

KONGSBERG

ÅRSRAPPORT 2012

Ekstrem
ytelse

KONGSBERG leverer avanserte og pålitelige teknologiske løsninger som bidrar til sikkerhet, trygghet og effektivitet for globale kunder innen forsvars-, maritim-, olje og gass- og romfartsindustrien.

Ekstreme
forhold

INTRODUKSJON

Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) er et internasjonalt teknologikonsern som leverer avanserte og pålitelige teknologiske løsninger som bidrar til sikkerhet, trygghet og effektivitet i komplekse operasjoner og under ekstreme forhold. Konsernet har en verdensomspennende, kundefokusert organisasjon med en sterk prestasjonskultur. KONGSBERG samarbeider med globale kunder innenfor forsvars-, maritim-, olje og gass- og romfartsindustrien.

INNHOLD

2 Introduksjon	7 Årsberetning, årsregnskap og noter	76 Virksomhetsstyring	88 Aksjonærinformasjon
3 Hovedtall 2012	8 Årsberetning 2012	77 Redegjørelse om foretaksstyring	89 Aksjer og forholdet til aksjeeierne
4 Visjon, mål og strategi	19 Regnskap og noter	77 KONGSBERGs Policy	
5 Konsernsjef Walter Qvam	20 Årsregnskap og noter – Konsernet	78 Vedtekter	92 Finanskalender og kontaktinformasjon
	64 Årsregnskap og noter – Kongsberg Gruppen ASA	79 Norsk anbefaling	
	73 Erklæring til årsregnskap		
	74 Revisjonsberetning		

KONGSBERG GRUPPEN

Kongsberg Maritime

- Offshore
- Merchant Marine
- Subsea

Kongsberg Defence Systems

- Missile Systems
- Naval Systems & Surveillance
- Integrated Defence Systems
- Aerostructures
- Defence Communications

Kongsberg Protech Systems

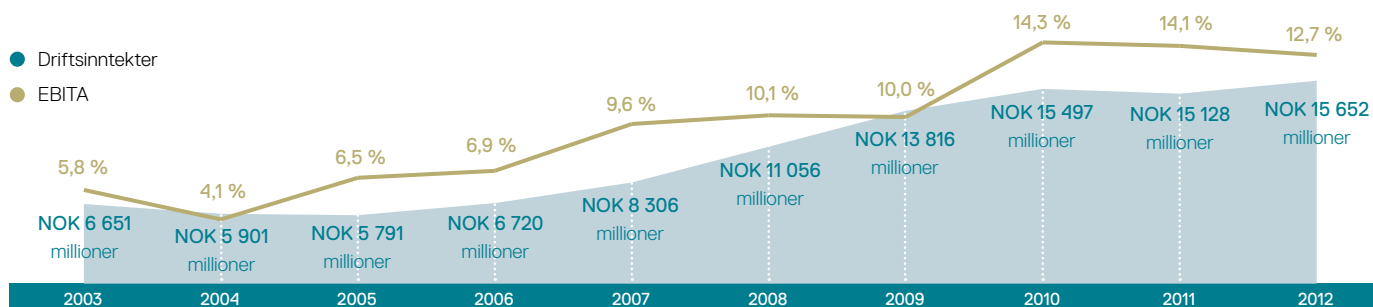
HOVEDTALL 2012

NOK millioner	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
DRIFT										
Driftsinntekter	15 652	15 128	15 497	13 816	11 056	8 306	6 720	5 791	5 901	6 651
- Driftsinntekter utenfor Norge %	78	82	84	80	77	71	72	67	69	76
- Driftsinntekter sivilt %	56	47	45	52	62	62	57	59	54	54
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)	2 308	2 394	2 485	1 619	1 319	1 560	627	536	410	583
Driftsresultat før amortisering (EBITA)	1 985	2 132	2 216	1 376	1 122	796	464	378	239	383
Driftsresultat før amortisering (EBITA) %	12,7	14,1	14,3	10,0	10,1	9,6	6,9	6,5	4,1	5,8
Ordinært resultat før skatt (EBT)	1 831	2 008	2 097	1 169	861	685	390	314	180	190
Årsresultat	1 320	1 430	1 500	828	587	490	252	262	118	125
Ordreinngang	14 605	15 016	13 584	17 605	14 635	14 338	7 672	5 683	5 947	7 421
Ordrereserve	16 523	17 839	17 759	19 892	16 692	12 646	6 472	5 416	5 425	5 913
Ordreinngang/driftsinntekter	0,9	1,0	0,9	1,4	1,5	1,5	1,0	0,9	0,9	0,9
Netto rentebærende gjeld	(1 198)	(2 191)	(1 813)	(634)	1 439	(242)	294	282	1 101	1 164
Antall ansatte	7 259	6 681	5 681	5 423	5 243	4 205	3 650	3 372	3 495	4 176
EIERNES VERDIER										
Børsverdi	14 940	13 920	15 960	10 590	9 840	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180
Resultat per aksje etter skatt (EPS) i NOK	11,05	11,93	12,46	6,83	4,86	4,04	2,08	1,80	0,92	1,06
P/E i NOK	11,32	9,72	10,67	12,92	16,87	20,96	21,08	17,24	27,62	25,06
Egenkapital	6 274	5 484	4 881	3 726	1 894	2 758	1 684	1 505	1 626	1 830
Egenkapital %	38,6	35,1	35	30	15	30	23	23	26	30
Utbytte i NOK	3,75	3,75	2,00	1,38	1,25	0,63	0,54	0,50	0,33	0,53

NØKKELTALL PER DRIFTSSEGMENT

NOK millioner	Driftsinntekter			Driftsresultat (EBITA)		
	2012	2011	2010	2012	2011	2010
Kongsberg Maritime	7 485	6 693	6 286	912	1 078	991
Kongsberg Defence Systems	4 654	3 895	3 376	381	263	245
Kongsberg Protech Systems	2 876	4 185	5 683	655	755	995
Øvrige/eliminering	637	355	152	37	36	(15)
Konsern	15 652	15 128	15 497	1 985	2 132	2 216

HISTORISK UTVIKLING

VISJON, MÅL OG STRATEGI

Visjon

“WORLD CLASS
– through people,
technology
and dedication”

Mål

KONGSBERG skal være et internasjonalt orientert teknologikonsern med hovedkontor i Norge. Interessentenes verdier skal ivaretas og økes gjennom å utnytte konsernets høye kunnskapsnivå til å utvikle attraktive løsninger for markedet, og gjennom stadige driftsmessige forbedringer. Vi er pålitelige personer. Vi er ansvarlige samfunnsborgere.

- For å øke lønnsomheten skal det kontinuerlig gjennomføres forbedringstiltak.
- Vekst og lønnsomhet skal genereres gjennom organisk vekst, oppkjøp og strukturelle tiltak.
- Konsernet skal være organisert på en måte som utnytter sammenhenger og synergimuligheter.
- Virksomheten skal drives etisk, miljømessig og sosialt ansvarlig, samt ha en tydelig profil og et godt omdømme.

Strategi

Viktige tiltak for å nå målene er:

Kultur og verdier

KONGSBERG har en unik og sterk konsernkultur som er bygget opp over mange år. Måten det arbeides på er tydelig preget av et felles verdigrunnlag. KONGSBERGs kultur og verdier er en viktig del av konsernets strategiske fundament.

Marked, internasjonalisering og vekst

78 prosent av konsernets inntekter kommer fra land utenfor Norge. En stadig større del av verdiskapingen skjer også utenfor Norge. Lokalt innhold er et krav fra flere kunder. Strategisk alliansebygging er også en viktig forutsetning for å lykkes i flere av KONGSBERGs produktområder. KONGSBERG arbeider kontinuerlig med å utvikle markedsapparatet, slik at det effektivt bidrar til å tilfredsstille kundenes behov. Nærhet til kunden er viktig for å yte optimal service, både med tanke på responstid og ytelse. Oppkjøp innen kjerneområdene er en sentral del av vekststrategien. En stadig utvikling av konsernets strategiske markedsposisjon står sentralt i oppkjøpsstrategien.

Kompetanse

Kunnskap og kompetanse er KONGSBERGs viktigste konkurranseparameter. Kompetanseutvikling av alle medarbeidere er avgjørende for en positiv utvikling, og blir prioritert. Det legges vekt på å tilby attraktive og utfordrende arbeidsoppgaver. Program for utvikling av ledere gjennomføres systematisk.

Samfunnsansvar og etikk

KONGSBERG har forretningssetiske retningslinjer, policy for forhold knyttet til det ytre miljø og policy for samfunnsansvar. Dette er grunnleggende elementer i arbeidet for en forretningskultur som bygger opp under en lønnsom, bærekraftig utvikling.

Teknologi

Kostnader til produktutvikling utgjør årlig ca 10 prosent av KONGSBERGs driftsinntekter. Høy aktivitet innen dette området er en forutsetning for lønnsom organisk vekst. Produktutviklingen er både kunde- og egenfinansiert. Det er alltid markedsbehovene som styrer retning, ambisjoner og løsninger innen produktutviklingen. KONGSBERGs markeder er

preget av strenge krav til ytelse, kvalitet og driftssikkerhet. Samarbeid med sluttbrukerne er en kritisk suksessfaktor for å utvikle de beste løsningene og for å sikre kundene økt verdiskaping og høy nytteverdi i sine investeringer.

KONGSBERGs produkter er i stor grad basert på kompetanseområdene programvareutvikling, kybernetikk, system-integrering og signalbehandling.

Finansiell strategi

Konsernet legger vekt på å ha en soliditet som gir finansiell handlefrihet. Finansiering av vekst skal i første rekke være basert på egen inntjening og frigjøring av kapital. Fremmedfinansiering skal til enhver tid være langsiktig og avstemt med konsernets forretningsmessige strategi. Konsernets finansielle policy tar primært sikte på å øke forutsigbarheten og redusere risiko.

KONSERN SJEF WALTER QVAM

“Våre systemer blir valgt fordi de er pålitelige, fordi vi arbeider svært tett sammen med våre oppdragsgivere, og fordi vi leverer som avtalt.”

I 2013 er KONGSBERG inne i sitt 199. år – og vi teller ned til 200-årsjubileumet i 2014. Forberedelsene til denne markeringen er godt i gang, men før jeg forskutterer noe om 2013, vil jeg ta et tilbakeblikk på året vi har lagt bak oss.

2012 ble nok et godt år for KONGSBERG. Konsernet kan vise til vekst, og lønnsomheten er god. Ordreservene ved utgangen av året er på et tilfredsstillende nivå, noe som gir et godt fundament også fremover. Gjennom teknologisk og driftsmessig fokus, samt langsiktig satsing, har vi vunnet mange strategisk viktige kontrakter også i 2012. Vi har bekreftet, og i noen områder også økt våre markedsandeler gjennom året. Dette til tross for at vi opererer i en verden med finansiell uro og usikkerhet. Kutt i offentlige budsjetter vil over tid kunne påvirke rammebetingelsene for deler av vår virksomhet.

Som et internasjonalt orientert, teknologisk industri-konsern som opererer i sektorer med svært høye krav til pålitelige og avanserte løsninger, er det viktig å ha et godt kompetansemessig fundament for vår virksomhet. Dette er ytterligere styrket gjennom året som har gått, både ved at nye kolleger har kommet til og gjennom åpning av flere nye KONGSBERG-kontorer.

KONGSBERGs maritime virksomhet hadde rekordhøy ordreinngang i 2012, og året var preget av svært høy aktivitet både i Norge og internasjonalt. Vi har utvidet vår virksomhet i Brasil og flyttet inn i nye lokaler i Mumbai i India. Produksjonen ved vår fabrikk i Zhenjiang har kommet godt i gang, og vi er nå til sammen rundt 550 medarbeidere i Kina.

Suksessen i offshoresegmentet fortsatte i 2012, og det ble levert "Full Picture"-løsninger til både boreskip og andre avanserte fartøysklasser. Våre systemer blir valgt fordi de er pålitelige, fordi vi arbeider svært tett sammen med våre oppdragsgivere, og fordi vi leverer som avtalt.

Gjennom året har vi hatt god ordreinngang for våre fjernstyrte ubemannete undervannsfartøyer. Disse brukes blant annet til havbunnskartlegging og kontroll og undersøkelser av rørledninger. Det er stor internasjonal interesse for disse systemene.

Vi har også hatt vekst innenfor KONGSBERGs portefølje innen olje og gass. En milepæl innen denne sektoren er den treårige kontrakten vi inngikk med BP om å utvikle systemer for beslutningsstøtte brukt til brønnskonstruksjon. Systemene gir tryggere og mer effektiv drift. Ved å integrere analyse og sanntidsdata fra forskjellige deler av en operasjon, oppnås en mer kostnadseffektiv produksjon.

Suksessen i offshoresegmentet
fortsatte i 2012.

For vår olje- og gassvirksomhet er dette prosjektet en viktig plattform for videre utvikling av vårt tilbud til oljeselskapene.

I 2012 har vår kompetanse innen olje og gass blitt styrket gjennom oppkjøp av Apply Nemo, som leverer ulike subsea-systemer og -tjenester. Gjennom dette oppkjøpet er vi nå også etablert i Perth, Australia. Oppkjøpet av Apply Nemo ble sluttført i januar 2013. Software-selskapet Advali ble også kjøpt i 2012. Selskapet har 120 ansatte i Bangalore i India. Gjennom disse oppkjøpene har vi ytterligere styrket vår posisjon som leverandør av løsninger til olje- og gassbransjen.

Utviklingen av systemer for sanntids miljøovervåking har også vært et viktig satsingsområde for konsernet i året som har gått. Vårt system for integrert miljøovervåking er under uttesting, og omfattes med stor interesse i et marked der olje- og gassproduksjonen beveger seg mot stadig mer sårbare områder, og på dypere vann. Gjennom nær sanntidsovervåking, analyser og beslutningsstøttesystemer, får man en langt bedre oversikt over eventuelle endringer som kan påvirke miljøet. Det bidrar også til at man raskere kan sette inn nødvendige tiltak.

Systemer for helhetlig overvåking av nordområdene har også vært et viktig nasjonalt initiativ i året som har gått. Gjennom informasjonsportalen BarentsWatch får brukerne informasjon fra en rekke departementer og statlige institusjoner. KONGSBERG har utviklet datasystemet som integrerer informasjonen. BarentsWatch beskrives av det norske Utenriksdepartementet som en viktig milepæl for regjeringens satsing og forvaltning av det attraktive området i nord. Interessen for BarentsWatch-prosjektet har vært stor både nasjonalt og internasjonalt. Blant annet har den finske presidenten og australske og new zealandske myndigheter, bedt om orienteringer om systemet. Vi er overbevist om at denne form for helhetlige overvåkings-systemer, som gir god beslutningsstøtte, blir viktigere i årene fremover.

For KONGSBERGs forsvarsvirksomhet var 2012 et aktivt år, flere viktige milepæler ble nådd og strategisk viktige kontrakter ble vunnet. Blant annet vant vi i august rammekontrakten med U.S Army for produksjon, systemsupport og teknisk støtte for våpenstyringssystemet CROWS (Common Remotely Operated Weapon Stations). Det er en anerkjennelse av produktet som sådan, og beviser vår posisjon som den verdensledende produsenten av våpenstyringssystemer.

Vårt nye våpenstyringssystem Medium Caliber RWS ble gjort kommersielt tilgjengelig i 2012 og vi er i full gang med å besvare henvendelser fra markedet. Dette er et system som har vært utviklet siden 2008.

Våre missilprodukter er i betydelig utvikling, både i markedet og teknologisk. Utviklingsprosjektet for vårt nye Joint Strike Missile (JSM) nådde flere milepæler i 2012, og prosjektet følger alle fastsatte planer. Vi vil i løpet av 2013 avslutte utviklingstrinn II og forhåpentligvis gå i gang med det siste trinnet, som blant annet omfatter integrasjon på det amerikanske kampflyet F-35. Med dette vil både Forsvaret og internasjonale partnere få dekket et viktig operativt behov samtidig som utviklingen og produksjonen vil bli et særdeles viktig bidrag til å fylle industriinnholdet i

den norske F-35-anskaffelsen. Integrasjon på F-35 åpner muligheter for et langsiktig norsk industrieventyr i størrelsesorden flere titalls milliarder kroner. I fremtidig fullskala-produksjon vil JSM-programmet kunne gi over 450 arbeidsplasser i KONGSBERG og betydelige oppdrag til over 100 norske underleverandører i flere tiår.

Integrasjon på F-35 åpner muligheter for et langsiktig norsk industrieventyr.

I 2012 ble det gjennomført viktige prøveskytinger med vårt luftvernssystem NASAMS, både på Andøya og i Finland. Den norske marinen gjennomførte også vellykkede demonstrasjonsfyringer med KONGSBERG-missilet Naval Strike Missile (NSM) og missilet er nå operativt.

Året vi nå har tatt fatt på, vil bli nok et år med mange muligheter for vårt konsern. Vår posisjon er sterk og etterspørselen etter våre produkter og løsninger er god. Usikkerheten i våre markeder er imidlertid fortsatt til stede, og vi er forberedt på både utfordringer, tilbakeslag og gjennombrudd. Vi har, med den tilfredsstillende ordreservan, imidlertid relativt god oversikt over hva året vil bringe. Det er høy aktivitet innen offshoresektoren, hvor Kongsberg Maritime er en ledende aktør med sine "Full Picture"-løsninger. Vi er også langt bedre posisjonert enn tidligere innen undervannsløsninger for olje- og gassproduksjon. Innen handelsflåtemarkedet er det dog noe usikkerhet med blant annet lav kontrahering av nye fartøy.

Selv om flere land kutter i sine forsvarbudsjetter, ser vi en økt etterspørsel etter flere av våre løsninger fordi disse fyller spesifikke behov. KONGSBERG er godt posisjonert i dette markedet, med en kostnadseffektiv og moderne produktportefølje, sterke markedsposisjoner og gode referanse kunder.

Gjennom siste del av 2012 gikk vi gjennom og tydeliggjorde vår strategi i forhold til våre tre industriporteføljer – forsvar, maritim/offshore og olje og gass. Som følge av dette har vi også justert vår styringsmodell. Vi styrker oss ytterligere innen forretningsutvikling for å tilrettelegge for økt vekst innenfor våre industriporteføljer, og intensiverer arbeidet med å ta frem muligheter utover det vi gjør i dag. Vi går inn i 2013 med styrket kompetanse og en god finansiell posisjon. KONGSBERG er et sterkt merkenavn, og vi har en sunn verdiplattform og en god bedriftskultur. Dette er alle faktorer som er essensielle i arbeidet vårt med å bygge KONGSBERG fremover.

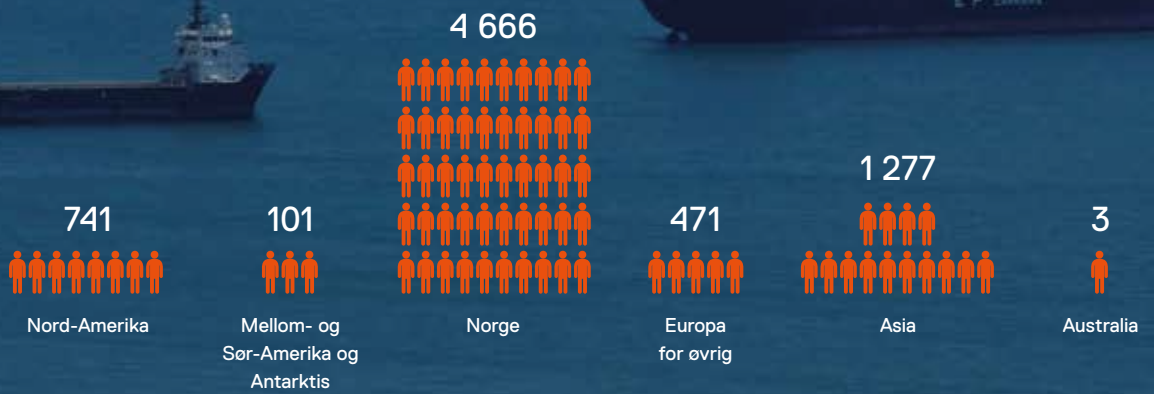
Jeg vil benytte anledningen til å rette en stor takk til alle våre medarbeidere for stå-på-viljen og engasjementet dere viser. Jeg vil også takke våre kunder for den tilliten dere viser oss, samt våre leverandører, partnere og eiere for godt samarbeid og støtte.

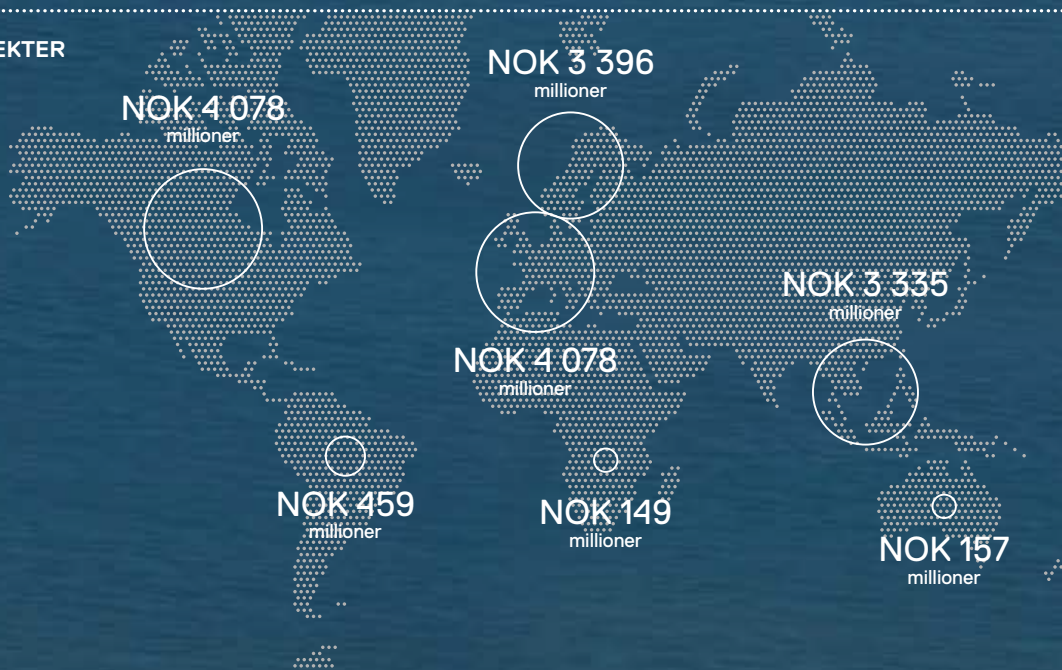
Walter Qvam, konsernsjef
Mars 2013

ÅRSBERETNING, ÅRSREGNSKAP OG NOTER

ANTALL ANSATTE 2012

DRIFTSINNEKTER 2012

ÅRSBERETNING 2012

2012 ble et godt år for Kongsberg Gruppen (KONGSBERG). Konsernregnskapet for 2012 viser driftsinntekter på NOK 15.652 millioner sammenlignet med NOK 15.128 millioner i 2011 – en økning på 3,5 prosent. Det har i 2012 vært betydelig vekst i både Kongsberg Maritime (KM) og Kongsberg Defence Systems (KDS). Kongsberg Protech Systems (KPS) har redusert aktivitetsnivå, men gode marginer. EBITA i 2012 ble NOK 1.985 millioner, mot NOK 2.132 millioner i 2011. Årsresultat etter skatt ble NOK 1.320 millioner (NOK 1.430 millioner), tilsvarende NOK 11,05 per aksje (NOK 11,93). På bakgrunn av dette foreslår styret for generalforsamlingen at utbyttet for 2012 blir NOK 3,75 per aksje (NOK 3,75), som gir en utbytteandel på 33,9 prosent.

HOVEDTREKK I 2012

KM og KDS oppnådde økte driftsinntekter i 2012. KDS fikk også høyere lønnsomhet, og den underliggende driften i KM var god, men med lavere marginer enn tidligere år. I KDS har året vært preget av gjennomføring av store prosjekter. Prosjektene for leveranser av kystartilleri til Polen, NSM (Naval Strike Missile) til Norge og luftvernsystemet NASAMS til Finland har alle fulgt oppsatte planer og bidratt til den økte lønnsomheten. Forretningsområdets utviklingsprosjekt, JSM (Joint Strike Missile), følger den oppsatte utviklingsplanen. I KM har året vært preget av et høyt aktivitetsnivå i hele det globale nettverket. Marginen er lavere enn tidligere år, noe som i hovedsak skyldes økte kostnader og enkelte prosjektrelaterte tap. Ordreinngangen i KM var sterk også i 2012, spesielt fra offshore-relaterte fartøyer.

I KPS har både driftsinntekter og EBITA blitt redusert i forhold til 2011, mens EBITA-marginen økte. Dette medførte et totalt sett godt resultat for 2012. KPS er inne i en periode med redusert etterspørsel som følge av at den største kunden ikke lenger er i en situasjon med store umiddelbare behov. Forretningsområdets verdensledende posisjon ble imidlertid bekreftet i 2012, da både US Army's CROWS III-program (Common Remotely Operated Weapon Station) og leveranser til det canadiske TAPV-programmet (Tactical Armoured Patrol Vehicle) ble vunnet.

PRIORITERINGER I 2013

Konsernet skal gjennom 2013 sikre ytterligere økt konkurransedyktighet og samtidig legge grunnlaget for videre

UTVALGTE VIKTIGE KONTRAKTER OG HENDELSER I 2012

Passerte over 300 leverte AUV'er

Betydelige ordre på leveranser til FPSO'er

Sterk ordreinngang på utstyr til avanserte rigger og drillskip

Lansering av KMs 24/7-konsept "Follow the sun"

KOGT styrker sin kapasitet i subsea, olje- og gassmarkedet gjennom oppkjøp av Apply Nemo og Advali

Ferdigstillelse av leveranser til KMs største enkeltprosjekt Skarv FPSO

Offisiell oppstart av BP Well Advisor programmet – august 2012

vekst. Til tross for god vekst i KM og KDS, har konsernet totalt sett hatt liten vekst gjennom de siste tre årene. Det ble ved inngangen til 2013 derfor gjort justeringer i styringsmodellen for å gi et bedre fundament for vekst fremover. Kapasitet og kompetanse innen forretningsutvikling styrkes, samtidig som produkt- og teknologiutvikling intensiveres. Dette vil bidra til ytterligere å styrke konsernets eksisterende markedsposisjoner, men også tilrettelegge for vekstinitiativer innenfor nye segmenter. Internasjonaliseringen av konsernets virksomhet vil fortsette i forsvars-, maritim- og olje og gass-sektoren.

Prioriteringer for forretningsområdene i 2013

Kongsberg Maritime

- Ytterligere effektivitets- og produktivitetsforbedringer i leveransemodellene, spesielt innenfor offshore
- Utvide produktporteføljen inn mot subsea-segmentet
- Videre satsing innenfor ettermarkedsvirksomheten

Kongsberg Defence Systems

- Sikre fortsatt god gjennomføring av de store, pågående programmene innenfor missiler, luftvernssystemer og øvrige leveranseprosjekter

- Sikre god fremdrift i utviklingen av JSM
- Høy markedsaktivitet relatert til hele produktporteføljen, og spesielt til de nyutviklede missilsystemene, luftvernssystemene og ubåtsystemene
- Sikre styrket strategisk forankring i nøkkelmarkedene

Kongsberg Protech Systems

- Sikre første kontrakt på MCRWS (Medium Caliber Remote Weapon Station)
- Fortsatt fokus på kostnader for å sikre marginene i en periode med fortsatt lav eller ingen vekst
- Etablere posisjoner i nye markeder

KOMMENTARER TIL ÅRSREGNSKAPET 2012

Driftsinntekter

Konsernets driftsinntekter var 3,5 prosent høyere i 2012 sammenliknet med 2011. KM og KDS har god økning i sine driftsinntekter, mens det er en betydelig reduksjon i KPS. Ordreservene i KM og KDS gir et godt grunnlag for ytterligere utvikling. KPS er inne i en periode med redusert etterspørsel, men hvor det samtidig lanseres flere nye

	KONGSBERG konsolidert	Kongsberg Maritime	Kongsberg Defence Systems	Kongsberg Protech Systems
Driftsinntekter				
2012	15 652	7 485	4 654	2 876
2011	15 128	6 693	3 895	4 185
Prosentvis endring	3,5 %	11,8 %	19,5 %	(31,3 %)
EBITA				
2012	1 985	912	381	655
2011	2 132	1 078	263	755
Prosentvis endring	(6,9 %)	(15,4 %)	44,9 %	(13,2 %)
EBITA-margin				
2012	12,7 %	12,2 %	8,2 %	22,8 %
2011	14,1 %	16,1 %	6,8 %	18,0 %

Viktige kontrakter for leveranser til ubåt, bl.a. med FLO og det sør-koreanske skipsverftet DSME

Leveranse av CROWS stasjon nr 10.000 og vellykkede tester av MCRWS

Flere satellitt kontrakter for leveranser av bakkestasjons-tjenester

Kontrakt med BAE Systems for leveranser av systemer til den norske Hærens Stormpanservogner

Viktige RWS kontrakter. CROWS III rammekontrakt med US Army og kontrakt til det canadiske TAPV programmet

USA bekrefter sin støtte til integrasjon av JSM på F-35

Ny kontrakt for leveranse av Penguin missiler, og vellykkede demonstrasjons-fyringer på neste generasjon missiler, NSM

produkter, som på sikt skal gi grunnlag for videre vekst i forretningsområdet.

EBITA-utvikling

EBITA i 2012 ble NOK 1.985 millioner (NOK 2.132 millioner). KDS økte EBITA med NOK 118 millioner sammenliknet med 2011. Dette er et resultat av både god drift og god gjennomføring av de store prosjektene forretningsområdet leverer. Både KM og KPS har redusert EBITA i forhold til fjoråret. I KM skyldes dette blant annet endret prosjektmiks, generelt økt kostnadsbase, samt ca NOK 100 millioner som kan relateres til tap pådratt i spesifikke større prosjekter. Av dette utgjør vel NOK 50 millioner merkostnader som følge av konkurs hos en underleverandør. Lavere driftsinntekter gir redusert EBITA for KPS, som likevel oppnådde en økning i EBITA-marginen.

Resultat

Resultat før skatt ble NOK 1.831 millioner (NOK 2.008 millioner). Resultat etter skatt ble NOK 1.320 millioner (NOK 1.430 millioner), tilsvarende NOK 11,05 (NOK 11,93) per aksje. Styret vil på bakgrunn av dette foreslå overfor generalforsamlingen at utbytte for regnskapsåret 2012 blir NOK 3,75 (NOK 3,75) per aksje.

Kontantstrøm

KONGSBERG genererte i 2012 en kontantstrøm fra driften på NOK 207 millioner (NOK 1.643 millioner). Denne består i hovedsak av driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA) på NOK 2.308 millioner, fratrukket skatt og justert for endringer i netto omløpsmidler og tidsavgrensninger. Endringen i omløpsmidler skyldes blant annet høyere kapitalbinding i prosjektene i KM. Av kontantstrømmen fra driften gikk NOK 713 millioner til investeringsaktiviteter, hvorav NOK 536 millioner relatert til kjøp av eiendom, anlegg og utstyr, NOK 114 millioner relatert til aktivert egenutvikling, samt NOK 63 millioner relatert til utbetalinger ved kjøp av datterselskaper.

I 2012 ble det utbetalt NOK 450 millioner i utbytte til aksjonærene. Netto innbetalinger på NOK 401 millioner er knyttet til finansieringsaktiviteter. Samlet gir dette en kontantstrøm for 2012 på NOK -555 millioner.

Kapitalstruktur

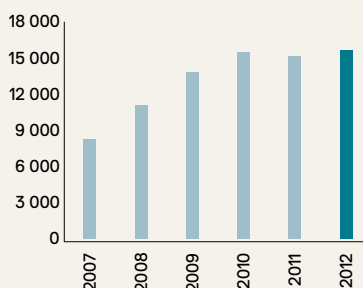
Konsernets egenkapital per 31.12.12 var NOK 6.274 millioner, eller 38,6 prosent av totalkapitalen. Bokført egenkapital er økt med NOK 790 millioner i 2012. Konsernets netto rentebærende gjeld (kontantbeholdning minus rentebærende gjeld) per 31.12.12 var negativ (positiv netto kontantbeholdning) med NOK 1.198 millioner (NOK 2.191 millioner). Brutto rentebærende gjeld består i hovedsak av tre obligasjonslån på til sammen NOK 1.250 millioner. Konsernet har i tillegg en ubenyttet syndikert lånefasilitet på NOK 1 milliard, som løper frem til juli 2015. Lånefasiliteten er betinget av at netto rentebærende gjeld ikke overstiger tre ganger EBITDA, men kan være opptil 3,5 ganger EBITDA i maksimalt tre kvartaler. KONGSBERGs virksomhet trenger langsiktighet både i gjennomføring og strategi. Samtidig kan driftskapitalbehovet variere betydelig. Dette stiller krav til god likviditet og forutsigbar kapitaltilgang over tid. Konsernet har derfor som mål å være klassifisert med god kredittverdighet av sine långivere og investorer.

Valuta

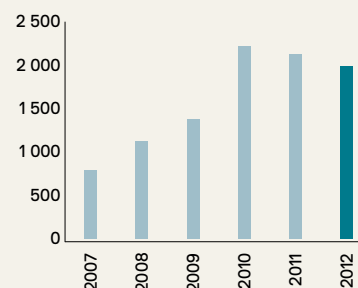
KONGSBERGs valutapolicy innebærer at kontraktfestede valutastrømmer i hovedsak sikres med terminkontrakter (prosjektsikringer). I tillegg sikres en andel av forventet ordreinngang i henhold til fastlagte regler (prognose-sikringer).

Ved utgangen av 2012 var beholdningen av terminkontrakter knyttet til prosjektsikringer NOK 9.399 millioner målt til avtalte kurser. Disse terminkontraktene hadde en netto merverdi per 31.12.12 på NOK 558 millioner. I tillegg hadde konsernet NOK 3.272 millioner i prognosesikringer målt til avtalte kurser bestående av terminforretninger. Prognosesikringene hadde en samlet netto merverdi per 31.12.12 på NOK 173 millioner.

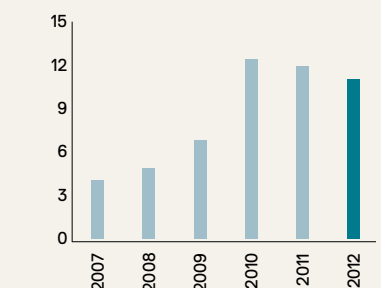
DRIFTSINNTEKTER
NOK millioner

EBITA
NOK millioner

FORTJENESTE PER AKSJE
NOK

Venstre: Kontrakter med flere verft på leveranser til avanserte drillskip og rigger, gir en ytterligere bekreftelse av posisjonen innen markedet for avansert offshore.

Høyre: Vellykkede NSM-fyringer fra fartøyer har nok en gang demonstrert missilets svært avanserte egenskaper.

UTVIKLINGEN I FORRETNINGSOMRÅDENE

Kongsberg Maritime

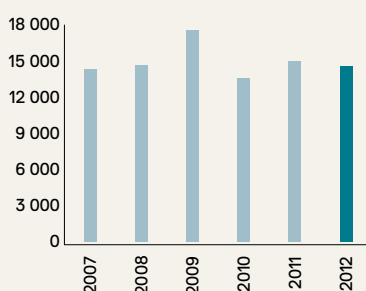
Beløp i NOK millioner	2012	2011
Driftsinntekter	7 485	6 693
EBITA	912	1 078
EBITA-margin	12,2 %	16,1 %

KM hadde god drift og sterk ordreinngang i et konkurranseutsatt marked. Ordreinngangen ble NOK 8.438 millioner i 2012, opp 15,1 prosent i forhold til 2011. Driftsinntektene økte med 11,8 prosent i 2012 og EBITA-marginen endte på 12,2 prosent (16,1 prosent). Både offshore- og subseadivisjonen økte sine driftsinntekter i forhold til 2011. Merchant Marine-divisjonen har en nedgang i driftsinntekter i forhold til året før. Til tross for det generelt svake shippingmarkedet i 2012, har divisjonen kommet seg relativt godt gjennom et utfordrende år. Reduksjonen i EBITA-margin skyldes blant annet endret prosjektmiks, generelt

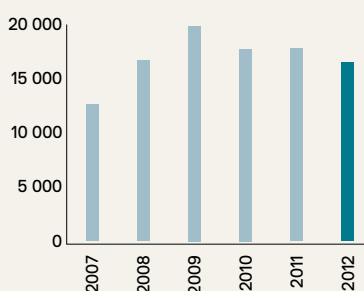
økt kostnadsbase, samt ca NOK 100 millioner som kan relateres til tap knyttet til enkelte spesifikke prosjekter. KM går inn i 2013 med en ordrerreserve på NOK 6.042 millioner, som er en økning på NOK 908 millioner sammenlignet med inngangen til 2012. Dette gir et godt utgangspunkt for 2013.

KM har gjennom 2012 opprettholdt og styrket sin markedsposisjon. Spesielt innen leveranser til offshorefartøyer har ordreinngangen vært god og forretningsområdet synes godt posisjonert også inn mot fremtidige offshoreprosjekter. Ordreinngangen fra handelsflåtemarkedet har imidlertid vært relativt lav. Det er gjennom året vunnet mange viktige kontrakter på leveranser til avanserte rigger og drillskip, skip for flytende naturgass (LNG), flytende produksjons- og lagringsenheter (FPSO), samt avanserte konstruksjonsfartøyer og seismiske fartøyer. Forretningsområdet har styrket sin posisjon innen leveranser til avanserte offshorefartøyer (OSV) og standard plattformsupply-fartøyer (PSV). KMs subseadivisjon hadde god ordreinngang i 2012, spesielt for offshore-relaterte referansesystemer og innen autonome undervannsfarkoster (AUV), hvor markedsposisjonen er styrket, særlig i USA.

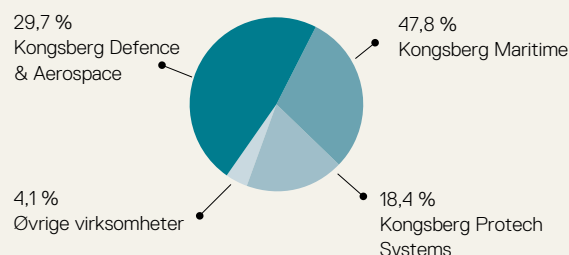
ORDREINNGANG
NOK millioner

ORDRERESERVE
NOK millioner

DRIFTSINNTEKTER
PER FORRETNINGSOMRÅDE

De siste årene har vært preget av usikkerhet i verdensøkonomien, noe som også har preget KMs markeder. KMs diversifiserte produktportefølje, gode ordresreserve og sterke posisjon i handelsflåte- og offshoremarkedet har likevel bidratt til at forretningsområdet har hatt økt omsetning, tilfredsstillende resultater og god ordreinngang de siste årene. KM har utstyr installert på over 15.000 seilende fartøy. Dette har medført en stabil økning i aktiviteten knyttet til ettermarked og kundestøtte. I 2012 lanserte KM et nytt 24/7-kundestøttekonsept kalt "Follow the sun". Konseptet utnytter forretningsområdets globale tilstedeværelse og sikrer 24 timers kontinuerlig oppfølging, som gir utvidet støtte til forretningsområdets kunder.

Aktiviteten innen segmentene sjøbunnskartlegging, inspeksjon, havforskning og fiskeri er, sammen med ettermarkedetsaktiviteten, i begrenset grad påvirket av kontraheringsnivået hos verftene. Over 60 prosent av KMs leveranser er relatert til olje- og offshoremarkedet. Den gode kontraheringen innen dette segmentet, sammen med forretningsområdets tilfredsstillende ordresreserve, diversifiserte produktportefølje og økende ettermarked, gir et godt fundament for det neste året.

Utvikling av en forretningsmodell der deler av verdiskapingen etableres med nærhet til kundenes aktiviteter og seilingsmønster er et sentralt element i virksomhetens strategi for vekst og kundetilfredshet. De senere årene har KM derfor etablert nye kontorer, blant annet i India, Kina, Brasil, Hellas, Mexico, Malaysia og Dubai. Ved inngangen til 2013 arbeidet 2.025 (1.750) av KMs 4.163 (3.700) medarbeidere utenfor Norge. De internasjonale etableringene gjør KM enda sterkere rustet til å sikre kompetent og effektiv lokal kundestøtte og å møte den stadig økende internasjonale konkurransen.

Norsk maritim- og offshorenæring har en sterk posisjon og er viktig for eksportindustrien. Styret vil derfor understreke behovet for en næringspolitikk som fremmer vekst og utvikling i denne sektoren, herunder konkurransedyktige rammebetingelser og finansieringsløsninger.

Kongsberg Defence Systems

Beløp i NOK millioner	2012	2011
Driftsinntekter	4 654	3 895
EBITA	381	263
EBITA-margin	8,2 %	6,8 %

KDS er i gjennomføringsfasen av store leveranser som kystartilleri til Polen, luftvern til Finland og NSM til Norge. Prosjektene har utviklet seg som forutsatt og passert viktige milepæler i 2012. Dette bidro til at driftsinntektene økte med nær 20 prosent i 2012 sammenliknet med 2011. Samtlige divisjoner har hatt en økning i driftsinntekter sammenliknet med 2011. EBITA-marginen endte på 8,2 prosent (6,8 prosent). Ordreinngangen ble NOK 3.514 millioner i 2012 (NOK 4.061 millioner). KDS går inn i 2013 med en ordresreserve på NOK 6.817 millioner, sammenliknet med NOK 7.953 millioner ved inngangen til 2012. Ordreserven regnes som tilfredsstillende og gir totalt sett et godt grunnlag for de nærmeste årene. Forsvarsmarkedet

er preget av relativt få, men store kontrakter. Som følge av dette er svingninger i ordreinngangen å anse som normalt.

KDS har en moderne produktportefølje med flere nyutviklede systemer og produkter som anses å være i begynnelsen av livssyklusen. Blant disse er luftvern-systemet NASAMS og NSM, som begge vurderes å ha stort markedspotensial. Forretningsområdet er for tiden i utviklingsfasen av det nye missilet JSM. JSM planlegges tilpasset det nye F-35 Lightning II (Joint Strike Fighter). Utviklingen viser god fremgang og i juli annonserte den norske regjeringen at USA bekreftet sin støtte til integrasjon av missilet på F-35. Dette var en viktig milepæl for KONGSBERG og bekrefter ytterligere det store potensialet som ligger i prosjektet. Forretningsområdet opererer innen, og er godt posisjonert, i nisjer som forventes i mindre grad å være berørt av de reduksjonene man ser i forsvarsbudsjettene i flere land. Gjennom året ble det signert flere viktige kontrakter, av disse nevnes:

- Penguin-missiler til Brasil
- Kommando- og kontrollsystem til Sjøforsvarets Ula-klasse ubåter
- Kontrakt på leveranser til NATOs Alliance Ground Surveillance program
- Kampsystem til den norske Hærens oppgraderingsprogram av CV90-stormpanservogner
- Kontrakt med det sør-koreanske skipsverftet Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering (DSME) for levering av systemdeler til tre nye ubåter

Forretningsområdet leverer deler i kompositt- og titanmateriale til F-35-programmet. Disse leveransene er noe forsinket i forhold til opprinnelige planer, hovedsakelig på grunn av lavere oppskaleringstakt i totalprogrammet.

KONGSBERG har i samarbeid med det norske Forsvaret og Forsvarets forskningsinstitutt over tid utviklet systemer for Norge som har vist seg konkurransedyktige internasjonalt. Det er av stor betydning for konsernet at dette nasjonale samarbeidet fortsetter. Samarbeidet gir det norske Forsvaret mulighet til å utvikle og ta i bruk teknologi som er spesielt godt egnet for norske forhold, og som samtidig har en kvalitet og kostnad som gjør at den kan vinne frem i internasjonal konkurranse. Den moderne og teknologisk ledende produktporteføljen, kombinert med de markedsmuligheter som er identifisert for våre produkter, gjør at grunnlaget for vekst anses som godt i årene som kommer.

Det internasjonale forsvarsmarkedet er påvirket av politikk, der kundene for store forsvarssystemer er myndighetene i de relevante land. Disse kundene vurderer nasjonal sikkerhet og innenlands næringsutvikling som en vesentlig faktor, i tillegg til produktpris og -ytelse ved kjøp av forsvarsmateriell. Markedet er ikke underlagt internasjonale frihandelsavtaler og ofte preget av mer nasjonal proteksjonisme enn vi ser i de fleste andre næringer. Det er viktig for norsk forsvarsindustri at det legges vekt på å få gode avtaler i forbindelse med kjøp av forsvarsmateriell fra utlandet – det være seg gjenkjøpsavtaler, felles utviklingsavtaler og avtaler som sikrer markedstilgang. Når det norske Forsvaret gjør store investeringer gjennom utenlandske leverandører, binder dette opp vesentlige deler av

Venstre: Ved å vinne CROWS III kontrakten er posisjonen som verdensledende produsent av våpenstyringssystemer ytterligere styrket.

Høyre: Gjennom oppkjøp av Apply Nemo og Advali er posisjonen som leverandør av SW og HW til olje- og gassbransjen styrket.

forsvarsbudsjettet, og kjøp fra nasjonale leverandører kan bli negativt påvirket. For å sikre forsvarsleveranser som er godt tilpasset norske forhold og en levedyktig og konkurransedyktig norsk forsvarsindustri, understrekes viktigheten av norsk deltakelse i slike programmer. Både regjeringen og Stortinget har understreket betydningen av industriell deltakelse for norsk industri, og at dette er i tråd med internasjonal praksis. Slik deltakelse betyr for KONGSBERG også økt aktivitet hos mange av forretningsområdets nær 1.500 norske underleverandører.

Forutsigbarhet i eksportregelverket for forsvarsmateriell og praktiseringen av dette er også en viktig rammebetingelse for KONGSBERG. KONGSBERG vil fortsatt vektlegge partnerskap med store forsvarsleverandører og ytterligere øke fokus på å støtte lokal industri i våre markeder. Vår posisjon som en attraktiv forsvarsleverandør i det internasjonale markedet, vil fortsatt være basert på et nært samarbeid med det norske Forsvaret. Dette samarbeidet er plattformen for å utvikle ledende produkter som er nødvendig for et moderne forsvar.

Kongsberg Protech Systems

Beløp i NOK millioner	2012	2011
Driftsinntekter	2 876	4 185
EBITA	655	755
EBITA-margin	22,8 %	18,0 %

Etter sterk vekst i mange år gikk KPS i 2011 inn i en fase med lavere leveransevolumer. Driftsinntektene ble ytterligere redusert i 2012. Dette er i hovedsak en følge av redusert etterspørsel, bl.a. som følge av at den største kunden ikke lenger er i en situasjon med store umiddelbare behov. Driftsinntektene endte på NOK 2.876 millioner, ned fra NOK 4.185 millioner i 2011. Til tross for reduksjonen i driftsinntekter økte forretningsområdets EBITA-margin fra 18,0 prosent i 2011 til 22,8 prosent i 2012. Dette skyldes flere faktorer, og kan i hovedsak tilskrives gunstig produkt- og prosjektsammensetning, samt oppløsning av avsetninger blant annet som følge av produktforbedringer, og endring i

estimatusikkerhet knyttet til garantiforpliktelser. Flere av kontraktene som det ble levert på i 2012 er inngått tilbake i tid da kostnadsnivået i forretningsområdet var høyere. Effektivitetsforbedringen som har skjedd de siste årene har i tillegg til å gi et gunstig kostnadsnivå også gjort forretningsområdet mer konkurransedyktig i en situasjon der prisnivået er lavere enn det har vært historisk. Ordreinngangen ble NOK 1.957 millioner i 2012 (NOK 2.900 millioner). KPS går inn i 2013 med en ordresreserve på NOK 3.218 millioner.

KPS har gjennom det siste tiåret bygget seg opp til å bli verdens ledende leverandør av fjernstyrte våpenstyringssystemer (RWS). Det er kontraktfestede leveranser på over 17.000 systemer og av disse er over 15.000 levert til kunder i 17 land. USA er, både direkte med US Army og via kjøretøyleverandører, den største kunden. KONGSBERGs verdensledende posisjon ble ytterligere bekreftet og styrket i 2012. Kontrakter på de to største RWS-programmene som ble avgjort i 2012, det amerikanske CROWS III-programmet, og det canadiske TAPV-programmet, ble begge vunnet av KONGSBERG.

KPS har de seneste årene investert betydelig i utvikling av nye produkter. Det viktigste utviklingsprogrammet også i 2012 har vært MCRWS. Dette er en innovativ, ny, fjernstyrt tårnløsning. MCRWS vurderes å ha et stort markeds-potensial, også i nye markeder, og man opplever betydelig interesse for produktet. Det ble i 2012 gjennomført flere vellykkede demonstrasjoner, både i og utenfor Norge, med mange potensielle kunder til stede. Produktet er nå klart for salg. Man opplever imidlertid at beslutningsprosessene i dette markedet tar lengre tid enn hva man har sett de seneste årene og det kan fortsatt ta noe tid før den første kontrakten signeres. Kontrakter med større leveransevolumer vil først komme senere.

Øvrig virksomhet

Øvrig virksomhet består i hovedsak av Kongsberg Oil & Gas Technologies (KOGT) og ekstern omsetning for eiendomsvirksomheten.

KOGT har hatt positiv resultatutvikling i 2012, og kan vise til god omsetningsøkning sammenlignet med 2011. KOGT er et viktig strategisk satsingsområde for KONGSBERG, med høyteknologiske nisjeprodukter rettet mot olje- og gassmarkedet. KOGT har i 2012 kjøpt selskapet Advali, samt inngått avtale om kjøp av selskapet Apply Nemo, der kjøpet ble sluttført i januar 2013. Advali hadde driftsinntekter i 2012 på NOK 37 millioner, og har sin hovedaktivitet i India. Selskapet er spesialisert innen ulike elementer av verdikjeden for softwareutvikling, særlig rettet mot olje- og gassmarkedet. Oppkjøpet medfører en styrking av kapasitet, kompetanse og effektivitet innen softwareutvikling for KOGT. Oppkjøpet av det norske subsea-teknologiselskapet Apply Nemo bidrar til en styrket posisjon som leverandør av avanserte engineeringtjenester, produkter og løsninger for olje- og gassinstallasjoner på havbunnen. Apply Nemo hadde driftsinntekter i 2012 på NOK 274 millioner og har hovedkontor i Oslo. Selskapet er godt etablert både i Nordsjøen og Australia. Siden etableringen i 1989 har selskapet utviklet seg til å bli en produktorientert organisasjon som tilbyr omfattende erfaring innen både subsea-engineering og utvikling og produksjon av subsea-produkter. Oppkjøpene styrker KOGTs posisjon som software- og hardware-leverandør til olje- og gassbransjen.

KOGT har i 2012 ytterligere forbedret sin posisjon i olje- og gassmarkedet og er gjennom sine løsninger for sikrere og mer effektive operasjoner godt posisjonert for å ta ytterligere andeler i dette markedet.

UTSIKTER FOR 2013

KM har de siste årene bygget opp meget gode markedsposisjoner og disse forventes opprettholdt også i 2013. Forretningsområdets markeder er sterkt påvirket av utviklingen i offshoreindustrien og verdenshandelen generelt. Ordreinngangen til offshorerelaterte fartøy forventes å holde seg på et godt nivå. Kontrahering av nye handelsflåtefartøy er på et relativt lavt nivå, noe som både har påvirket, og forventes fortsatt å påvirke KMs ordre-

inngang fra dette segmentet. På lengre sikt forventes dog dette segmentet å stabilisere seg på et tilfredsstillende nivå. Styrking av globalt ettermarked og kundestøtte vil fortsette å gi gode resultater og er samtidig et viktig ledd i KMs produktportefølje. Den sterke ordreinngangen det siste året gir et godt grunnlag for KMs driftsinntekter også i 2013.

KDS har flere store leveranseprogrammer i gjennomføringsfasen, noe som gir gode forutsetninger for inntjeningen også i 2013. Forretningsområdet bearbeider konkrete nye muligheter for salg og videreutvikling av missiler, ubåt-systemer og luftvern. Utviklingen av JSM følger oppsatte planer og kan representere et betydelig fremtidig potensial for KONGSBERG. Driftsinntektene i 2013 forventes å holde seg på et godt nivå.

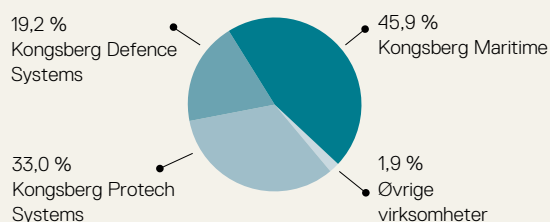
KPS har opparbeidet seg en meget god posisjon i verdensmarkedet for kjøretøybaserte våpenstyrings-systemer. Dette ble ytterligere bekreftet i 2012 gjennom tildelingene av CROWS III-kontrakten i USA og TAPV-kontrakten i Canada. Kundernes innkjøpsbeslutninger synes for tiden å ta noe lengre tid enn tidligere i dette markedet. KPS har utvidet sin produktportefølje det siste året, blant annet med MCRWS, og anses å ha en produktportefølje som er godt posisjonert for fremtidige behov. KPS går inn i 2013 med et aktivitetsnivå som er noe lavere enn hva det har vært de siste årene. Omsetningen i 2013 vil i større grad bestå av leveranser fra nyere inngåtte kontrakter, enn hva som var tilfellet i 2012. Forretningsområdet vil blant annet begynne å levere på CROWS III-kontrakten, som har lavere marginer.

KONGSBERG har styrket sine posisjoner innen shipping-, offshore- og forsvarsmarkedet i løpet av 2012. Konsernet har en god ordreserverve inn i 2013, som gir gode forutsetninger for driften.

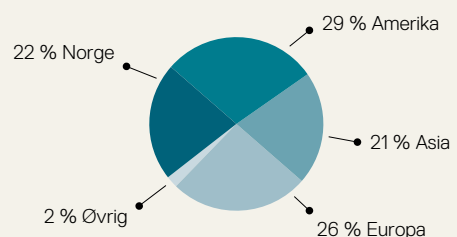
KONGSBERG-AKSJEN OG AKSJEEIERFORHOLD

Kursen på KONGSBERG-aksjen økte fra NOK 116,00 ved utgangen av 2011 til NOK 124,50 ved utgangen av 2012. Dette gir en markedsverdi ved utgangen av 2012 på

EBITA PER FORRETNINGSOMRÅDE

DRIFTSINNTEKTER GEOGRAFISK

NOK 14.940 millioner. Inkludert utbytte på NOK 3,75 per aksje ble avkastningen i 2012 på i overkant av ti prosent. Hovedindeksen (OSEBX) på Oslo Børs hadde i samme periode en positiv utvikling på 15,4 prosent. Per 31.12.12 hadde Kongsberg Gruppen 7.409 aksjeeiere, en økning på 196 fra året før. Selskapet hadde 858 (751) utenlandske eiere som til sammen eide 9,19 prosent av aksjene (8,69 prosent). Staten, ved Nærings- og handelsdepartementet, er største eier med 50,001 prosent av aksjene. De ti største eierne hadde ved årsskiftet til sammen 79,22 prosent (80,93) av aksjene. Antall utestående aksjer er 120 millioner, hver pålydende NOK 1,25.

Kongsberg Gruppen har betalt utbytte til aksjeeierne i alle år siden børsnoteringen i 1993, bortsett fra i 2000 og 2001. På generalforsamlingen 7.5.12 ble det besluttet et utbytte på NOK 3,75 per aksje for 2011. Utbyttet for 2012 foreslås overfor generalforsamlingen 3.5.13 å bli NOK 3,75 per aksje.

I 2012 ble det omsatt 10,7 millioner (13,7 millioner) KONGSBERG-aksjer fordelt på 31.931 (37.189) transaksjoner. Selskapet arbeider aktivt med å øke interessen for aksjen gjennom aktiviteter mot investormarkedet. KONGSBERG er jevnlig representert på roadshows, møter og konferanser både i og utenfor Norge. Målet for 2013 er å ha fortsatt høy aktivitet mot investormarkedet. Det avholdes faste investorpresentasjoner ved hver kvartalsrapportering, samt en årlig kapitalmarkedsdag. De senere årene er også analytikerdekningen av selskapet blitt styrket. Ved årsskiftet var det 12 meglerhus som hadde aktiv dekning av aksjen. KONGSBERG vant i 2012 prisene for beste selskap og beste investor relations officer i klasse Mid Cap i IR Nordic Markets-kåringen. I tillegg vant selskapet NUES-prisen for beste rapportering innen eierstyring og selskapsledelse for rapporteringen i 2011.

Styret ser på medarbeideres aksjeeierskap som positivt. Per 31.12.12 eide over 2.000 ansatte totalt ca 3,5 millioner aksjer i Kongsberg Gruppen. Dette tilsvarer ca tre prosent av aksjene. Våren 2012 ble konsernets årlige aksjeprogram for ansatte gjennomført for 15. gang. Det ble solgt 623.887 (412.314) aksjer til en kurs på NOK 77,20 (20 prosent rabatt på markedskurs). 1.821 (1.933) ansatte benyttet seg av tilbudet.

RISIKOFAKTORER OG RISIKOSTYRING

KONGSBERG er eksponert for ulike former for risiko, og styret følger utviklingen innenfor de ulike risikoområdene nøye. Administrasjonen utarbeider månedlige driftsrapporter og kvartalsvise risikorapporter som gjennomgås av styret. I tillegg gjennomfører styret og administrasjonen risikoanalyser i forbindelse med større investeringer, tilbud, satsinger og oppkjøp. Videre har styret et revisjonsutvalg som skal støtte styret i utøvelse av sitt ansvar for behandlingen av regnskapet og relevante vurderingsposter, samt følge opp internkontroll og risikostyring i konsernet. Revisjonsutvalget møtes som et minimum i forbindelse med avleggelse av års- og delårsregnskap. Styret mener det er god balanse mellom konsernets samlede risiko og konsernets risikobærende evne.

Konsernets verdiskaping består i hovedsak av systemer med høy teknologisk kompleksitet. Leveransene er i hovedsak organisert som prosjekter. Effektiv styring av prosjekter er en viktig suksessfaktor for å redusere operasjonell risiko. KONGSBERG har etablert mål for prosjektledelse basert på intern og ekstern "best practice", og prosjektledere gjennomgår et internt opplæringsprogram om dette. Inntektene i prosjektene er kontraktfestet, og usikkerheten i prosjektene er derfor i hovedsak knyttet til vurdering av gjenstående kostnader og fastsettelse av fullføringsgrad. Konsernet har etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette legger grunnlaget for vurdering av "profit at risk" og resultatuttak i prosjektene. "Profit at risk" er resultat som holdes tilbake i prosjektene inntil usikkerheten er avklart. KONGSBERG har en rekke prosjekter under utførelse, og en sterk ordresreserve. Kanselleringer innen verftsindustrien, økt konkurranse, reduserte forsvarsbudsjetter i flere land og en generell og vedvarende konjunkturedgang, har imidlertid økt konsernets risiko og kan over tid påvirke konsernets aktivitetsnivå. Konsernet opererer i flere markeder som i stor grad påvirkes av uavhengige drivere. Generelle konjunktursvingninger vil påvirke disse markedene, både i ulik grad og på ulikt tidspunkt.

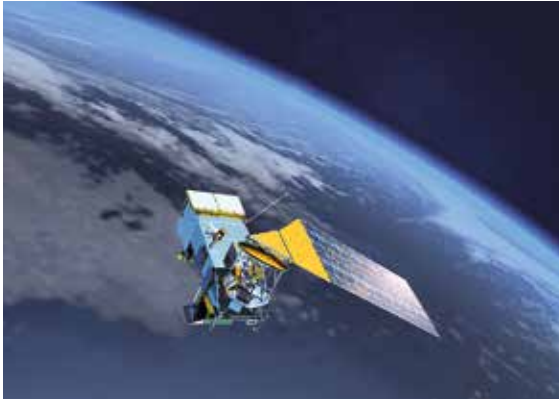
Finansiell risiko i KONGSBERG styres sentralt etter de retningslinjene styret har vedtatt i konsernets finanspolicy. KONGSBERG er eksponert for en rekke former for finansiell risiko, og målet er å balansere de finansielle risikoelementene for å bidra til forutsigbarhet i konsernet. Konsernets finansielle risikostyring er detaljert beskrevet i note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko".

KONGSBERGs kundemasse er differensiert, og består i hovedsak av offentlige institusjoner og større private selskaper i en rekke land. Historisk sett har konsernet hatt beskjedne tap på kundefordringer. Utviklingen i verdensøkonomien generelt, og verfts- og rederinæringen spesielt, har imidlertid ført til at kredittrisikoen har økt noe de senere årene, og tiltak for å begrense risikoeksponeringen er iverksatt. Konsernets likviditetsrisiko styres sentralt ved krav til fornyelse av lån i god tid før forfall, samt bruk av prognoser for likviditet. Med en stor andel utenlandske kunder, og kontrakter i ulike valutasorter, er konsernets inntekter påvirket av svingninger i valutakurser. KONGSBERGs valutapolicy innebærer at kontraktfestede valutastrømmer i hovedsak sikres med terminkontrakter (prosjektsikringer). I tillegg sikres en andel av forventet ordreinngang i henhold til fastlagte regler (prognose-sikringer). Reglene styrer hvor stor andel av forventet ordreinngang som sikres, avhengig av tid til forventet ordreinngang og kursnivå. På denne måten søker konsernet å dempe virkningene av valutasingninger på inntil to års sikt.

KONGSBERG har over flere år bygget opp og videreutviklet compliance-funksjoner på konsernnivå og i forretningsområdene. Det er etablert regelverk, samt oppfølgings- og rapporteringssystemer for håndtering av risiko på områder som eksempelvis anti-korrupsjon, leverandørkjeden og varsling av kritikkverdige forhold. Styringsdokumenter evalueres og oppdateres jevnlig. Opplæring innenfor området etikk og compliance gjennomføres i hele organisasjonen, både i Norge og internasjonalt. Styret

Venstre: God ordreinngang innenfor KONGSBERGs satellitrelaterte virksomhet.

Høyre: KONGSBERG har en unik og sterk kultur som er utviklet over mange år. Felles verdigrunnlag og lederprinsipper er implementert for hele konsernet.

vrderer KONGSBERGs compliance-program til å være på et godt internasjonalt nivå, og konsernet er godt rustet til å møte denne type utfordringer.

TEKNOLOGI, FORSKNING OG UTVIKLING

En betydelig andel av KONGSBERGs verdiskaping består i utvikling av høyteknologiske løsninger til det nasjonale og internasjonale markedet. Høy kompetanse og deling av kunnskap er viktige forutsetninger for konkurranseevnen. KONGSBERGs omfattende kunnskap innen dynamisk posisjonering har sin bakgrunn i kompetanse utviklet i forbindelse med styringssystemer for ubåter og missiler. Konsernets systemer og produkter dreier seg i hovedsak rundt fire kjernekompetanseområder: signalbehandling, systemintegrering, reguleringsteknikk (kybernetikk) og softwareutvikling. KONGSBERG satser kontinuerlig på produktutvikling, både egenfinansiert og gjennom kunde-finansierte programmer. Totale kostnader til produktutvikling utgjør over tid ca ti prosent av driftsinntektene.

SAMFUNNSANSVAR

KONGSBERG skal stå for en bærekraftig utvikling hvor det er balanse mellom resultater, verdiskaping og samfunnsansvar. De strategiske og forretningsmessige valg som tas i konsernet skal være forankret i et bærekraftig perspektiv.

Styret har vedtatt en revidert policy for bærekraft og samfunnsansvar. Policyen er bygget opp rundt to hovedelementer: Forretningsmessige muligheter knyttet til globale megatrender og bærekraftig teknologi, og risiko knyttet til "license to operate" og globale megatrender. I 2013 vil KONGSBERG fortsatt ha sterkt fokus på anti-korrupsjon, oppfølging av leverandørnettverket i forhold til samfunnsansvar, menneskeretter, dialog med våre interessenter og oppfølging av klimastrategien. Det henvises til bærekraftrapporten for en nærmere beskrivelse av konsernets arbeid med bærekraft og samfunnsansvar. Rapporten er behandlet og godkjent av styret.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS)

Styret er opptatt av at helse, miljø og sikkerhet tas hånd om på en måte som skaper høy trivsel og et godt arbeidsmiljø. Et grunnleggende prinsipp er at HMS-arbeidet skal være forebyggende.

Styret følger HMS-arbeidet tett, og gjennomgår HMS-rapportene hvert kvartal. I løpet av 2012 har det vært fokusert på HMS-opplæring, samt ytterligere forbedring av rutineene for HMS-rapportering. Rapporteringsrutineene fra de utenlandske datterselskapene er gode, og tall på sykefravær og arbeidsuhell fra de internasjonale kontorene er en naturlig del av HMS-rapporten.

I løpet av 2012 var det 132 arbeidsuhell i konsernet. Av disse var 88 nestenulykker. Antall registrerte skader som medførte fravær var fem, mens 124 skader ikke medførte fravær. 37 hendelser medførte behandling. Totalt antall arbeidsrelaterte skader med og uten fravær, TRI, for 2012 var 17 og stabilt fra 2011 hvor antallet også var 17.

Det er ikke registrert yrkessykdommer eller arbeidsrelaterte dødsfall i løpet av 2012. Totalt sykefravær gikk opp fra 2,2 prosent i 2011 til 2,4 prosent i 2012.

Alle medarbeidere i Norge har tilgang til bedriftshelsetjeneste. I de utenlandske virksomhetene varierer dette i tråd med lokal praksis og lovgivning.

KONGSBERG har mange medarbeidere ansatt utenfor Norge, og antallet har økt i 2012. Dette krever større oppmerksomhet og innsikt i problemstillinger knyttet til helse, miljø og sikkerhet i de aktuelle land.

KLIMA OG MILJØ

KONGSBERG har over flere år arbeidet aktiv for å kartlegge og rapportere om forhold knyttet til klima og miljø. Klima- og miljøregnskapet gir en oversikt over KONGSBERGs forbruk av energi, utslipp av CO₂ og avfallsproduksjon. I 2012 har energiforbruket økt med syv prosent, mens CO₂ utslippet er redusert med 12 prosent. Det er usikkert om den positive utviklingen knyttet til CO₂ reduksjon vil bli videreført i 2013. Avfallsmengden har økt

med 10 prosent. En detaljert oversikt over regnskapet for 2012 finnes i konsernets bærekraftrapport for 2012, side 28-30.

Fra og med 2013 planlegger konsernet å innføre rapportering av vannforbruk. Dette er begrunnet i vår internasjonale tilstedeværelse og det fokus som er satt på det kritiske nivået på grunnvannet mange steder i verden.

Konsernet rapporterer også til det internasjonale rammeverket "Carbon Disclosure Project" om forhold knyttet til klimaendringer og nivå på utslipp knyttet til klimagasser.

Det er ikke rapportert alvorlige hendelser knyttet til forurensing av miljøet i 2012.

PERSONAL OG ORGANISASJON

Antall medarbeidere	31.12.12	31.12.11
Kongsberg Maritime	4 163	3 700
Kongsberg Defence Systems	1 747	1 705
Kongsberg Protech Systems	724	834
Kongsberg Oil & Gas Technologies	506	325
Konsernsenteret	56	55
Kongsberg Teknologipark	63	62
Totalt i konsernet	7 259	6 681
Andel utenfor Norge	36 %	32 %

KONGSBERG arbeider kontinuerlig med å tilpasse organisasjonen til konsernets markeder. Det satses i stor grad på å utvikle konsernets internasjonale etableringer. Dette er både kostnadseffektivt og gir lokal tilhørighet og konkurransekraft. Ett av konsernets mål er at våre internasjonale datterselskaper i størst mulig grad skal være bemannet med lokale medarbeidere.

KONGSBERG har en unik og sterk kultur som er utviklet over mange år. Felles verdigrunnlag og lederprinsipper er implementert for hele konsernet.

En viktig forutsetning for å lykkes langsiktig er at KONGSBERG forvalter medarbeidernes kompetanse på en god måte. Det er et mål å utvikle og øke mangfoldet i

konsernet, slik at ulik erfaring, kultur, utdanning og tenkemåte er representert. Dette bidrar til å øke evnen til fornyelse og bedre beslutninger. Konsernet arbeider med økt utveksling av kunnskap og medarbeidere mellom forretningsområdene. Gode arbeidsprosesser og utviklingsmuligheter er viktige virkemidler for å rekruttere og beholde gode medarbeidere. KONGSBERG legger stor vekt på kompetanseutvikling, og arbeider kontinuerlig med å videreutvikle og koordinere opplæringstiltak for våre ansatte.

KONGSBERG investerer i lederutvikling. Høy kompetanse og kapasitet hos lederne i konsernet er et av de mest sentrale elementene i realiseringen av KONGSBERGs strategi. Leadership@KONGSBERG er utviklet for å tydeliggjøre og kvalitetssikre prosesser for målsetting, måloppfølging og evaluering, og for å sikre en styrt utvikling av konsernets totale globale ledelseskapasitet.

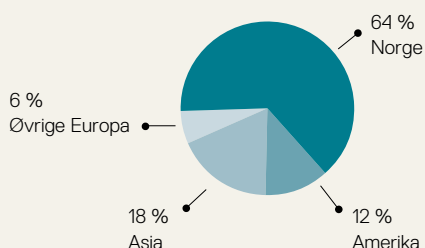
I samarbeid med utdanningselskapet Kongsberg Technology Training Centre AS hvor KONGSBERG er deleier, utdanner konsernet fagarbeidere innenfor flere fagområder. I 2012 var det totalt 13 lærlinger. I tillegg legger bedriften til rette for, og stimulerer til, at egne ansatte kan ta fagbrev som privatist, såkalt praksiskandidat. I 2012 oppnådde fem ansatte fagbrev på denne måten.

Samarbeidet med medarbeidernes fagforeninger og organisasjoner gjennom de etablerte samarbeids- og representasjonsordningene er godt, og gir verdifulle bidrag til å møte konsernets utfordringer på en konstruktiv måte. Styret har besluttet å utbetale en bonus på NOK 6.000 til alle ansatte og takker alle medarbeidere for god innsats gjennom året.

LIKESTILLING

KONGSBERG har en personalpolitikk som skal sikre like muligheter og rettigheter og hindre diskriminering på grunn av etnisk bakgrunn, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion, livssyn, alder og kjønn. Totalt 21,2 (20,9) prosent av de ansatte er kvinner, og to av fem aksjonærvalgte medlemmer i styret er kvinner. Per 1.1.13 inngår to kvinner i

ANSATTE GEOGRAFISK FORDELING

KONGSBERG GRUPPEN

KONGSBERG er et internasjonalt, kunnskapsbasert konsern som leverer høyteknologiske systemer og løsninger til kunder innen olje- og gassindustrien, handelsflåten, forsvar og romfart.

Hovedkontor	Kongsberg
Antall ansatte	7 259
Andel ansatte utenfor Norge	36 %
Kontorer i antall land	25
Andel omsetning utenfor Norge	78 %

konsernledelsen. Selskapet er opptatt av å fremme likestilling og hindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene. Styret vurderer at konsernet er i overensstemmelse med gjeldende regelverk på området.

I den grad det er mulig, søker KONGSBERG å tilpasse arbeidsforholdene, slik at også personer med nedsatt funksjonsevne kan ta arbeid i bedriften.

I deler av KONGSBERGs virksomhet er det prosjekter knyttet til leveranser hvor det kreves spesiell sikkerhetsklarering av medarbeiderne. I visse tilfeller kan dette gi føringer på hvilke personer som kan ansettes.

EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke interessentenes verdier gjennom å drive lønnsom, vekstorientert industriell utvikling i et langsiktig og internasjonalt perspektiv. God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Verdiene som skapes, skal komme aksjeeiere, medarbeidere, kunder og samfunnet til gode.

Styret legger vekt på at konsernets styringsdokumenter gjennomgås årlig og oppdateres, slik at de i størst mulig grad er i overensstemmelse med "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". I henhold til regnskapsloven § 3-3b, skal selskapet utarbeide en redegjørelse om foretaksstyring. Redegjørelsen vil, i henhold til allmennaksje-loven § 5-4, bli gjenstand for behandling på ordinær generalforsamling. Redegjørelsen på sidene 76–87, er basert på siste reviderte utgave av anbefalingen av 23.10.12.

LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret har et eget kompensasjonsutvalg som behandler alle vesentlige forhold knyttet til lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte før formell styrebehandling og beslutning. I tråd med norsk aksjelovgivning har styret også utarbeidet en egen erklæring om lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, tatt inn i note 27 i regnskapet.

ÅRSRESULTAT OG DISPONERINGER

Morselskapet Kongsberg Gruppen ASA hadde i 2012 et årsresultat på NOK 269 millioner. Styret foreslår følgende disponeringer i Kongsberg Gruppen ASA:

Utbytte	NOK	450 millioner
Fra annen egenkapital	NOK	(181 millioner)
Totalt disponert	NOK	269 millioner

Forslaget til utbytte utgjør ca 34 prosent av konsernets årsresultat og er i tråd med selskapets utbyttepolicy.

Selskapets frie egenkapital per 31.12.12 var NOK 826 millioner.

FORTSATT DRIFT

I samsvar med regnskapsloven § 3-3a bekreftes det at forutsetningene om fortsatt drift er til stede. Fremtidige resultatprognoser og konsernets langsiktige strategiske prognoser ligger til grunn for dette. Konsernet er i en sunn økonomisk og finansiell stilling.

Kongsberg 21. mars 2013

Finn Jebsen
Styrets leder

Anne-Lise Aukner
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Irene Waage Basili
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthiniussen
Styremedlem

Helge Lintvedt
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Walter Qvam
Konsernsjef

REGNSKAP OG NOTER

Innhold

KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

Innhold	Side
Resultatregnskap 1.1.–31.12.	20
Oppstilling over totalresultat for perioden 1.1.–31.12.	20
Oppstilling over finansiell stilling per 1.1.–31.12.	21
Oppstilling over endring i egenkapital 1.1.–31.12.	22
Kontantstrømpoppstilling 1.1.–31.12.	23
Noter	24
1 – Generell informasjon	24
2 – Grunnlag for utarbeidelse av konsernregnskapet	24
3 – Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper	25
4 – Virkelig verdi	32
5 – Styling av kapital og finansiell risiko	32
6 – Driftssegmenter	34
7 – Varelager	36
8 – Personalkostnader	36
9 – Pensjoner	36
10 – Eiendom, anlegg og utstyr	40
11 – Immaterielle eiendeler	41
12 – Test av verdifall på goodwill	42
13 – Finansinntekter og finanskostnader	43
14 – Skatt	44
15 – Resultat per aksje	44
16 – Aksjer tilgjengelig for salg	45
17 – Andre langsiktige eiendeler	45
18 – Fordringer	46
19 – Anleggskontrakter under utførelse	47
20 – Finansielle instrumenter	48
20A – Derivater	48
20B – Valutarisiko og sikring av valuta	48
20C – Kontantstrømsikringer	50
20D – Renterisiko knyttet til lån	51
20E – Likviditetsrisiko	52
20F – Oppsummering finansielle eiendeler og forpliktelser	53
20G – Vurdering av virkelig verdi	54
20H – Estimatusikkerhet	54
21 – Betalingsmidler	54
22 – Aksjekapital	55
23 – Avsetninger	56
24 – Andre kortsiktige forpliktelser	56
25 – Pantstillelser og garantier	56
26 – Salg og tilbakeleie	57
27 – Nærstående parter	57
28 – Godtgjørelse til revisor	61
29 – Kjøp av virksomhet	61
30 – Oversikt over konsernselskaper	62
31 – Investeringer i felleskontrollerte virksomheter	63
32 – Hendelser etter balansedagen	63

KONGSBERG GRUPPEN ASA

Innhold	Side
Resultat og balanse	64
Kontantstrømpoppstilling	65
Noter	65
1 – Regnskapsprinsipper	65
2 – Egenkapitalavstemming	66
3 – Aksjer i datterselskap	67
4 – Lønnskostnader og godtgjørelser	67
5 – Pensjoner	68
6 – Skatt	69
7 – Rentebærende lån og lånerammer	69
8 – Garantier	69
9 – Nærstående parter	70
10 – Valutasikringer	71
Erklæring til årsregnskap	73
REVISJONSBERETNING FOR 2012	74

RESULTATREGNSKAP 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (Konsern)

NOK millioner	Note	2012	2011
Driftsinntekter	6	15 652	15 128
Sum inntekter		15 652	15 128
Varekostnader	7	(4 760)	(5 609)
Personalkostnader	8	(5 237)	(4 539)
Andre driftskostnader	28	(3 347)	(2 586)
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)		2 308	2 394
Avskrivninger	10	(323)	(262)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)		1 985	2 132
Amortiseringer	11	(119)	(97)
Nedskrivninger	11	(12)	
Driftsresultat (EBIT)		1 854	2 035
Finansinntekter	13	59	49
Finanskostnader	13	(82)	(76)
Resultat før skatt		1 831	2 008
Skattekostnad	14	(511)	(578)
Årsresultat		1 320	1 430
<i>Hvorav</i>			
Aksjonærer i morselskapet		1 325	1 431
Ikke-kontrollerende interesser		(5)	(1)
<i>Resultat per aksje i NOK</i>			
- for årets resultat / utvannet resultat per aksje	15	11,05	11,93

OPPSTILLING OVER TOTALRESULTAT FOR PERIODEN 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (Konsern)

NOK millioner	Note	2012	2011
Årsresultat		1 320	1 430
<i>Endring virkelig verdi</i>			
- Kontantstrømsikringer valuta	20C	110	(261)
- Aksjer tilgjengelig for salg	16	16	(12)
Estimatavvik pensjoner	9	(139)	(246)
Omregningsdifferanser valuta		(63)	14
Skatt på poster innregnet i oppstilling over totalresultatet	14	8	142
Totalresultat for perioden		1 252	1 067
<i>Hvorav</i>			
Aksjonærer i morselskapet		1 257	1 068
Ikke-kontrollerende interesser		(5)	(1)

OPPSTILLING OVER FINANSIELL STILLING PER 31.12.

Kongsberg Gruppen (Konsern)

NOK millioner	Note	2012	2011
EIENDELER			
<i>Anleggsmidler</i>			
Eiendom, anlegg og utstyr	10	2 602	2 430
Goodwill	11, 12	2 010	1 998
Andre immaterielle eiendeler	11	740	746
Aksjer tilgjengelige for salg	16	125	114
Andre langsiktige eiendeler	17	155	144
Sum anleggsmidler		5 632	5 432
<i>Omløpsmidler</i>			
Varelager	7	3 465	3 274
Fordringer	18	2 559	2 645
Anleggskontrakter under utførelse, eiendel	19	1 327	799
Derivater	20A	782	385
Betalingsmidler	21	2 509	3 083
Sum omløpsmidler		10 642	10 186
Sum eiendeler		16 274	15 618
EGENKAPITAL, FORPLIKTELSER OG AVSETNINGER			
<i>Egenkapital</i>			
Innskutt kapital		982	982
Andre reserver		122	90
Opptjent egenkapital		5 159	4 392
Sum aksjonærer i morselskapet		6 263	5 464
Ikke-kontrollerende interesser		11	20
Sum egenkapital	22	6 274	5 484
<i>Langsiktige forpliktelser og avsetninger</i>			
Langsiktige rentebærende lån	20D	1 311	570
Pensjonsforpliktelse	9	532	460
Derivater	20A	9	6
Avsetninger	23	114	126
Utsatt skatt	14	847	609
Andre langsiktige forpliktelser		73	105
Sum langsiktige forpliktelser og avsetninger		2 886	1 876
<i>Kortsiktige forpliktelser og avsetninger</i>			
Anleggskontrakter under utførelse, gjeld	19	2 284	2 703
Derivater	20A	49	330
Avsetninger	23	990	1 075
Kortsiktig rentebærende lån		-	322
Andre kortsiktige forpliktelser	24	3 791	3 828
Sum kortsiktige forpliktelser og avsetninger		7 114	8 258
Sum forpliktelser og avsetninger		10 000	10 134
Sum egenkapital, forpliktelser og avsetninger		16 274	15 618

Kongsberg 21. mars 2013

Finn Jebsen
Styrets leder

Anne-Lise Aukner
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Irene Waage Basili
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthinussen
Styremedlem

Helge Lintvedt
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Walter Qvam
Konsernsjef

OPPSTILLING OVER ENDRING I EGENKAPITAL 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (Konsern)

		Aksjonærer i morselskapet					Opptjent egenkapital	Sum	Ikke-kontrollerende interesser	Sum egenkapital
		Innskutt kapital		Andre reserver						
		Aksje-kapital	Annen innskutt egenkapital	Sikrings-reserve	Aksjer virkelig verdi	Om-regnings-differanse for uten-landsk valuta				
NOK millioner	Note									
Egenkapital per 1.1.11		150	832	300	12	(36)	3 599	4 857	24	4 881
Årsresultat							1 431	1 431	(1)	1 430
Oppstilling over totalresultatet				(188)	(12)	14	(177)	(363)		(363)
Transaksjoner med egne aksjer		-	-				(6)	(6)	-	(6)
Utbetalt utbytte	22						(450)	(450)		(450)
Kjøp/salg ikke-kontrollerende interesser							(5)	(5)	(2)	(7)
Utbytte ikke-kontrollerende interesser								-	(1)	(1)
Egenkapital per 31.12.11		150	832	112	-	(22)	4 392	5 464	20	5 484
Egenkapital per 1.1.12		150	832	112	-	(22)	4 392	5 464	20	5 484
Årsresultat							1 325	1 325	(5)	1 320
Totalresultat				79	16	(63)	(100)	(68)		(68)
Transaksjoner med egne aksjer		-	-				(6)	(6)	-	(6)
Utbetalt utbytte	22	-	-				(450)	(450)	-	(450)
Kjøp/salg ikke-kontrollerende interesser							(2)	(2)	(2)	(4)
Utbytte ikke-kontrollerende interesser								-	(1)	(1)
Omregningsdifferanse ikke-kontrollerende interesser								-	(1)	(1)
Egenkapital per 31.12.12		150	832	191	16	(85)	5 159	6 263	11	6 274

KONTANTSTRØMOPPSTILLING 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (Konsern)

<i>NOK millioner</i>	<i>Note</i>	<i>2012</i>	<i>2011</i>
Årsresultat		1 320	1 430
Avskrivninger på eiendom, anlegg og utstyr	10	323	262
Amortiseringer og nedskrivninger på immaterielle eiendeler	11	131	97
Netto finanskostnader	13	23	27
Skattekostnad	14	511	578
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer		2 308	2 394
<i>Justert for</i>			
Endring i anleggskontrakter under utførelse, eiendel		(939)	307
Endring i anleggskontrakter under utførelse, gjeld		(419)	(52)
Endring i andre kortsiktige forpliktelser		(132)	605
Endring i varelager		(192)	(199)
Endring i fordringer		(52)	(818)
Endring i avsetninger og andre tidsavgrensninger		31	50
Betalte skatter		(398)	(644)
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		207	1 643
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>			
Salg av eiendom, anlegg og utstyr	10	13	4
Kjøp av eiendom, anlegg og utstyr	10	(536)	(438)
Aktivert egenutvikling av immaterielle eiendeler	11	(114)	(121)
Kjøp av immaterielle eiendeler	11	(7)	(6)
Netto utbetalt ved kjøp av datterselskaper	29	(63)	(226)
Netto utbetalt ved utlån og kjøp/salg av aksjer		(6)	(12)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		(713)	(799)
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>			
Opptak av lån	20D	419	45
Mottatte renter		47	45
Betalte renter		(41)	(38)
Transaksjoner med egne aksjer		(19)	(19)
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser		(5)	(8)
Utbetalt utbytte	22	(450)	(450)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		(49)	(425)
Sum kontantstrøm		(555)	419
Effekt av valutakursendringer på betalingsmidler		(19)	4
Netto endring betalingsmidler		(574)	423
Betalingsmidler ved begynnelsen av året		3 083	2 660
Betalingsmidler ved årets slutt	21	2 509	3 083

NOTER

Kongsberg Gruppen (Konsern)

1 GENERELL INFORMASJON

Kongsberg Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap med begrenset ansvar og har sitt hovedkontor i Kongsberg, Norge. Selskapets aksjer omsettes på Oslo Børs. Kongsberg Gruppens konsernregnskap for regnskapsåret 2012 ble vedtatt i styremøte den

21.3.13. Konsernregnskapet for 2012 inkluderer morselskapet og datterselskaper (samlet referert til som "KONGSBERG" eller "konsernet") samt konsernets andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter.

2 GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV KONSERNREGNSKAPET

Regnskapet er presentert i norske kroner (NOK), og alle tall er oppgitt i hele millioner, bortsett fra der hvor annet er angitt.

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjent International Financial Reporting Standards (IFRS) og tilhørende fortolkninger som skal anvendes per 31.12.12, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31.12.12. IFRS som er godkjent av EU avviker på enkelte områder fra standardene som er utstedt av International Accounting Standards Board (IASB). Det ville imidlertid ikke hatt noen betydning for det foreliggende konsernregnskapet om KONGSBERG hadde benyttet IFRS-standardene fra IASB.

Konsernregnskapet har blitt utarbeidet basert på historisk kost med unntak for følgende eiendeler og forpliktelser:

- Finansielle derivater (valutaterminkontrakter, valutaopsjoner og rentebytteavtaler), som er verdsatt til virkelig verdi
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, som er verdsatt til virkelig verdi

Estimatusikkerhet og vurdering av regnskapsprinsipper

Under utarbeidelsen av årsregnskapet har selskapets ledelse benyttet estimater basert på beste skjønn, samt forutsetninger som er vurdert å være realistiske basert på historisk erfaring. Estimaten vurderes fortløpende. Det vil kunne oppstå situasjoner som kan føre til endrede estimater og forutsetninger, som igjen vil påvirke selskapets eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaterendringer er innregnet i perioden hvor de oppstår.

For nærmere informasjon om estimatusikkerhet, som kan medføre en vesentlig endring av beløpene innen neste regnskapsår, henvises det til følgende noter:

- Inntektsføring, estimat av fremdrift og kontraktsfortjeneste i forbindelse med anleggskontrakter, jfr. note 3 C "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring" og note 19 "Anleggskontrakter under utførelse"
- Estimat på om egenutviklet utvikling vil generere en fremtidig økonomisk fordel, jfr. note 3 F "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler" og note 11 "Immaterielle eiendeler"
- Test av verdifall på goodwill, herunder beregning av gjenvinnbart beløp på kontantstrømgenererende enheter, jfr. note 12 "Test av verdifall på goodwill"
- Estimater knyttet til pensjonsforpliktelser, jfr. note 9 "Pensjoner"

- Estimater knyttet til avsetninger for tap på kundefordringer, jfr. note 18 "Fordringer"
- Estimater knyttet til nedskrivninger av balanseført verdi av anleggskontrakter under utførelse, jfr. note 19 "Anleggskontrakter under utførelse"
- Estimater knyttet til fremtidige garantiforpliktelser og andre avsetninger, jfr. note 23 "Avsetninger"

Ved utarbeidelse av årsregnskapet har ledelsen gjort enkelte vesentlige vurderinger basert på kritisk skjønn knyttet til anvendelse av regnskapsprinsippene.

For nærmere informasjon om vesentlige områder for kritisk skjønn i anvendelsen av regnskapsprinsipper som har størst effekt på beløp innregnet i konsernregnskapet, henvises det til følgende noter:

- Inntektsføring av anleggskontrakter, jfr. note 3 C "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring" og note 19 "Anleggskontrakter under utførelse"
- Anvendelse av prinsippene for aktivisering av kostnader i forbindelse med utvikling, jfr. note 3 F "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler" og note 11 "Immaterielle eiendeler"
- Finansielle instrumenter herunder sikringsbokføring (virkelig verdi eller kontantstrømsikring), jfr. note 3 J "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Finansielle instrumenter" og note 20 "Finansielle instrumenter"
- Salg og tilbakeleie knyttet til eiendom, vurdering av operasjonelle versus finansielle leieavtaler, jfr. note 3 H "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Leieavtaler salg og tilbakeleie" og note 26 "Salg og tilbakeleie"

3 SAMMENDRAG AV VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

A) Basis for konsolidering

Datterselskaper

I konsernregnskapet er de selskaper hvor KONGSBERG har kontroll, medtatt som datterselskaper. Kontroll er makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Kontroll oppnås normalt når konsernet, direkte eller indirekte, har en stemmeandel på mer enn 50 % gjennom eierskap i selskapet, eller når konsernet er i stand til å utøve kontroll over selskapet gjennom avtaler eller vedtekter. I vurdering av kontroll er også potensielle stemmeretter som umiddelbart kan utøves eller er konvertible hensyntatt.

Ved kjøp av datterselskaper regnskapsføres disse til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Virkelig verdi henføres til identifiserte eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser. Merverdi som ikke kan henføres til bestemte eiendeler, er oppført som goodwill. Ved kjøp av nye datterselskaper er disse tatt med i konsernregnskapet fra oppkjøpstidspunktet. Oppkjøpstidspunktet er det tidspunktet hvor KONGSBERG oppnår kontroll over det oppkjøpte selskapet. Normalt vil kontroll oppnås når alle betingelser i avtalen er oppfylt. Eksempler på betingelser kan være godkjenning av styret, generalforsamling eller godkjenning av konkurransemyndighetene. Ved trinnvise oppkjøp legges verdiene ved tidspunkt for kontroll til grunn. Goodwill beregnes på tidspunkt for kontroll. Det avgjøres ved hvert kjøp hvorvidt goodwill skal avgrenses til KONGSBERG sin andel eller inntas til 100 %. Selskaper som inngår i konsernet, fremgår av note 30 "Oversikt over konsernselskaper".

Betinget vederlag skal utbetales på et senere tidspunkt dersom gitte forutsetninger ved oppkjøpet oppfylles, blir regnskapsført til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Etterfølgende endringer i virkelig verdi av betinget vederlag klassifisert som en eiendel eller forpliktelse blir regnskapsført i tråd med IAS 39 enten i resultatregnskapet eller oppstilling over totalresultatet.

Transaksjonsutgifter som påløper i sammenheng med virksomhetssammenslutningen, kostnadsføres fortløpende.

Eliminering av transaksjoner

Kjøp, salg, mellomværende og urealiserte gevinster og tap oppstår ved transaksjoner mellom konsernselskaper blir eliminert ved konsolidering. Urealisert tap elimineres tilsvarende såfremt dette ikke er et verdifall som krever innregning i konsernregnskapet.

Ikke-kontrollerende interesser

Ikke-kontrollerende interesser er inkludert i konsernets egenkapital på egen linje. Dens andel av resultatet er inkludert i årets resultat. Ikke-kontrollerende interesser inkluderer dens andel av virkelig verdi av datterselskapet inkludert andel av identifiserte merverdier på oppkjøpstidspunktet. Andel av oppstilling over totalresultat henføres selv om dette medfører en negativ ikke-kontrollerende interesse.

B) Utenlandsk valuta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som også er morselskapets funksjonelle valuta. Hver enhet i konsernet vurderer sin funksjonelle valuta, og hver transaksjon i regnskapet til de enkelte enhetene blir målt i sin funksjonelle valuta. Transaksjoner i utenlandsk valuta blir ved første gangs innregning omregnet til funksjonell valuta på transaksjonstidspunktet. Anleggskontrakter sikres og inntektsføres basert på sikret kurs (prosjektsikring). Kundefordringer, andre fordringer, leverandørgjeld og andre forpliktelser i utenlandsk valuta er omregnet til balansedagens kurs, og valutakursdifferansene er innregnet i resultatet. Differanser som

oppstår ved omregning av kontantstrømsikringer, og som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, er innregnet som endring i virkelig verdi på kontantstrømsikringer i totalresultatet (OCI). Når kontantstrømsikringene realiseres blir effektene tatt over ordinært resultat. (Se mer om sikring under 3 J "Finansielle instrumenter").

Gevinster og tap knyttet til poster i utenlandsk valuta og som er en del av varekretsløpet, inngår i driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer. Øvrige gevinster og tap knyttet til poster i utenlandsk valuta er klassifisert som finansinntekter eller -kostnader.

Omregning av utenlandske datterselskaper

Eiendeler og forpliktelser i utenlandske virksomheter, med annen funksjonell valuta enn norske kroner, omregnes til norske kroner med valutakurs på balansedagen. Inntekter og kostnader omregnes basert på gjennomsnittskurser for rapporteringsperioden. Omregningsdifferanser innregnes i oppstilling over totalresultatet. Når en utenlandsk virksomhet avhendes på en slik måte at KONGSBERG ikke lenger har kontroll, resultatføres akkumulerte omregningsdifferanser og reverseres samtidig i oppstilling over OCI. Delvis avhendelse av datterselskaper, gitt fortsatt kontroll fra konsernets side, gir ingen resultatføring av omregningsdifferanser.

C) Inntektsføring

I forhold til inntektsføring skiller KONGSBERG mellom anleggs-kontrakter/systemleveranser, varer/standardproduksjon/tjenester og lisenssalg med tilhørende tjenester.

Anleggskontrakter/systemleveranser

En betydelig del av KONGSBERGs aktivitet består av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordre. En anleggskontrakt er en kontrakt som er fremforhandlet for tilvirkning av en eiendel eller en kombinasjon av eiendeler som er tett relatert eller innbyrdes avhengige. KONGSBERG har lagt følgende kriterier til grunn for at det skal være en anleggskontrakt:

1. Bindende avtale som er forhandlet individuelt og som hensyntar kundens spesielle krav
2. Tilvirket spesielt basert på kundens spesifikasjon som medfører individuell design og/eller utvikling
3. Kontrakten er rettsgyldig og kansellering vil medføre at kunden som et minimum dekker påløpte kostnader knyttet til tilvirkningen
4. Tilvirkningen foregår over flere regnskapsperioder
5. De ulike elementene/komponentene/tjenestene i kontrakten kan ikke selges separat

Kontrakter som ikke oppfyller definisjonen av anleggskontrakt regnskapsføres som ordinært varesalg på leveranstidspunktet.

Inntektsføring av prosjektinntekter og forventet kontraktsfortjeneste beregnes ut fra det enkelte prosjekts fullføringsgrad. Prosjektens fullføringsgrad fastsettes normalt på grunnlag av påløpte kostnader i forhold til forventede totale kostnader. I spesielle tilfeller kan andre fremdriftsmål benyttes dersom dette gir et bedre bilde av fremdriften og verdiskapningen i prosjektet.

Opparbeidet verdi på kontrakter under utførelse inngår i driftsinntekter. I oppstilling over finansiell stilling er opparbeidet verdi som ikke er fakturert, presentert i "Anleggskontrakter under utførelse, eiendel". Opparbeidet verdi beregnes basert på fullføringsgraden og er fastsatt som påløpte tilvirkningskostnader med tillegg av andel av opptjent kontraktsfortjeneste. Tilvirkningskostnadene omfatter direkte lønn, direkte materialer og en forholds-messig andel av de enkelte forretningsområdenes indirekte

kostnader fordelbare til prosjekter. Generelle utviklingskostnader, salgskostnader og felles administrasjonskostnader inngår ikke i tilvirkningskostnader.

Innregnet opptjent kontraktsfortjeneste skal ikke overstige en forholdsmessig andel av forventet total kontraktsfortjeneste. Dersom kontraktsfortjenesten ikke kan estimeres med rimelig grad av sikkerhet, inntektsføres prosjektet uten fortjeneste inntil usikkerheten er håndterbar. Når en anleggskontrakt forventes å gi tap, kostnadsføres dette tapet umiddelbart i sin helhet. En anleggskontrakt forventes å gi tap når forventede kostnader overstiger forventede inntekter i kontrakten.

Balansført verdi av anleggskontrakter presenteres i oppstilling over finansiell stilling basert på en vurdering av den enkelte anleggskontrakts finansielle status. Klassifiseringen gjøres kontrakt for kontrakt med mindre det foreligger en avtale om motregning, i såfall kan de aktuelle kontraktene sees i sammenheng. For hver enkelt anleggskontrakt nettes samtlige balanseposter mot hverandre slik at nettoeksponeringen på den enkelte anleggskontrakt i konsernregnskapet presenteres på en linje i oppstilling over finansiell stilling. Den enkelte anleggskontrakt presenteres da enten som "anleggskontrakter under utførelse, eiendel", eller som "anleggskontrakt under utførelse, gjeld". Kundefordringer knyttet til anleggskontrakter nettes mot balansepostene i den grad anleggskontrakten har bokført forskudd (fakturering overstiger akkumulerte inntekter) slik at balansepostene kun vil inneholde faktisk mottatte forskudd.

Kontraktsfestede tilleggsytelser og estimerte tilleggskostnader inkluderes i den opprinnelige prosjektkalkylen og inntektsføres i takt med totalprosjektet. Anleggskontrakter som består i å levere en eller flere like leveranser, innregnes med felles kontraktsfortjeneste og felles fullføringsgrad dersom de er inngått i en kontrakt, eller i flere kontrakter inngått med samme kjøper på samme tidspunkt, og hvor de enkelte leveranser ikke kunne ha vært forhandlet hver for seg til de samme betingelser. I særskilte tilfeller vil arbeid på prosjekter bli påbegynt og kostnader balansført uten at det foreligger inngåtte kontrakter med kunder. Dette forutsetter at det er overveiende sannsynlighet for kontraktsinngåelse.

Varer/standardproduksjon/tjenester

Ordinært varesalg og standard produksjon, som ikke er en del av en anleggskontrakt, innregnes i takt med opptjeningen som normalt er ved leveranse. Leveranse anses gjennomført når kunden overtar det vesentligste av risiko og avkastning for en levert vare.

I tillegg til overtakelse av risiko og avkastning må følgende kriterier være oppfylt før innregning:

- det er sannsynlig at vederlaget vil inndrives
- inntekten kan måles pålitelig

Innregningen måles til virkelig verdi av mottatt vederlag eller fordring. Tjenester som leveres, og som ikke er en del av en anleggskontrakt eller lisenssalg, inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres slik som beskrevet under "anleggskontrakter/systemleveranser".

Lisensinntekter

Konsernet har også salg av lisenser for bruk av programvare. Lisensinntekter blir inntektsført i takt med opptjeningen som normalt er når programvaren er levert til kjøper. Leveranstidspunktet defineres som det tidspunktet hvor risiko og avkastning er overført til kunden.

Hvis salget av lisensen er betinget av aksept fra kunden, vil ikke lisensinntektene bli innregnet før kunden har akseptert. Når det blir utført tilpasninger eller tilleggsarbeid i tilknytning til lisenssalget, blir det samlede vederlag inklusive vederlaget for lisensen inntektsført i takt med leveransen slik som beskrevet under "anleggskontrakter/

systemleveranser". Vedlikeholdstjenester og service-/support-tjenester blir inntektsført etter hvert som tjenesten utføres, eller lineært over den perioden tjenesten utføres.

Kombinerte leveranser for varer, tjenester og lisenssalg

Innregningskriteriene anvendes separat for hver transaksjon. Ved tilfeller hvor det er kombinerte leveranser med ulike innregningskriterier, blir de ulike elementene identifisert og inntektsført separat. Ved salg av varer med tilhørende vedlikeholdstjeneste vil varene inntektsføres ved levering, mens vedlikeholdstjenestene inntektsføres over den perioden tjenesten utføres.

Når det foreligger markedspriser for de ulike elementene som leveres, vil inntekten baseres på disse prisene og inntekt for lisens vil bli innregnet ved levering. For service og vedlikehold vil factsatt inntekt på tjenesten bli utsatt og innregnet lineært over den perioden service og vedlikehold utføres.

Ved salg av ulike elementer hvor det ikke foreligger markedspris, har KONGSBERG følgende prinsipper for innregning og måling av inntekten:

- Identifisering av de ulike elementene som leveres, for eksempel lisens, service, vedlikehold og konsulenttjenester
- Forventet kost estimeres for hvert element som service, vedlikehold og konsulenttjenester. Videre estimeres en rimelig fortjenestemargin på de ulike elementene. Metode og forutsetninger for estimeringen må være konsistent fra periode til periode
- Estimert kost pluss fortjenestemargin blir utsatt inntekt og innregnes lineært i den perioden tjenestene utføres
- Lisensinntekt estimeres som kontraktssum redusert med estimert inntekt for de ovennevnte elementene, og innregnes ved levering

D) Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endringen i utsatt skatt. Eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt beregnes etter gjeldsmetoden. Det er beregnet utsatt skatt av netto skatteøkende midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige balanseverdier etter utligning av skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring dersom dette tilfredsstiller kravene i IAS 12.71.

For anleggskontrakter er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring først skal finne sted når ansvar og risiko overdras til kunden. Som følge av pågående store og langsiktige kontrakter foreligger det derfor betydelige skatteøkende midlertidige forskjeller.

Eiendel ved utsatt skatt er bare balansført i den utstrekning det er sannsynlig at det vil foreligge en fremtidig skattepliktig inntekt som den skattereduserende forskjellen kan utnyttes mot. Eiendel ved utsatt skatt er vurdert for hver periode og vil bli reversert dersom det ikke lenger er sannsynlig at skattefordelen vil bli realisert.

E) Finansinntekter og finanskostnader

Finansinntekter består av renteinntekter, utbytte, valutagevinster, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og gevinst ved realisasjon på "Aksjer tilgjengelig for salg" hvor verdiendringer er ført som andre inntekter og kostnader i oppstilling over totalresultatet (OCI). Renteinntekter innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemetode, mens utbytte blir innregnet på dato for beslutning i generalforsamlingen som vedtar utbytte.

Finanskostnader består av rentekostnader, valutatap, nedskrivning på investeringer som er tilgjengelig for salg, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og tap ved realisasjon av eiendeler for salg hvor verdiendringer er innregnet i oppstilling over

totalresultatet. Rentekostnader innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemetode.

F) Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill oppstår ved kjøp av virksomhet (virksomhetssammenlutning) og avskrives ikke. Goodwill innregnes i oppstilling over finansiell stilling til anskaffelseskost, fratrukket eventuelle akkumulerte nedskrivninger. Goodwill genererer ikke kontantstrømmer uavhengig av andre eiendeler eller grupper av eiendeler og tilordnes til de kontantstrømgenererende enheter som forventes å ha fordel av synergieffekter av sammenslutningen som ga opphavet til goodwill. Kontantstrømgenererende enheter som er tilordnet goodwill testes årlig for verdifall ved årets slutt eller oftere dersom det er indikasjoner for verdifall.

Goodwill testes for verdifall ved å beregne gjenvinnbart beløp til den kontantstrømgenererende enheten eller gruppe av kontantstrømgenererende enheter som goodwill er tilordnet og som følges opp av ledelsen. Gruppen av kontantstrømgenererende enheter er i alle tilfeller ikke større enn et driftssegment definert i henhold til IFRS 8 Driftssegmenter.

Verdifall beregnes ved å sammenligne gjenvinnbart beløp med den enkelte kontantstrømgenererende enhets balanseførte verdi. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. Konsernet benytter bruksverdi for å fastsette gjenvinnbart beløp av de kontantstrømgenererende enhetene. I vurdering av bruksverdi er forventet fremtidig kontantstrøm diskontert til nåverdi ved å benytte en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets avkastningskrav for den aktuelle kontantstrømgenererende enheten. Dersom bruksverdi av den kontantstrømgenererende enheten er lavere enn balanseført verdi, reduserer nedskrivningene regnskapsført verdi av goodwill og deretter balanseført verdi av enhetens øvrige eiendeler forholdsmessig basert på balanseført verdi av de enkelte eiendelene. Nedskrivninger av goodwill kan ikke reverseres i en senere periode dersom gjenvinnbart beløp av den kontantstrømgenererende enheten øker. Eventuelt verdifall innregnes som en del av nedskrivninger i resultatregnskapet. Nedskrivningstesting av goodwill er beskrevet i note 12 "Test av verdifall på goodwill". Se også note 3 I "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Verdifall på ikke-finansielle eiendeler".

Utvikling

Utgifter knyttet til utviklingsaktiviteter, herunder utviklingsprosjekter i utviklingsfasen, blir balanseført dersom utviklingsaktiviteten eller utviklingsprosjektet tilfredsstiller definerte krav til balanseføring. Utvikling omfatter aktiviteter knyttet til plan eller design for produksjon av nye eller vesentlig forbedrede materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester før kommersiell produksjon eller bruk kommer i gang. I vurderingen av om det er utvikling av et nytt system, ny funksjonalitet eller modul må det som utvikles kunne operere uavhengig av eksisterende systemer/produkter som selges. KONGSBERG har vurdert kriterier for vesentlig forbedring til å være en økning på mer enn 20 % av verdien fra før utviklingen eller i forhold til gjenanskaffelseskost for systemet. Balanseføring forutsetter at utviklingskostnader kan bli målt pålitelig, at produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbar, fremtidige økonomiske fordeler er sannsynlige og at KONGSBERG har til hensikt, og har tilstrekkelige ressurser til å fullføre utviklingen, samt til å bruke eller selge eiendelen. Andre utviklingskostnader kostnadsføres etter hvert som de påløper.

Når kriterier for balanseføring er oppfylt, vil kostnader som påløper balanseføres. Kostnadene inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av direkte henførbare fellesutgifter. Når utviklingskostnader innregnes i oppstilling over

finansiell stilling, gjøres dette til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte amortiseringer og tap ved verdifall. Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid, fordelt på totale produksjonsenheter eller antall år. Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utrangeringsverdi vurderes hvert år.

Beregning av økonomiske fordeler gjennomføres basert på de samme prinsipper og metoder som ved test for verdifall. Det bygges på langtidsbudsjetter som styret har godkjent. For nærmere redegjørelse om beregning se note 11 "Immaterielle eiendeler".

Vurdering av oppfyllelse av kriteriene for balanseføring av utviklingskostnader skjer i takt med fremdriften i pågående utviklingsprosjekter. Underveis i utviklingsfasen besluttes det, basert på teknisk suksess og markedsvurderinger, om man skal ferdigstille utviklingen og starte balanseføring.

Vedlikehold

Vedlikehold er det arbeid som må utføres på produktene eller systemene for å sikre forventet økonomisk utnyttbar levetid. Gjennomføres det en vesentlig forbedring på produktet eller systemet som for eksempel medfører at livssyklusen forlenges, eller at kunden er villig til å betale mer for forbedringen, er dette å anse som utvikling. Utgifter knyttet til vedlikehold kostnadsføres når de påløper.

Teknologi og andre immaterielle eiendeler

Teknologi og andre immaterielle eiendeler som er kjøpt og som har bestemt utnyttbar levetid, måles til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte amortiseringer, samt akkumulert tap ved verdifall.

Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid basert på totale produksjonsenheter eller antall år. Forventet utnyttbar levetid og fastsettelse av avskrivningstakt vurderes hver periode.

G) Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr regnskapsføres til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelene. Eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Når enkeltdele av en eiendom, et anlegg eller utstyr har ulik utnyttbar levetid, og som er betydelig i forhold til enhetens samlede anskaffelseskost, avskrives disse separat. Forventet utrangeringsverdi hensyntas ved fastsetting av avskrivningsplanen.

Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utrangeringsverdi vurderes hvert år. Gevinst eller tap ved salg av eiendom, anlegg og utstyr er differansen mellom salgssum og balanseført verdi av enheten, og innregnes netto som annen inntekt i resultatet. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler, og som kan måles pålitelig, blir balanseført.

H) Leieavtaler, salg og tilbakeleie

Leieavtaler eller salg med tilbakeleie hvor KONGSBERG i det vesentligste overtar all risiko og alle fordeler forbundet med eierskap, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Ved førstegangsinnregning måles eiendelen til det laveste av virkelig verdi og nåverdi av avtalt minimumsleie. Etter førstegangsinnregning brukes samme regnskapsprinsipp som for tilsvarende eiendel.

Andre leieavtaler er operasjonelle leieavtaler og innregnes ikke i konsernets balanse. KONGSBERGs salgs- og tilbakeleieavtaler er vurdert å oppfylle kriteriene for operasjonelle leieavtaler. Der hvor salgs- og tilbakeleieavtalen blir definert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, innregnes nåverdien av det forventede tapet.

I) Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Alle ikke-finansielle eiendeler vurderes for hver rapporteringsperiode om det er indikasjoner for verdifall. Hvis indikasjon for verdifall eksisterer, blir gjenvinnbart beløp beregnet.

Gjenvinnbart beløp av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. Bruksverdi er beregnet som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer.

I nåverdberegningen benyttes det en diskonteringsrente før skatt, og som reflekterer dagens markedsvurderinger på tidsverdien og den spesifikke risikoen knyttet til eiendelen. Diskonteringssats før skatt er fastsatt ved bruk av iterativ metode.

Et verdifall blir innregnet hvis balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er større enn gjenvinnbart beløp. En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppen som genererer en inngående kontantstrøm som i det alt vesentlige er uavhengig av andre eiendeler eller grupper. Verdifall relatert til kontantstrømgenererende enheter blir først regnet mot enhetens goodwill, for så å redusere balanseført verdi på de andre eiendelene i enheten pro rata. Disse eiendelene vil normalt være eiendom, anlegg og utstyr og andre immaterielle eiendeler. Der en enkelteiendel ikke generer selvstendige inngående kontantstrømmer inngår eiendelen i en gruppe av eiendeler som genererer uavhengige inngående kontantstrømmer.

Ikke-finansielle eiendeler som har vært gjenstand for verdifall, blir vurdert for hver periode om det foreligger indikasjoner på at verdifallet er redusert eller ikke lenger er til stede. Reversering av tidligere verdifall blir begrenset oppad til den balanseførte verdien eiendelen ville ha hatt etter avskrivninger og amortiseringer hvis ikke verdifall hadde blitt innregnet.

J) Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser består av derivater, investeringer i aksjer, kundefordringer og andre fordringer, betalingsmidler, andre finansielle forpliktelser, leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser. Et finansielt instrument blir innregnet når konsernet blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Finansielle eiendeler og forpliktelser blir ved første gangs innregning vurdert til virkelig verdi pluss direkte henførbare kostnader. Unntaket er finansielle instrumenter hvor endring i virkelig verdi føres over resultatet, og henførbare kostnader kostnadsføres direkte. Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle eiendeler innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler fraregnes når konsernets rett til å motta kontantstrømmer fra eiendelen utløper, eller når konsernet overfører eiendelen til en annen part og konsernet ikke har kontroll over eller overfører all risiko og avkastning på eiendelen. Finansielle forpliktelser fraregnes når konsernets plikt spesifisert i kontrakt er oppfylt, utløpt eller kansellert.

Klassifisering

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler og forpliktelser ved første gangs innregning basert på intensjonen med instrumentet. Finansielle eiendeler klassifiseres innenfor følgende kategorier:

- i) virkelig verdi over resultatet
- ii) utlån og fordringer
- iii) finansielle eiendeler tilgjengelig for salg
- iv) finansielle forpliktelser

Finansielle derivater inkluderes i kategorien virkelig verdi over resultatet, også om derivatet har negativ verdi.

Fordringer og forpliktelser knyttet til den løpende driften er vurdert til amortisert kost som i praksis innebærer nominell verdi med avsetning for forventet tap.

Alle aksjer som ikke er datterselskaper, felleskontrollerte- eller tilknyttede selskaper i oppstilling over finansiell stilling på balanse-

dagen, er definert under kategorien finansielle instrumenter tilgjengelig for salg. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg måles til virkelig verdi på balansedagen. Verdiendringer på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg innregnes som andre inntekter og kostnader i oppstilling over totalresultatet (OCI), med unntak av nedskrivning, som føres over resultatet. Se note 4 "Virkelig verdi" for nærmere beskrivelse av hvordan virkelig verdi fastsettes for finansielle eiendeler og forpliktelser.

Selskapets finansielle forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost, bortsett fra finansielle derivater som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet.

Nedskrivning finansielle eiendeler

Dersom det er objektive bevis for at en finansiell eiendels verdi er lavere enn kostpris, skal eiendelens tap ved verdifall innregnes i resultatet. Et verdifall for eiendeler målt til amortisert kost beregnes som differansen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med den opprinnelige effektive renten. Når det gjelder eiendeler tilgjengelig for salg anses det som et verdifall når virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost og verdifallet anses som vesentlig eller ikke er forbigående. Normalt vil KONGSBERG legge til grunn at et verdifall på mer enn 20 % i forhold til anskaffelseskost er vesentlig og at en verdinedgang i en periode på mer enn ni måneder ikke er av forbigående karakter. Hvis eiendelen er nedskrevet over resultatet, er det nedskrevet verdi som skal legges til grunn ved vurderingen.

Akkumulert tap som er innregnet i oppstilling over totalresultatet, skal overføres til resultat på de eiendeler som har verdifall. Verdifall blir reversert hvis reverseringen kan relateres til vesentlig økning i verdien som har skjedd etter at verdifallet var innregnet. For finansielle eiendeler som er målt til amortisert kost og obligasjoner tilgjengelig for salg, skal reverseringen innregnes i resultatet. Ved reversering av finansielle eiendeler som er investeringer i egenkapitalinstrumenter, innregnes verdiendringen i oppstilling over totalresultatet (OCI).

Derivater

Derivater i KONGSBERG omfatter valutaterminkontrakter, valutaoppsjoner og rentebytteavtaler. Ved førstegangs innregning blir derivater målt til virkelig verdi, og henførbare transaksjonskostnader blir resultatført når de påløper. Endring i virkelig verdi på derivater er innregnet i resultatet, med mindre de kvalifiserer for sikringsbokføring.

Sikring

KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurranseparameter. KONGSBERG har som policy å sikre alle kontraktfestede valutastrømmer (prosjektsikringer). I tillegg sikres deler av fremtidig prognostiserte valutastrømmer i henhold til en fastlagt strategi (prognosesikringer). KONGSBERG har sikret deler av sine forpliktelser med rentebytteavtaler hvor det inngår bytte fra flytende til fast rente (rentesikringer).

For en sikringstransaksjon gjennomføres, foretar KONGSBERG en vurdering om et derivat (eventuelt et annet finansielt instrument) skal brukes til:

- i) sikring av en ikke innregnet bindende avtale (prosjektsikringer)
- ii) sikring av fremtidig kontantstrøm fra en balanseført eiendel eller forpliktelse, eller en identifisert svært sannsynlig fremtidig transaksjon (prognosesikringer og rentesikringer)

(i) Sikring av virkelig verdi (prosjektsikringer)

Ved virkelig verdisikringer regnskapsføres verdiendringen på sikringsobjektet for den verdiendringen som er sikret. For valuta-sikringer av fremtidige kontraktfestede transaksjoner, innebærer

dette at verdiendringen på den fremtidige transaksjonen knyttet til endringer i valutakursen innregnes i oppstilling over finansiell stilling. For anleggskontrakter vil dette bety at den delen av kontrakten som er opptjent innregnes til dagskurs, mens den delen av kontrakten som ikke er opptjent innregnes med en gevinst eller tap ved endringer i valutakursen. Siden sikringsinstrumentet også regnskapsføres til virkelig verdi, medfører dette en symmetrisk resultatføring av sikringsobjekt og sikringsinstrument. Samlet sett innebærer dette at anleggskontrakter inntektsføres til den sikrede valutakursen.

Sikringsbokføring opphører dersom:

- (a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt,
- (b) sikringen ikke tilfredsstillende ovennevnte krav til sikring, eller
- (c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring.

Ved virkelig verdiskringer av finansielle eiendeler eller forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost, amortiseres verdiendringen på sikringsinstrumentet over gjenværende periode frem til forfall på sikringsobjektet.

(ii) Kontantstrømsikring (prognosesikringer og rentesikringer)

Ved sikring av høyst sannsynlige fremtidige kontantstrømmer, innregnes den effektive delen av endringer i virkelig verdi på sikringsinstrumentet i oppstilling over totalresultatet for perioden.

Når den sikrede transaksjonen inntreffer, overføres den akkumulerte verdiendring på sikringsinstrumentet fra oppstilling over totalresultat til resultatregnskapet.

Dersom sikring av en høyst sannsynlig forventet transaksjon senere medfører innregning av en eiendel eller forpliktelse, omklassifiseres tilhørende gevinst eller tap fra oppstillingen over totalresultatet til resultatregnskapet i samme periode(r) som eiendelen eller forpliktelsen påvirker resultatet, eksempelvis over avskrivningstiden til en eiendel.

Ved sikringer hvor den fremtidige transaksjonen blir en anleggskontrakt allokeres sikringsinstrumenter til kontraktene ved inngåelse og blir ved behov rullert. Gevinster/tap resultatføres i takt med kontraktens fremdrift, noe som innebærer at anleggskontrakter som er sikret før inngåelsen inntektsføres til den kursen som var den opprinnelige sikringen, som kan være før kontrakten ble inngått.

Ved kontantstrømsikring av finansielle forpliktelser overføres verdiendringen fra oppstillingen over totalresultat til resultatregnskapet over forpliktelsens løpetid.

Dersom sikringsinstrumentet utløper uten å bli rullert, eller dersom sikringsforholdet opphører, innregnes gevinst eller tap i resultatregnskapet når den sikrede transaksjonen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, resultatføres urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet, som tidligere er innregnet i oppstilling over totalresultatet.

Oppfølging av sikringseffektivitet

Valutaterminene er forventet å være effektive gjennom hele perioden. KONGSBERG ruller valutaterminer fra prognose til prosjektsikring ved kontraktsinngåelse. I tillegg rulleres valutaterminene (prosjektsikringene) i de tilfeller hvor inn-/utbetalingen kommer på et senere tidspunkt enn først antatt. Ved kortere tidsavvik mellom forfall på termin og inn-/utbetalingen benytter KONGSBERG banksaldo i utenlandsk valuta, slik at veksling av valuta fra valutakonto faller innenfor samme periode som endelig forfall av terminforretningen eller inn-/utbetalingen. Sikrings-effektiviteten vil derfor være svært høy gjennom hele perioden.

K) Klassifisering

Eiendeler som er tilknyttet vare-/tjenestekretsløpet, eller som forfaller innen 12 måneder, klassifiseres som kortsiktige. Andre

eiendeler klassifiseres som langsiktige. Tilsvarende klassifiseres forpliktelser som er tilknyttet vare-/tjenestekretsløpet, eller som forfaller innen 12 måneder, som kortsiktige. Andre forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

L) Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi. For råvarer og varer i arbeid beregnes netto salgsverdi til estimert salgspris i ordinær virksomhet av ferdig tilvirkede varer redusert for gjenværende tilvirkningskostnader og kostnader for gjennomføring av salget. For ferdigvarer beregnes netto salgsverdi til estimert salgspris i ordinær virksomhet redusert med kostnader for gjennomføring av salget. For varer i arbeid og ferdigvarer beregnes anskaffelseskost til direkte og indirekte kostnader. Varelageret vurderes basert på gjennomsnittlig anskaffelseskost.

M) Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er finansielle eiendeler med faste eller bestemte betalinger som ikke er omsatt i et aktivt marked. Disse blir vurdert til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentemethode, men på grunn av kort løpetid vil kundefordringer og andre fordringer i praksis oppføres til pålydende etter fradrag for tap ved verdifall. Kundefordringer i utenlandsk valuta måles til balansedagens kurs.

N) Betalingsmidler

Betalingsmidler inkluderer kontanter i kasse- og bankbeholdning og kortsiktige likvide investeringer som omgående kan konverteres til kontanter med et kjent beløp og med en maksimal løpetid på tre måneder.

O) Egenkapital

(i) Egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer føres kjøpspris inklusive direkte henførbare kostnader som endring i egenkapital. Egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapital. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne aksjer blir ikke innregnet i resultatet.

(ii) Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader direkte knyttet til en egenkapitaltransaksjon og skatteeffekt på egenkapitaltransaksjon blir innregnet mot egenkapital etter fradrag for skatt.

(iii) Sikringsreserver

Sikringsreserver inkluderer samlede akkumulerte nettoendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter benyttet som kontantstrømsikringer (prognose og rentesikringer), som løpende er innregnet i oppstilling over totalresultatet.

(iv) Aksjer virkelig verdi

Aksjer virkelig verdi inkluderer samlede akkumulerte nettoendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg.

(v) Omregningsdifferanser

Omregningsdifferanser innregnes i oppstilling over totalresultatet. Når en utenlandsk virksomhet avhendes helt eller delvis på en slik måte at kontroll opphører, resultatføres tilhørende akkumulerte omregningsdifferanser, med tilhørende reversering i oppstilling over totalresultat. Se også note 3 B "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Utenlandsk valuta".

P) Avsetninger

Avsetninger innregnes når konsernet har en forpliktelse som følge av en tidligere hendelse, og når det er sannsynlig at det vil skje et

økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Ideelt sett estimeres avsetninger basert på historisk informasjon og vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet. I tilfeller hvor historisk informasjon ikke foreligger anvendes andre kilder for estimering av avsetningene. Dersom tidsverdien er vesentlig, beregnes avsetningen til nåverdien av forpliktelsen.

Garanti

Avsetninger for garantiforpliktelser innregnes når de underliggende produkter eller tjenester leveres. Garantiavsetningen er basert på historisk informasjon om garantier, der hvor slik informasjon er tilgjengelig, og en vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet for å inntreffe. Garantiforpliktelser kostnadsføres løpende i takt med fullføringsgraden i prosjektene og omklassifiseres til garantiavsetning ved leveranse.

Restrukturering

Restruktureringsavsetninger innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har begynt eller har blitt kunngjort blant berørte parter.

Tapskontrakt

Avsetning for tapsbringende kontrakter innregnes når KONGSBERGs forventede inntekter fra en kontrakt er lavere enn uunngåelige kostnader som forventes å påløpe for å innfri forpliktelsen etter kontrakten.

Q) Ytelser for ansatte

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte i Norge under 52 år med virkning fra og med 1.1.08. Ansatte i ytelsesordninger, som var 52 år og eldre på overgangstidspunktet ble fortsatt værende i denne ordningen. De fleste av KONGSBERGs selskaper i utlandet har innskuddsbaserte pensjonsordninger. Innskuddet kostnadsføres når det påløper og er vist under lønnskostnader i resultatregnskapet.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. I tillegg foreligger tidligpensjonsordninger for enkelte ledere. For å sikre en enhetlig beregning av konsernets pensjonsforpliktelser har samtlige konsernselskaper benyttet en og samme aktuar ved beregningene. I resultatregnskapet er årets netto pensjonskostnad etter fradrag for forventet avkastning på pensjonsmidlene vist under lønnskostnader. I oppstilling over finansiell stilling vises netto pensjonsforpliktelser inklusive arbeidsgiveravgift. De økonomiske og aktuariemessige forutsetninger er gjenstand for årlig vurdering. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen. Risikodekning er beskrevet i note 9 "Pensjoner". Aktuariemessige gevinster eller tap knyttet til endringer i grunnlagsdata, estimater og endringer i forutsetninger innregnes i oppstilling over totalresultat. Konsernets juridiske forpliktelse påvirkes ikke av den regnskapsmessige behandlingen.

Aksjetransaksjoner med ansatte

Konsernet har i flere år gjennomført aksjeprogram for alle ansatte, hvor de ansatte får tilbud om kjøp av aksjer til en rabattert pris. Rabatter ved salg av aksjer kostnadsføres som lønnskostnader.

R) Resultat per aksje

Konsernet presenterer ordinært resultat per aksje og utvannet resultat per aksje. Ordinært resultat per aksje blir beregnet som

forholdet mellom årets resultat som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet gjennomsnittlig utestående ordinære aksjer.

Utvannet resultat per aksje er resultatet som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet utestående aksjer justert for alle utvanningseffekter knyttet til aksjeopsjoner.

S) Endrede standarder i IFRS og tolkninger i IFRIC som ennå ikke har blitt tatt i bruk

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Endringene i IAS 1 innebærer at postene i oppstillingen over totalresultatet (OCI) skal grupperes i to kategorier. Poster som kan bli reklassifisert til resultatet på et fremtidig tidspunkt (for eksempel netto gevinst ved sikring av nettoinvestering, omregningsdifferanser ved omregning av utenlandsk virksomhet til presentasjonsvaluta, netto endring i kontantstrømsikring og netto gevinst eller tap på finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg) skal presenteres separat fra poster som aldri vil bli reklassifisert (for eksempel, aktuariemessige gevinster og tap knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger). Endringene har kun betydning for presentasjon, og har ingen påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.7.12 eller senere, og vil derfor implementeres i konsernets første årsregnskap etter ikrafttredelse, dvs f.o.m. regnskapsåret 2013.

IAS 19 Ytelser til ansatte

IASB har vedtatt en rekke endringer i IAS 19. Endringene er både av fundamental karakter, som at korridormetoden ikke lenger er tillatt og at forventet avkastning på pensjonsmidler endres konseptuelt, og av enklere karakter som rene klargjøringer og omformuleringer. Bortfall av korridormetoden innebærer at aktuariemessige gevinster og tap skal innregnes i andre inntekter og kostnader (OCI) i den perioden de oppstår. Endringen i IAS 19 vil påvirke netto pensjonskostnad som følge av at forventet avkastning på pensjonsmidler skal beregnes med samme rente som er benyttet for diskontering av pensjonsforpliktelsen. For KONGSBERG vil dette medføre endring av netto pensjonskostnad. Korridormetoden ble avskaffet allerede ved overgangen til IFRS og vil derfor ikke medføre endringer for KONGSBERG.

IAS 28 Investment in Associates and Joint Ventures / Investeringer i tilknyttede foretak og felles virksomhet (uoffisiell oversettelse)

Som en konsekvens av de nye standardene IFRS 11 Joint Arrangements og IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities, har IAS 28 Investeringer i tilknyttede foretak endret navn til IAS 28 Investment in Associates and Joint Ventures / Investeringer i tilknyttede foretak og felles virksomhet (uoffisiell oversettelse), og beskriver nå anvendelsen av egenkapitalmetoden for investeringer i felleskontrollert virksomhet (joint ventures) i tillegg til tilknyttede foretak. Innenfor EU/EØS området gjelder endringene med virkning for regnskapsår som starter 1.1.14 eller senere.

IFRS 7 Finansielle instrumenter – opplysninger

Endringene innebærer at foretak plikter å gi opplysninger om motregningsrettigheter og relaterte avtaler (for eksempel sikkerhetsstillelser). Opplysningene skal gi brukerne av regnskapet nyttig informasjon for å evaluere effekten av motregningsavtaler på konsernets finansielle stilling. De nye notene er påkrevd for alle

innregnede finansielle instrumenter som er nettoppresentert i samsvar med IAS 32 Finansielle instrumenter – presentasjon. Opplysningskravene omfatter også innregnede finansielle instrumenter som er underlagt en "enforcable master netting arrangement" eller tilsvarende avtale, uavhengig av om de er nettoppresentert i samsvar med IAS 32. Endringene vil ikke påvirke konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.13 eller senere.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9, slik den er publisert per i dag, reflekterer første fase av IASB's arbeid med å erstatte dagens IAS 39, og gjelder klassifisering og måling av finansielle eiendeler og forpliktelser slik disse er definert i IAS 39. Initielt skulle standarden tre i kraft for regnskapsår som startet 1.1.13 eller senere, men endringer i IFRS 9 vedtatt i desember 2011, utsatte ikrafttredelsestidspunktet fram til 1.1.15. Senere faser av dette prosjektet er relatert til regnskapsføring av sikringsforhold og nedskrivning av finansielle eiendeler.

Konsernet vil evaluere potensielle effekter av IFRS 9 i samsvar med de øvrige fasene, så snart endelig standard, inkludert alle fasene er publisert.

IFRS 10 Consolidated Financial Statements / Konsernregnskap (uoffisiell oversettelse), IAS 27 Separate Financial Statements / Separat finansregnskap (uoffisiell oversettelse)

IFRS 10 erstatter de delene av IAS 27 Konsernregnskap og separate finansregnskap som omhandler konsoliderte regnskaper, og SIC-12 Konsolidering – foretak med særskilt formål.

IFRS 10 bygger på én enkelt kontrollmodell som skal anvendes for alle enheter inkludert foretak med avgrenset formål (SPE). Endringene som er introdusert i IFRS 10 fordrer at ledelsen utøver vesentlig grad av skjønn for å avgjøre hvilke enheter som kontrolleres av morforetaket, hvor alle enheter som kontrolleres skal konsolideres. Dette har medført at konsernet har evaluert hvilke foretak som skal konsolideres etter IFRS 10, og sammenlignet med gjeldende IAS 27.

Innholdet i kontrollbegrepet er noe endret fra IAS 27. Avgjørende for om selskaper skal konsolideres etter IFRS 10 er om det foreligger kontroll. Kontroll foreligger når investoren har makt over investeringsobjektet; er utsatt for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra investeringsobjektet; og evne til å bruke makt til å styre de aktiviteter hos investeringsobjektet som i vesentlig grad påvirker avkastningen. Innenfor EU/EØS området gjelder IFRS 10 med virkning for regnskapsår som starter 1.1.14 eller senere. Innføringen vil ikke påvirke KONGSBERG sitt konsernregnskap.

IFRS 11 Joint Arrangements / Fellesordninger (uoffisiell oversettelse)

Denne standarden erstatter IAS 31 Andeler i felleskontrollert virksomhet, samt SIC-13 Felleskontrollerte foretak - ikke-monetære overføringer fra deltakere. IFRS 11 tar bort adgangen til å innregne felles virksomhet etter bruttomethoden. Alle enheter som oppfyller definisjonen av felles virksomhet må innregnes i samsvar med egenkapitalmetoden. Innenfor EU/EØS området gjelder IFRS 11 med virkning for regnskapsår som starter 1.1.14 eller senere.

For KONGSBERG vil dette innebære at selskapet Kongsberg Satellite Services AS som er 50 % eid av KONGSBERG og etter dagens regler inntas i konsernregnskapet etter bruttomethoden, vil bli regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra 2014. Det vises til note 31 for mer informasjon.

IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities / Opplysninger om interesser i andre foretak (uoffisiell oversettelse)

IFRS 12 gjelder for foretak som har interesser i datterselskaper, felleskontrollert virksomhet, tilknyttede foretak eller ikke-

konsoliderte strukturerte enheter (structured entities). IFRS 12 erstatter opplysningskrav som tidligere fulgte av IAS 27 Konsernregnskap og separat finansregnskap, IAS 28 Investeringer i tilknyttede foretak, og IAS 31 Andeler i felleskontrollert virksomhet. I tillegg introduseres det en rekke nye opplysningskrav. Endringene har ikke betydning for konsernets finansielle stilling eller resultat. Innenfor EU/EØS området gjelder IFRS 12 med virkning for regnskapsår som starter 1.1.14 eller senere. Denne endringen får ingen konsekvenser for KONGSBERG sitt konsernregnskap.

IFRS 13 Fair Value Measurement / Måling av virkelig verdi (uoffisiell oversettelse)

Standarden angir prinsipper og veiledning for måling av virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser som andre standarder krever eller tillater målt til virkelig verdi. IFRS 13 gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.13 eller senere. Dette antas ikke å påvirke konsernregnskapet til KONGSBERG.

Andre endrede standarder (IFRS) og tolkninger (IFRIC) som ennå ikke er tatt i bruk, og som ikke anses å påvirke KONGSBERG sitt konsernregnskap:

- IAS 12 Inntektsskatt (endret), ikrafttredelsesdato 1.1.13
- IAS 32 Finansielle instrumenter – presentasjon, ikrafttredelsesdato 1.1.14
- Endringer i IFRS 10, IAS 27 og IFRS 12 relatert til Investment Entities/Investeringsenheter (uoffisiell oversettelse), ikrafttredelsesdato ikke fastsatt av EU (IASB 1.1.14)
- IFRIC 20 Stripping Costs in the Production Phase of a Surface Mine, ikrafttredelsesdato 1.1.13.

Årlig forbedringsprosjekt 2009-2011

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Endringene i IAS 1 innebærer en klargjøring av forskjellen mellom frivillige sammenligningstall og minimumskravene. Vanligvis vil presentasjon av foregående periodes sammenligningstall oppfylle minimumskravene. Endringene har ikke betydning for konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.13 eller senere, men EU har ikke godkjent endringene.

IAS 16 Eiendom, anlegg og utstyr

Endringen innebærer en presisjon om at vesentlige reservedeler og vedlikeholdsutstyr som oppfyller definisjonen av eiendom, anlegg og utstyr ikke er varelager. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.13 eller senere, men EU har ikke godkjent endringene. Dette antas ikke å få konsekvenser for KONGSBERG sitt konsernregnskap.

IAS 32 Financial Instruments, Presentation

Endringen innebærer en klargjøring av at inntektsskatt som stammer fra utdeling til eiere av egenkapitalinstrumenter skal regnskapsføres i samsvar med IAS 12. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1.1.13 eller senere, men EU har ikke godkjent endringene. Denne endringen får ingen konsekvenser for KONGSBERG sitt konsernregnskap.

4 VIRKELIG VERDI

KONGSBERG's regnskapsprinsipper og noter krever beregning av virkelig verdi både for enkelte finansielle og ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser. Virkelig verdi har for både måling og for informasjon i noter blitt beregnet som beskrevet nedenfor. Der det er relevant, vil det bli gitt ytterligere informasjon om forutsetninger benyttet i beregningen av virkelig verdi under de notene som gjelder de enkelte eiendelene og forpliktelsene.

Immaterielle eiendeler

Virkelig verdi på immaterielle eiendeler, som teknologi, software og kunderelasjoner, som er ervervet gjennom oppkjøp, er beregnet til nåverdien av forventet fremtidig kontantstrøm fra eiendelen diskontert med et risikostjustert avkastningskrav.

Merkenavn er beregnet til nåverdien av estimerte besparelser i royaltkostnader for å kunne benytte merkenavnet.

Virkelig verdi av kunderelasjoner er basert på diskontert netto merinntjening fra tilhørende eiendel.

Eiendom, anlegg og utstyr

Ved oppkjøp verdsetter KONGSBERG eiendom, anlegg og utstyr til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer markedsverdi. Markedsverdi av eiendom er basert på hva eiendommen kan bli omsatt for på dagen for verdsettelsen mellom en kjøper og selger i en transaksjon på "armlengdes avstand". Markedsverdien på anlegg og utstyr er basert på innhentede vurderinger fra uavhengige takstmenn.

Varelager

Virkelig verdi av varelager ervervet gjennom oppkjøp er basert på en estimert salgspris for normal løpende drift med fradrag for salgskostnader og en rimelig fortjeneste for salgsinnsatsen.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter

Virkelig verdi på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er verdsatt ved å benytte siste noterte kurs på balansedagen. Noterte aksjer er enten notert på Oslo Børs eller på Fondsmeglerforbundets OTC-liste. Dersom det ikke har vært omsatt aksjer over en lengre periode, blir det vurdert om siste noterte kurs gir et riktig bilde på virkelig verdi. Alternativet er å ta utgangspunkt i siste omsatte kurs og justere for vesentlige hendelser i perioden fra siste transaksjon og frem til balansedagen. For investeringer som ikke er notert, benyttes siste pris på aksjetransaksjonen eller emisjon som et estimat på virkelig verdi. I de tilfeller hvor det ikke har vært transaksjoner, benyttes beregning av diskontert kontantstrøm på aksjen.

Derivater

Virkelig verdi på valutaterminkontrakter er basert på observerbare data. KONGSBERG benytter Reuters priser på de ulike valuta-terminer. Reuters priser er basert på flere aktører i markedet. Hvis ikke slik notert pris er tilgjengelig, blir virkelig verdi beregnet ved å diskontere forskjellen mellom avtalt terminkontraktpris og nåværende terminpris for gjenværende løpetid for kontrakten ved å bruke risikofri rente basert på statsobligasjoner. Virkelig verdi på rentebytteavtaler og valutaopsjoner verdsettes basert på observert markedsverdi.

Langsiktig gjeld

Virkelig verdi på rentebærende lån, jfr note 20F, er beregnet ved hjelp av estimer på rentekurve og KONGSBERG sin rentemargin fastsatt på balansedagen. De estimerte kontantstrømmene er diskontert med den markedsrenten man kunne forvente å måtte betale for tilsvarende lån på balansedagen. Markedsrenten, før kredittpåslag, er basert på pengemarkedsrenten NIBOR.

5 STYRING AV KAPITAL OG FINANSIELL RISIKO

KONGSBERG har en sentralisert finansfunksjon som er ansvarlig for konsernets finansiering, valutarisiko, renterisiko, kredittrisiko og likviditetsstyring. Datterselskaper i konsernet har begrenset mulighet til å etablere selvstendig finansiering. Styret har vedtatt retningslinjer for den finansielle risikostyringen, som er nedfelt i konsernets finanspolicy.

Finansiering og kapitalstyring

KONGSBERG's virksomhet bærer preg av langsiktighet med forsvarskontrakter som strekker seg over tre til fem år, samtidig som konsernet i alle forretningsområder har en langsiktig markedsstrategi. Dette krever trygghet i kapitaltilgangen over tid, og KONGSBERG har som mål å være vurdert til å ha god kredittverdighet (investment grade) av sine långivere og investorer. Konsernet har tilfredsstillende kapitaltilgang i norske kroner i markedet og har således konkludert med at det ikke er behov for offisiell rating fra globalt kredittvurderingsselskap. Konsernet vurderes løpende av sine långivere, og er vurdert til BBB eller bedre i de sist oppdaterte analysene. KONGSBERG vurderer løpende muligheten for å utnytte det internasjonale kredittmarkedet.

Konsernet vil tilstrebe et årlig utbytte over tid på ca 30 % av konsernets årlige overskudd fra ordinær drift etter skatt.

KONGSBERG legger vekt på finansiell fleksibilitet, og har krav til kapitalstruktur for å balansere likviditets- og refinansieringsrisiko. Overskuddslikviditet plasseres i tidsinnskudd og lavrisiko pengeområdet, det vises til note 21 "Betalingsmidler" for ytterligere informasjon. Lån skal reforhandles i god tid før forfall, og gjennomsnittlig løpetid for løpende lån skal være minimum to år.

KONGSBERG har som mål å ha et diversifisert sett av finansieringskilder, og en spredt forfallsstruktur, ref. tabellen under. Dette betyr bruk av banker gjennom syndikerte lånefasiliteter og utstedelse av gjeldsinstrumenter i det norske kapitalmarkedet.

NOK millioner	Total per				
	31.12.12	2-3 år	3-4 år	4-5 år	>5 år
Rentebærende gjeld (obligasjonslån)	1 250	500	-	500	250

Per 31.12.12 har KONGSBERG en syndikert lånefasilitet på NOK 1.000 millioner. Det er per 31.12.12 ikke trukket på denne lånefasiliteten som forfaller i juli 2015.

I henhold til betingelser på eksisterende lån skal KONGSBERG ha en moderat gjeldsgrad (netto rentebærende gjeld/EBITDA). Netto rentebærende gjeld skal ikke overstige tre ganger EBITDA, men kan være opptil 3,5 ganger EBITDA i maksimalt tre kvartaler. KONGSBERG har ingen andre finansielle betingelser enn gjeldsgrad i sine låneavtaler.

Likviditetsrisiko

For KONGSBERG forstås likviditetsrisiko som finansiell beredskap gjennom å sørge for at konsernet til enhver tid har finansieringsrammer og likviditet tilpasset drifts- og investeringsplaner. Den sentraliserte finansfunksjonen har overordnet ansvar for å styre konsernets likviditetsrisiko. I konsernets finanspolicy er det nedfelt krav til likviditetsreserve som sikrer at konsernet til enhver tid kan møte sine kontraktuelle betalingsforpliktelser.

Kortsiktig likviditetsbehov dekkes normalt av bankinskudd og innstående i konsernkontosystemet. Eventuelt ytterlige likviditetsbehov kan dekkes av kortsiktige lån som ikke skal overstige de tilgjengelige lånerammer som har løpetid lengre enn ett år. KONGSBERG har et konsernkontosystem som hovedsakelig alle datterselskaper er tilknyttet. Konsernkontosystemet optimaliserer tilgjengelighet og fleksibilitet i likviditetsstyringen. Konsernets likviditetsutvikling følges løpende basert på månedlige rullerende likviditetsprognoser fra de vesentlige enhetene i konsernet, samt budsjett og segmentrapportering for større investeringer.

Valutarisiko

KONGSBERG har en stor andel av sine inntekter knyttet til eksportkontrakter, med en relativt liten andel innkjøp i samme valuta. Dette gjør at KONGSBERG har en betydelig valutaeksponering. Forretningsområdene identifiserer eksponeringen. Den sentraliserte finansfunksjonen formidler instrumenter som reduserer valutarisikoen.

KONGSBERG har som policy å sikre alle kontraktfestede valutastrømmer (prosjektsikringer).

I henhold til policy sikres også forventet ordreinngang (kontantstrømsikringer), videre sikrer konsernet en høyere andel av forventet ordreinngang lengre frem i tid på høyere kurser og lavere andel av forventet ordreinngang med kortere horisont på lavere kurser i henhold til en matrise. På denne måten søker konsernet å dempe virkningene av valutasingninger på inntil to års sikt. Sikringsinstrumentene som benyttes er i hovedsak terminkontrakter. Opsjoner benyttes i liten grad. I tillegg benyttes valutakonti i konsernkontosystemet til sikring av mindre beløp med korte løpetider.

I tillegg til finansielle instrumenter gjøres det operasjonelle tiltak, som for eksempel å sørge for kostnader i samme valuta som salgskontrakten, for å redusere valutaeksponeringen.

KONGSBERG har implementert et finanssystem for håndtering av alle valutatransaksjoner. I tillegg er det etablert en egen risiko-

styringsfunksjon, med ansvar for å overvåke alle finansielle transaksjoner i henhold til policy.

Det vises til note 20 B "Finansielle instrumenter – Valutarisiko og sikring av valuta" for ytterligere informasjon.

Renterisiko

Per 31.12.12 hadde KONGSBERG tre obligasjonslån på til sammen NOK 1.250 millioner og en syndikert lånefasilitet på NOK 1.000 millioner som det ikke var trukket på per 31.12.12.

KONGSBERG har som policy å vektlegge forutsigbarhet i forhold til rentekostnader i perioder der endringer i rentenivået har en vesentlig påvirkning på konsernets resultat. Styret blir forelagt en finansieringsplan hvert år der vurdering av renteeksponering inngår. Det vises til note 20 D "Finansielle instrumenter – renterisiko knyttet til lån" for ytterligere informasjon.

Kreditt-/Motpartsrisiko

Motpartsrisiko forstås som risikoen for at konsernets kontraktuelle motpart ikke kan oppfylle sin forpliktelse overfor KONGSBERG, samt oppgjør av valuta- og renteterminkontrakter og pengeplasseringer. Konsernets finanspolicy stiller krav til finansinstitusjonenes kredittverdighet (rating) for at KONGSBERG skal kunne inngå finansielle avtaler.

Kredittisiko knytter seg til kundefordringer, og forretningsområdene har selv ansvaret for kredittisikoen. Dette er fordringer med varierende grad av risiko, avhengig av kunde, løpetid og om det er avgitt betalingsgarantier eller lignende.

Historisk har KONGSBERG hatt beskjedne tap på kundefordringer. Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems har i stor grad statlige kunder, og er i liten grad eksponert for kredittisiko. Kongsberg Maritime har i hovedsak kunder fra privat sektor og er mer eksponert for denne type risiko. Uroen i verdensøkonomien generelt og verfts- og rederinæringen spesielt, har ført til økt kredittisiko i markedene Kongsberg Maritime retter seg mot. Det er foretatt avsetninger i Kongsberg Maritime for å ta hensyn til dette. Kongsberg Maritime har iverksatt operasjonelle tiltak for å redusere kreditteksponeringen. Kredittforsikring benyttes i beskjeden grad, men vurderes i enkelte tilfeller.

Konsernet har en policybeslutning om at det skal være en forsvarlig balanse mellom å oppnå økt salg til gode marginer og risikoen for tap. Videre opererer store deler av konsernet etter tilpassede kredittmanualer med tilhørende rutiner for inkasso. I forhold til kredittisiko har KONGSBERG satt strenge krav til kredittverdighet og satt begrensninger på aggregert kreditteksponering. Det vises til note 18 "Fordringer" for ytterligere informasjon.

Markedsrisiko knyttet til finansielle investeringer

Når KONGSBERG investerer i andre selskaper er dette basert på strategiske vurderinger. Verdien av konsernets finansielle investeringer er eksponert for svingninger i aksjemarkedet. Investeringene verddivurderes og følges opp sentralt. Det foretas jevnlig rapportering av verdiutviklingen. Det vises til note 16 "Aksjer tilgjengelige for salg" for ytterligere informasjon.

6 DRIFTSSEGMENTER

For ledelsesformål er konsernet organisert i forretningsområder basert på bransjene hvor konsernet opererer, og har følgende tre rapporteringspliktige driftssegmenter:

Kongsberg Maritime leverer produkter og systemer for dynamisk posisjonering, navigasjon og automasjon til handelsskip og offshore-installasjoner, samt produkter og systemer for sjøbunnskartlegging, overvåking, treningsimulatorer og fiskefartøy og fiskeriforskning. Forretningsområdet er blant markedslederne innen disse områdene. Land med stor offshorevirksomhet og verftsindustri er viktige markeder. Innen Kongsberg Maritime er 59 % av driftsinntektene innen Offshore, 16 % innen Merchant Marine og 25 % innen Subsea.

Kongsberg Defence Systems er Norges ledende leverandør av forsvars- og romfartsrelaterte systemer. Det norske forsvaret har over tid vært den største kunden. Løsninger utviklet i samarbeid med Det norske forsvaret er konkurransedyktige internasjonalt og har de siste årene oppnådd en økende eksportandel. All eksport av forsvarsprodukter godkjennes av norske myndigheter. En sentral del av markedsstrategien er allianser med store internasjonale forsvarsbedrifter. Kongsberg Defence Systems leverer systemer for kommando- og våpenkontroll, våpenstyring og overvåking, kommunikasjonsløsninger og missiler. For Kongsberg Defence Systems er 28 % av driftsinntektene knyttet til Missile Systems, 32 % til Integrated Defence Systems, 22 % til Naval system, 11 % til Aerostructures og 7 % til Defence Communications.

Kongsberg Protech Systems hovedprodukt er våpenstyrings-systemet Protector RWS for militært personell i pansrede kjøretøy. KONGSBERG er den klart største aktøren innen dette markedet. Systemet er solgt til mange land. Våpenstyringssystemet er et produkt som er etterspurt for en økende bredde av militære kjøretøy. US Army er forretningsrådets største kunde.

De resterende av konsernets aktiviteter vises i kolonnen "Øvrige". Disse aktivitetene inkluderer inntekter, kostnader, eiendeler, forpliktelser og andre elementer som ikke er fordelt til segmentene på et fornuftig grunnlag. Dette dreier det seg i hovedsak om aksjeeierkostnader, enkelte felleskostnader og resultateffekter tilknyttet eiendommer som benyttes av andre enn konsernets egne enheter. Kongsberg Oil & Gas Technologies, som også for 2012 er av begrenset omfang i forhold til konsernets aktivitet, inngår i denne kolonnen.

Finansieringen av forretningsområdene gir ikke nødvendigvis et riktig bilde av soliditeten til de enkelte forretningsområdene. Finansposter og netto rentebærende gjeld og kontanter er derfor ikke segmentert, men presentert for konsernet som helhet. Det samme gjelder for skattekostnader og balanseposter knyttet til utsatt skatt og betalbar skatt, da disse postene påvirkes av skattemessige overføringer mellom forretningsområdene.

Ledelsen følger opp driftssegmentenes driftsresultat før amortisering (EBITA) regelmessig og benytter denne informasjonen til å foreta analyser av de ulike driftssegmentenes prestasjoner samt foreta beslutninger om ressursallokering. Driftssegmentenes prestasjoner vurderes basert på EBITA og avkastning på sysselsatt kapital.

Informasjon om konsernets rapporteringspliktige driftssegmenter presenteres nedenfor.

Driftssegmentdata

NOK millioner	Kongsberg		Kongsberg	Øvrige	Elimineringer	Konsolidert
	Maritime	Defence Systems	Protech Systems			
2012						
Driftsinntekter fra eksterne kunder	7 451	4 457	2 873	871	-	15 652
Driftsinntekter - konserninternt	34	197	3	349	(583)	-
Totale inntekter	7 485	4 654	2 876	1 220	(583)	15 652
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)	1 054	479	728	47	-	2 308
Avskrivninger	(142)	(98)	(73)	(10)	-	(323)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)	912	381	655	37	-	1 985
Amortiseringer/nedskrivninger	(52)	(26)	(9)	(44)	-	(131)
Driftsresultat (EBIT)	860	355	646	(7)	-	1 854
Segment eiendeler	6 933	3 846	1 918	1 031	(114)	13 614
Segment investeringer	338	111	59	28	-	536
Kortsiktige segment forpliktelser og avsetninger	3 019	2 333	1 627	398	(114)	7 263
2011						
Driftsinntekter fra eksterne kunder	6 639	3 638	4 167	684	-	15 128
Driftsinntekter - konserninternt	54	257	18	340	(669)	-
Totale inntekter	6 693	3 895	4 185	1 024	(669)	15 128
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)	1 184	350	815	45	-	2 394
Avskrivninger	(106)	(87)	(60)	(9)	-	(262)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)	1 078	263	755	36	-	2 132
Amortiseringer	(34)	(19)	(5)	(39)	-	(97)
Driftsresultat (EBIT)	1 044	244	750	(3)	-	2 035
Segment eiendeler	5 933	3 579	1 870	972	(122)	12 232
Segment investeringer	268	183	153	22	-	626
Kortsiktige segment forpliktelser og avsetninger	2 798	2 758	1 845	424	(122)	7 703

1. Det er ingen forskjeller i målemetoder som brukes på segmentnivå sammenliknet med konsernregnskapet.
2. Transaksjoner mellom de ulike segmentene er eliminert ved konsolideringen. Transaksjoner mellom segmentene er basert på markedspriser.
3. De ulike driftssegmentenes driftsresultat inkluderer inntekter og kostnader fra transaksjoner med andre driftssegment i konsernet.
4. Segment eiendeler inkluderer ikke aksjer tilgjengelige for salg, andre langsiktige eiendeler, derivater og betalingsmidler da disse eiendeler styres på konsernbasis.
5. Segment forpliktelser inkluderer ikke utsatt skatt, betalbar skatt, rentebærende gjeld, andre langsiktige forpliktelser og avsetninger og derivater da denne type forpliktelser blir styrt på konsernbasis.
6. Investeringer består av tilgang av eiendom, anlegg og utstyr, immaterielle eiendeler og goodwill.

Avstemming av eiendeler

NOK millioner	2012	2011
Segment eiendeler	13 614	12 232
Aksjer tilgjengelige for salg	125	114
Andre langsiktige eiendeler	155	144
Derivater	782	385
Virkelig verdjusteringer knyttet til finansielle instrumenter	(911)	(340)
Betalingsmidler	2 509	3 083
Sum eiendeler	16 274	15 618

Avstemming av forpliktelser og avsetninger

NOK millioner	2012	2011
Kortsiktige segment forpliktelser og avsetninger	7 263	7 703
Kortsiktig rentebærende gjeld	20	322
Derivater	49	330
Virkelig verdjusteringer knyttet til finansielle instrumenter	(443)	(441)
Beregnet betalbar skatt	225	344
Sum kortsiktige forpliktelser og avsetninger	7 114	8 258

Geografisk segment

Ved presentasjon av informasjon om geografi fordeles inntekter på grunnlag av kundenes geografiske plassering, mens for anleggsmidlene er det den fysiske plassering eller tilknytning gjennom oppkjøp som er lagt til grunn. Konsernets aktiviteter er i hovedsak

fordelt på Norge, øvrige Europa, Amerika og Asia. Inkludert i anleggsmidler er eiendom, anlegg og utstyr, immaterielle eiendeler og goodwill (ekskl. finansielle instrumenter, utsatt skattefordel, pensjonsmidler og rettigheter som følger av forsikringsavtaler).

NOK millioner	Norge	EU	Øvrige Europa	Nord-Amerika	Sør-Amerika	Asia	Annet	Total
2012								
Driftsinntekter fra eksterne kunder	3 396	3 792	286	4 078	459	3 335	306	15 652
Driftsinntekter i % av total	22 %	24 %	2 %	26 %	3 %	21 %	2 %	-
Anleggsmidler ¹⁾	4 426	105	-	569	7	241	4	5 352
2011								
Driftsinntekter fra eksterne kunder	2 742	3 162	579	5 142	255	3 064	184	15 128
Driftsinntekter i % av total	18 %	21 %	4 %	34 %	2 %	20 %	1 %	-
Anleggsmidler ¹⁾	4 224	80	-	637	4	225	4	5 174

1) Anleggsmidler består i denne oppstillingen av eiendom, anlegg og utstyr, goodwill og andre immaterielle eiendeler.

7 VARELAGER

Konsernets samlede varebeholdninger fordeler seg som følger:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Råvarer	2 055	2 225
Varer i arbeid	903	607
Ferdigvarer	507	442
Sum	3 465	3 274
Periodens nedskrivning av varelager	11	52
Årets varekost utgjør	4 760	5 609

8 PERSONALKOSTNADER

Lønn og andre personalkostnader utgjør alle kostnader forbundet med avlønning av personell ansatt i konsernet.

NOK millioner	Note	2012	2011
Lønn		3 846	3 423
Resultatavhengig del av lønn	27	48	92
Arbeidsgiveravgift		734	526
Pensjonskostnad ytelsesplaner	9	124	88
Pensjonskostnad innskuddsplan	9	253	218
Andre ytelser		232	192
Totale personalkostnader		5 237	4 539
<i>Gjennomsnittlig antall årsverk</i>			
Totalt		6 870	6 070

9 PENSJONER

KONGSBERG har en tjenstepensjonsordning som tilfredsstillende lovverket, og som består av en innskuddsordning og lukket ytelsesordning. Tjenstepensjonsordningen gjelder alle ansatte i konsernet i Norge. Per 31.12.12 er det i Norge 4.667 ansatte som er tilknyttet ordningene. KONGSBERG bestreber seg på at flest mulig av de ansatte også i utlandet skal omfattes av tjenstepensjonsordninger.

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning per 1.10.8 for alle ansatte under 52 år. Innskuddssatsene er 0 % av lønnsgrunnlaget opp til 1G, 5 % av lønnsgrunnlaget mellom 1G og 6G, og 8 % av lønnsgrunnlaget fra 6G og opp til 12G. De ansatte kan

påvirke forvaltningen av midlene gjennom tre investeringsvalg, med henholdvis 30, 50 og 80 % aksjer i porteføljen. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert innskuddsordning for lønn mellom 12G og 15G. Bedriftens innskudd i denne ordningen er 18 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G, oppad begrenset til 15G. For ledende ansatte gjelder egne vilkår. Dette er beskrevet i note 27 "Nærstående parter". (De ansatte har samme investeringsvalg i tilleggsordningen som i hovedordningen). KONGSBERGS selskaper i utlandet har i all vesentlighet innskuddsplaner. Per 31.12.12 var 4.667 ansatte i Norge og de fleste av de 2.589 ansatte i utlandet er omfattet av disse planene. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Ved overgang til innskuddordning 1.1.08 ble ansatte som på overgangstidspunktet var 52 år og eldre fortsatt værende i ytelsesordningen. Ordningen er forsikret gjennom DNB Livsforsikring. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra Folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen fra ytelsesordningen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsår. Gitt en beregnet folketrygdpensjon basert på Folketrygdens regler før 1.1.11 og full opptjening gir ordningen ca 65 % av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenstepensjonsdelen med 50 % livsvarig. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert ytelsesordning for lønn mellom 12G og 15G. For ledende ansatte gjelder egne vilkår. Dette er beskrevet i note 27 "Nærstående parter". Den kollektive driftsbaserte ytelsesordningen tilsvarer ca 65 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G inntil fylte 77 år, deretter reduseres ytelsen til 50 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G. Denne tilleggsordningen ble lukket i forbindelse med overgang til innskuddsbasert pensjon. Det er 564 aktive og 889 pensjonister med i ytelsesordningen.

Risikodekning

Uførepensjon fra bedriften skal gi et tillegg til antatt uførepensjon fra folketrygden slik at samlet utbetaling kan gi ca 65 % av pensjonsgrunnlaget. Det utbetales et tillegg på 10 % av uførepensjon til hvert barn inntil 6 barn under 21 år. Utbetalingen er avhengig av uføregrad og muligheten for full opptjening.

Tidligpensjon

Det ble i 2009 innført nye regler for tidligpensjon for nyansatte ledere i konsernledelsen. Reglene innebærer tidligpensjon senest fra 65 år, men med gjensidig rett for selskapet og ansatt i konsernledelsen å kreve tidligpensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt minimum 15 års opptjening. Dersom en ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening for den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner i ytelsesordningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	31.12.12	31.12.11
<i>Økonomiske forutsetninger</i>		
Diskonteringsrente	3,75 %	2,60 %
Forventet avkastning	3,75 %	4,10 %
Lønnsregulering	3,00 %	2,75 %
G-regulering	3,50 %	3,25 %
Pensjonsregulering	2,25 %	0,10 %
<i>Demografiske forutsetninger</i>		
Dødelighet	K 2005	K 2005
Uførhet	IR 73	IR 73
Frivillig avgang	4,5 % for alle aldre	4,5 % for alle aldre

K2005 er utarbeidet av Finansnæringens Hovedorganisasjon, og tar for seg tariffen for dødelighet. Finanstilsynet har besluttet at det skal innføres en ny dødelighetstabell fra 2014. Bakgrunnen er en forventet økt levealder som vil medføre en høyere pensjonsforpliktelse. IR73 tar for seg tabeller for forventet uførhet. Risikoen for død og uførhet baserer seg på offentlige tabeller og observasjoner for uførhet i KONGSBERG. Sannsynligheten for at en ansatt i en gitt aldersgruppe blir ufør eller dør innen ett år, samt forventet levealder er følgende:

Alder	Uføreprosent		Dødsprosent		Forventet levealder	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
20	0,1	0,2			80	84
40	0,3	0,4	0,1	0,1	80	84
60	1,4	1,8	0,6	0,5	82	85
80			6,2	4,5	87	89

Uføretariffen IR 73 er valgt ut fra at denne tariffen er den beste tilnærmingen til uførestatistikken for KONGSBERG. Dette er basert på KONGSBERGs historikk der ca 25 % av uførepensjonen er blitt tilbakebetalt gjennom en internasjonal pool.

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

NOK millioner	2012	2011
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	109	91
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	48	61
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(61)	(70)
Periodisert arbeidsgiveravgift	13	12
	109	94
Gavepensjon / Oppgjør av pensjonsordning inkl. arbeidsgiveravgift	15	(6)
Årets netto pensjonskostnad	124	88
Kostnader ved innskuddsplaner Norge	233	202
Kostnader ved innskuddsplaner utlandet	20	16

Endring av netto balanseført pensjonsforpliktelse

NOK millioner	2012			2011		
	Fondert	Ufondert	Totalt	Fondert	Ufondert	Totalt
<i>Endringer i brutto pensjonsforpliktelse</i>						
Brutto pensjonsforpliktelse 1.1.	1 707	215	1 922	1 436	249	1 685
Netto endring i arbeidsgiveravgift	12	(3)	9	22	(4)	18
Kjøp	-	-	-	20	-	20
Nåverdien av årets opptjening	100	9	109	84	7	91
Rentekostnad av pensjonsforpliktelse	43	5	48	54	7	61
Aktuariell tap/(gevinst)	101	(25)	76	124	12	136
Gavepensjon / Oppgjør av pensjonsordning ekskl. arbeidsgiveravgift	-	13	13	(5)	-	(5)
Reklassifisert	-	-	-	31	(26)	5
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(66)	(27)	(93)	(59)	(30)	(89)
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 897	187	2 084	1 707	215	1 922
<i>Endringer i brutto pensjonsmidler</i>						
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1.	1 462	-	1 462	1 369	-	1 369
Forventet avkastning på pensjonsmidler	61	-	61	70	-	70
Aktuariell (tap)/gevinst	(46)	-	(46)	(79)	-	(79)
Premieinnbetalinger	141	-	141	147	-	147
Kjøp	-	-	-	9	-	9
Reklassifisert	-	-	-	5	-	5
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(66)	-	(66)	(59)	-	(59)
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	1 552	-	1 552	1 462	-	1 462
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(345)	(187)	(532)	(245)	(215)	(460)

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier per 31.12.12 og tidligere var:

	2012	2011	2010	2009	2008
Anleggsobligasjoner	36 %	35 %	33 %	36 %	29 %
Pengemarked	23 %	23 %	11 %	8 %	14 %
Obligasjoner	16 %	15 %	15 %	23 %	30 %
Aksjer	6 %	8 %	21 %	14 %	4 %
Eiendom	17 %	18 %	18 %	17 %	17 %
Annet	2 %	1 %	2 %	2 %	6 %
Bokført avkastning pensjonsmidler	5,6 %	3,2 %	6,2 %	4,7 %	1,9 %

NOK millioner	2012	2011	2010	2009	2008
Netto forpliktelse 1.1.	(460)	(316)	(340)	(323)	(336)
Netto endring i arbeidsgiveravgift	(9)	(18)	3	(3)	2
Innregnet pensjonskostnad	(96)	(82)	(78)	(68)	(74)
Gavepensjon / Oppgjør pensjonsordning	(13)	5	34	-	-
Premiebetalinger	141	147	86	133	167
Utbetalinger	27	30	26	15	16
Kjøp/salg	-	(11)	-	-	-
Aktuariell (tap)/gevinst	(122)	(215)	(47)	(94)	(98)
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(532)	(460)	(316)	(340)	(323)

Aktuariell tap/gevinst er innregnet i oppstilling over totalresultat med NOK 139 millioner inkludert arbeidsgiveravgift.

Historisk informasjon

NOK millioner	2012	2011	2010	2009	2008
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	2 084	1 922	1 685	1 628	1 454
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	1 552	1 462	1 369	1 287	1 129
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	(532)	(460)	(316)	(341)	(325)
Estimatavvik pensjonsforpliktelse 31.12.	76	136	12	98	89
Estimatavvik pensjonsmidler 31.12.	(46)	(79)	(35)	4	(9)
Akkumulerte estimatavvik innregnet i oppstilling over totalresultat etter skatt	(1 245)	(1 145)	(968)	(929)	(852)
Herav erfaringsavvik	(1 094)	(1 053)	(968)	(929)	(852)

Den gamle AFP-ordningen ble avvirket i 2010, og dette ga en regnskapsmessig gevinst. Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det i 2011 etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaks-pensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen derfor behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Det betales en premie til den nye ordningen av de samlede utbetalinger mellom 1G og 7,1G til bedriftens arbeidstakere. For 2012 utgjorde premien 1,75 %, mens den for 2013 er fastsatt til 2 % (estimert til NOK 55 mill). Det er ikke fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke for de kommende årene.

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets slutt. I beregningen av bruttoverdi av pensjonsmidlene er det forutsatt

en avkastning på 4,1 % som var forventningen per 31.12.12. Den faktiske avkastningen ble 5,9 %, men dette blir først hensyntatt i de balanseførte verdiene i 2013.

Forventet pensjonspremieinnbetaling til ytelsesordninger er for 2013 ca NOK 140 millioner.

Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Netto pensjonsforpliktelser er fastsatt basert på aktuarberegninger, som bygger på forutsetninger blant annet knyttet til diskonteringsrente, fremtidig lønnsvekst, pensjonsreguleringer, forventet avkastning på pensjonsmidlene og ansatte turnover. Disse forutsetningene oppdateres årlig. Diskonteringsrenten er fastsatt med utgangspunkt i renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen for ytelsesordningen. Etter KONGSBERG sin vurdering er markedet for OMF tilstrekkelig dypt og viser pålitelig prising. Pensjonsforpliktelsen ville vært ca 18 % høyere ved bruk av en statsobligasjonsrente på 2,2 %, gitt alle de andre parametrene uendret. Pensjonsregulering er nå beregnet etter justering for inflasjon, mot tidligere etter minimumsregulering. Pensjonsforpliktelsen ville vært ca 12 % lavere ved bruk av minimumsregulering, gitt alle de andre parametrene uendret.

Balansen viser netto pensjonsforpliktelser inklusive arbeidsgiveravgift.

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31.12.12, forutsatt at alle andre parametre er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst/ grunnbeløp		Årlig regulering av pensjoner		Fratredelsesrate	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %
<i>Endring i % er prosentpoeng</i>								
<i>Endring i pensjon</i>								
Pensjonsforpliktelse (PBO)	11–12 %	11–12 %	5–6 %	5–6 %	7–8 %	7–8 %	2–3 %	2–3 %
Periodens netto pensjonskostnader	12–13 %	12–13 %	5–6 %	5–6 %	7–8 %	7–8 %	2–3 %	2–3 %

10 EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

NOK millioner	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre	Bygg og annen fast eiendom	Tomter	Total
<i>Anskaffelseskost</i>					
1.1.11	824	1 507	1 490	195	4 016
Tilgang	189	159	74	16	438
Tilgang ved kjøp av virksomhet	19	23	21	-	63
Avgang	(6)	(149)	(4)	-	(159)
Omregningsdifferanser	4	7	7	(1)	17
Sum anskaffelseskost 31.12.11	1 030	1 547	1 588	210	4 375
Tilgang	100	230	199	7	536
Tilgang ved kjøp av virksomhet	1				1
Avgang	(11)	(8)	(8)	-	(27)
Omregningsdifferanser	(8)	(17)	(18)	(2)	(45)
Sum anskaffelseskost 31.12.12	1 112	1 752	1 761	215	4 840
<i>Akkumulerte av- og nedskrivninger</i>					
1.1.11	348	1 036	450	-	1 834
Årets avskrivninger	56	145	61	-	262
Avgang	(6)	(148)	(1)	-	(155)
Omregningsdifferanser	1	1	2	-	4
Sum akkumulerte avskrivninger 31.12.11	399	1 034	512	-	1 945
Årets avskrivninger	72	178	73	-	323
Avgang	(5)	(6)	(3)	-	(14)
Omregningsdifferanser	(4)	(8)	(4)	-	(16)
Sum akkumulerte avskrivninger 31.12.12	462	1 198	578	-	2 238
Balansført verdi 31.12.11	631	513	1 076	210	2 430
Balansført verdi 31.12.12	650	554	1 183	215	2 602
Utnyttbar levetid	3–10 år	3–10 år	10–33 år	N/A	
Årlig leie av ikke balansført eiendom, anlegg og utstyr	-	9	64		

11 IMMATERIELLE EIENDELER

NOK millioner	Goodwill	Teknologi	Aktivert egenutvikling	Andre immaterielle eiendeler	Total
<i>Anskaffelseskost</i>					
1.1.11	2 203	615	330	70	3 218
Tilgang	-	4	121	6	131
Kjøp av virksomheter	210	42	1	12	265
Avgang	-	-	-	(30)	(30)
Omregningsdifferanser	5	5	-	-	10
Sum anskaffelseskost 31.12.11	2 418	666	452	58	3 594
Tilgang	-	5	115	2	122
Kjøp av virksomheter ¹⁾	38	13	-	2	53
Avgang	-	-	(2)	-	(2)
Omregningsdifferanser	(26)	(20)	-	(2)	(48)
Sum anskaffelseskost 31.12.12	2 430	664	565	60	3 719
<i>Akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger</i>					
1.1.11	422	244	95	21	782
Amortiseringer	-	58	32	7	97
Avgang	-	-	-	(30)	(30)
Omregningsdifferanser	(2)	3	-	-	1
Sum akkumulerte amortiseringer 31.12.11	420	305	127	(2)	850
Amortiseringer	-	73	37	9	119
Nedskrivninger	-	10	2	-	12
Avgang	-	-	(2)	-	(2)
Omregningsdifferanser	-	(9)	-	(1)	(10)
Sum akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger 31.12.12	420	379	164	6	969
Balansført verdi 31.12.11	1 998	361	325	60	2 744
Balansført verdi 31.12.12	2 010	285	401	54	2 750
Utnyttbar levetid		8–10 år	5 år	8–10 år	
Gjenværende utnyttbar levetid		1–9 år	3–5 år	4–9 år	

1) Kjøp av virksomhet gjelder i hovedsak kjøp av 100 % av aksjene i Advali AS og Jotron Consultas AS. For foreløpig merverdiallokering se note 29 oppkjøp.

Med unntak av goodwill, som ikke amortiseres, er amortiseringen av immaterielle eiendeler enten lineært over utnyttbar levetid eller i henhold til produserte enheter.

Utvikling ført over resultatet

NOK millioner	2012			2011		
	Produkt-vedlikehold	Utviklingskostnader	Totalt	Produkt-vedlikehold	Utviklingskostnader	Totalt
<i>Kostnader knyttet til egenfinansiert utvikling</i>						
Kongsberg Maritime	175	523	698	117	450	567
Kongsberg Defence Systems	10	100	110	10	82	92
Kongsberg Protech Systems	29	67	96	78	47	125
Øvrige	17	29	46	16	21	37
Sum	231	719	950	221	600	821

I tillegg har konsernet produktutvikling via kundefinansierte prosjekter.

Balanseføring av egenutvikling

Utviklingsprosjekter hvor kundene finansierer utviklingen blir ikke aktivert, men KONGSBERG søker å oppnå eierrettigheter til det utviklede produktet. Underveis i utviklingsfasen for egenfinansierte prosjekter besluttes det, basert på teknisk suksess og markeds-vurderinger, hvorvidt man skal ferdigstille utviklingen og starte balanseføring av gjenværende utviklingsutgifter.

I Kongsberg Defence Systems er pågående aktiveringer i hovedsak relatert til utvikling av kart- og kommunikasjonssystemer.

I Kongsberg Protech Systems er årets aktiverte egenutvikling hovedsakelig knyttet til utviklingen av et nytt produktkonsept i RWS-familien, Medium Caliber RWS.

Egenfinansierte utviklingsprosjekter hos Kongsberg Maritime inneholder i utgangspunktet mange prosjekter med begrenset totalomfang. Det er vurdert at disse utviklingsprosjektene ikke tilfredsstiller kriteriene for aktivering av utvikling. For mange av prosjektene er det usikkerhet knyttet til om prosjektet er

teknologisk gjennomførbart og hvordan den endelige løsningen blir. Så lenge det er usikkerhet om endelig teknologisk løsning, er det også vanskelig å estimere markedsmessig verdi. Det vil derfor først være sent i utviklingsprosjektet at kriterier for aktivering blir oppfylt. Gjenværende kostnader vil ofte være ubetydelige.

Estimatusikkerhet

Balanseførte utviklingskostnader blir amortisert i forhold til estimert produksjonsvolum eller levetid. Både estimat på produksjonsvolum og levetid vil kunne endres over tid. Ved test av verdien på aktivert egenutvikling anvendes samme prinsipper og metoder som ved test for verdifall. For estimatusikkerhet knyttet til dette, se note 12 "Test av verdifall på goodwill".

12 TEST AV VERDIFALL PÅ GOODWILL

Goodwill

Goodwill anskaffet gjennom oppkjøp er allokert til konsernets driftssegmenter og blir fulgt opp og testet samlet for den gruppe av kontantstrømgenererende enheter som inngår i driftssegmentet. Goodwill følges opp for grupper av kontantstrømgenererende enheter som er lik det som er definert som driftssegment i henhold til note 6 "Driftssegmenter".

Goodwill er tilordnet driftssegmenter som følger:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Kongsberg Maritime	1 457	1 476
Kongsberg Defence Systems	168	170
Øvrig virksomhet ¹⁾	385	352
Sum balanseført verdi goodwill	2 010	1 998

1) Goodwill fra øvrig virksomhet er tilknyttet Kongsberg Oil & Gas Technology.

Konsernet tester goodwill for nedskrivning årlig eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall.

Konsernet har benyttet bruksverdi for å fastsette gjenvinnbart beløp av de kontantstrømgenererende enhetene. For å fastsette bruksverdien er det benyttet diskontert pengestrømsmetode. Forventet kontantstrøm bygger på forretningsområdenes budsjetter og langtidsplaner, som er godkjent av konsernledelsen og styret. Budsjetter og langtidsplaner dekker en periode på fem år (eksplisitt prognoseperiode). Godkjente budsjetter og langtidsplaner blir justert for kontantstrømmer relatert til investeringer, restruktureringer, fremtidige produktforbedringer og nyutvikling der dette er vurdert som vesentlig for verditesten. Etter de fem årene med konkrete planer fastsettes enhetenes kontantstrømmer ved ekstrapolering. Ved inngang til ekstrapoleringsperioden forutsettes enheten å være i en stabil fase. I beregningene av bruksverdi har konsernet benyttet forventede kontantstrømmer etter skatt og tilsvarende diskonteringssetser etter skatt. Gjenvinnbart beløp ville ikke ha blitt vesentlig påvirket dersom kontantstrømmer før skatt og diskonteringssetser før skatt var benyttet. Diskonteringssetser før skatt er fastsatt ved bruk av en iterativ metode, og er vist i egen tabell.

Forutsetninger lagt til grunn er basert på historiske resultater og observerbare markedsdata.

Nøkelforutsetninger

Diskonteringssetser

Diskonteringssetserne er basert på en vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) metodikk der egenkapitalkostnaden og gjeldskostnaden er vektet i henhold til estimert kapitalstruktur. Diskonteringssetserne reflekterer markedets avkastningskrav per tidspunkt for testen i den bransje den kontantstrømgenererende enheten sammenlignes med. Estimert kapitalstruktur er basert på gjennomsnittlig kapitalstruktur i bransjen den kontantstrømgenererende enheten opererer i og en vurdering av hva som er en fornuftig og forsvarlig langsiktig kapitalstruktur. Ved estimering av egenkapitalkostnaden er CAPM-modellen benyttet. I henhold til CAPM består egenkapitalkostnaden av risikofri rente samt en individuell risikopremie. Risikopremien er enhetens systematiske risiko (beta) multiplisert med markedets risikopremie. Risikofri rente er estimert basert på en 10-årig norsk statsobligasjonsrente og er basert på at alle kontantstrømmer er omregnet til norske kroner. Gjeldskostnaden representerer en forventet langsiktig rente etter skatt for sammenlignbar gjeld og består av risikofri rente og en rentespread.

Fortjenestemargin (EBITDA)

Fortjenestemarginer er basert på historisk nivå justert for forventninger om fremtiden. Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA) legges til grunn i beregningen.

Vekstrate

Vekstrater i den eksplisitte prognoseperioden er basert på ledelsens forventninger til markedsutviklingen i de markedene hvor virksomheten drives. Konsernet benytter stabile vekstrater til å ekstrapolere kontantstrømmene utover fem år. Den langsiktige vekstraten utover fem år er ikke høyere enn forventet langsiktig vekst i bransjen der virksomheten drives.

Markedsandeler

For enheter som opererer i markeder hvor det er relevant å måle markedsandeler er det forventet at etablerte posisjoner generelt vil opprettholdes, men at det kan komme økninger og svekkelser innen enkeltområder.

Nøkelforutsetninger per kontantstrømgenererende enhet

Prosent	Kongsberg		
	Kongsberg Maritime	Defence Systems	Øvrig virksomhet
Diskonteringsatts før skatt	13,6	10,5	13,4
Diskonteringsatts etter skatt	10,3	8,3	10,3
Langsiktig nominell vekstrate	2,0	2,0	2,0
Inflasjon	2,0	2,0	2,0

Nedskrivning

Det er ikke gjennomført nedskrivning av goodwill i 2012 (eller i 2011).

Sensitivitetsanalyse

Nedskrivningstest av goodwill er gjennomført med sensitivitetsanalyser av hver enkelt kontantstrømgenererende enhet. For Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence Systems vil en først være i nedskrivningssituasjon ved betydelige endringer i nøkkel-forutsetningene og disse endringene er vurdert å være utenfor det intervallet som vurderes å være sannsynlig. Kongsberg Oil & Gas Technology utgjør "Øvrig virksomhet". Sensitivitetsanalysen gir ikke indikasjoner på nedskrivningsbehov. Men forretningsområdet er fortsatt i en oppstartsfase, og er således mindre robust for betydelige endringer.

Estimatusikkerhet

Det vil alltid være knyttet usikkerhet til estimering av brukesverdi. De vurderinger som er gjort er basert på beste skjønn og med rammebetingelser som benyttes for sammenlignbare bransjer for de ulike kontantstrømgenererende enheter. Disse beregningene er basert på neddiskontering av framtidige kontantstrømmer. Et vesentlig avvik i disse vil påvirke verdien på goodwill.

13 FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

NOK millioner	Note	2012	2011
Renteinntekter fra eiendeler til amortisert kost		39	31
Derivater til virkelig verdi over resultat		8	17
Andre finansinntekter		12	1
Finansinntekter		59	49
Rentekostnader fra forpliktelser til amortisert kost		(38)	(35)
Agiokostnader		(5)	(7)
Diskontering langsiktige avsetninger		(3)	(3)
Andre finanskostnader		(31)	(13)
Nedskrivning av aksjer tilgjengelig for salg	16	(5)	(18)
Finanskostnader		(82)	(76)
Netto finansposter innregnet i resultatet		(23)	(27)

14 SKATT

Skattekostnad

NOK millioner	2012	2011
Betalbar skatt	265	399
Endring utsatt skatt	246	179
Skattekostnad	511	578

Avstemming fra nominell til effektiv skattesats

NOK millioner	2012	2011
Resultat før skatt	1 831	2 008
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	513	562
Effekt av skattesatsforskjeller og ikke hensyntatte skattefordeler i utlandet	2	2
Etterberegnet skatt i utlandet	20	-
Skatteeffekt av betingede vederlag ved oppkjøp, salg og nedskrivning av aksjer	(29)	5
Andre permanente forskjeller	5	9
Skattekostnad	511	578
Effektiv skattesats	27,9 %	28,8 %

For anleggskontrakter er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring skjer når ansvar og risiko overdras til kunden. Dette påvirker ikke skattekostnaden i resultatregnskapet, men betalbar skatt vil som følge av dette variere over tid.

Eiendel utsatt skatt og utsatt skatt forpliktelse

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
<i>Eiendel utsatt skatt</i>		
Pensjoner	149	129
Avsetninger	608	664
Eiendel utsatt skatt – brutto	757	793
<i>Utsatt skatt forpliktelse</i>		
Anleggsmidler	313	312
Anleggskontrakter under utførelse	1 088	1 076
Netto derivater	203	14
Utsatt skatt forpliktelse – brutto	1 604	1 402
Netto regnskapsført utsatt skatt forpliktelse	(847)	(609)

Endring i utsatt skatt som er innregnet i oppstilling over totalresultat:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Pensjoner	(39)	(69)
Kontantstrømsikring	31	(73)
Sum	(8)	(142)
Tilgang utsatt skatt ved oppkjøp	-	27

Utdeling av utbytte til morselskapets aksjeeiere påvirker verken selskapets betalbare eller utsatte skatt.

15 RESULTAT PER AKSJE

NOK millioner	Note	2012	2011
<i>Årets resultat som tilfaller innehavere av aksjer</i>			
Resultat etter skatt		1 320	1 430
Ikke-kontrollerende interesser andel av resultatet		(5)	(1)
Årets resultat / utvannet resultat som tilfaller innehavere av ordinære aksjer		1 325	1 431
<i>Antall aksjer</i>	Note	2012	2011
Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 1.1.	22	120	120
Gjennomsnittlig vektet antall aksjer 31.12.		120	120
<i>NOK</i>		2012	2011
Årets resultat per aksje		11,05	11,93
Årets resultat per aksje, utvannet		11,05	11,93

16 AKSJER TILGJENGELIGE FOR SALG

Aksjer tilgjengelige for salg

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Børsnoterte aksjer	68	52
Unoterte aksjer (OTC listen)	1	6
Andre aksjer	56	56
Aksjer tilgjengelige for salg	125	114

Aksjer tilgjengelige for salg er regnskapsført til virkelig verdi. Børsnoterte aksjer per 31.12.12 består av aksjer i Kitron ASA (19 % eierandel). Aksjene er verdsatt til børskurs. KONGSBERG har en person i styret, men det er konkludert med at dette ikke anses som tilstrekkelig til å kunne demonstrere at betydelig innflytelse foreligger.

Aksjer notert på OTC-listen består av Remora ASA. Det er per 31.12.12 foretatt en nedskrivning av aksjeverdien på NOK 5 millioner. I prosent av total markedsverdi utgjør børsnoterte og unoterte aksjer (OTC) 55 % av aksjer tilgjengelige for salg.

Endring i virkelig verdi for aksjer, som ikke er nedskrivning, er innregnet i oppstilling over totalresultatet. Når det foreligger varig eller vesentlig verdifall innregnes denne i resultatregnskapet. I tillegg er merverdien på total aksjeportefølge økt med NOK 16 millioner fra 31.12.11 og som vises over totalresultatet. Beløpet er knyttet til aksjene i Kitron ASA.

Virkelig verdi på aksjer

Aksjene skal verdsettes til markedsverdi på balansedagen.

Markedsverdien fremkommer som følger:

- 1) Siste omsatte kurs på børs eller siste omsatte kurs på OTC-listen (Norges Fondsmeglerforbunds liste)
- 2) Pris på siste aksjetransaksjoner som salg/kjøp eller emisjoner for aksjer som ikke er notert
- 3) Verdssettelse basert på diskontert kontantstrøm
- 4) Anskaffelseskost som estimat på markedsverdi. Dette gjelder investeringer uten vesentlig verdi

Sensitivitetsanalyse på investeringer i aksjer

En endring i kursene på de børsnoterte aksjene og OTC noterte aksjene med 10 % vil medføre en økning/-reduksjon av merverdien på NOK 7 millioner som i et slikt tilfelle vil bli innregnet i oppstilling over totalresultatet per 31.12.12 (NOK 6 millioner basert på balanseførte verdier 31.12.11).

17 ANDRE LANGSIKTIGE EIENDELER

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Lån til ansatte	36	37
Andre langsiktige eiendeler	119	107
Sum andre langsiktige eiendeler	155	144

18 FORDRINGER

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Brutto kundefordringer	1 970	2 024
Avsetning tap kundefordringer	(155)	(170)
Netto kundefordringer	1 815	1 854
Andre fordringer	295	189
Forskudd til leverandører	449	602
Total eksponering for kredittrisiko	2 559	2 645

Kredittrisiko*Eksponering for kredittrisiko*

For redegjørelse av KONGSBERGs kredittrisiko og håndtering av denne se note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko".

Balansført verdi av finansielle eiendeler representerer maksimal kreditteksponering:

NOK millioner	Note	31.12.12	31.12.11
Brutto kundefordringer		1 970	2 024
Brutto andre kortsiktige fordringer		744	791
Andre langsiktige eiendeler	17	155	144
Betalingsmidler	21	2 509	3 083
Valutaterminkontrakter og rentebytteavtaler som er brukt som sikring	20A	782	385
Total eksponering for kredittrisiko		6 160	6 427

Brutto kundefordringer fordelt på region:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Norge	332	267
EU	448	440
Øvrige Europa	66	67
Nord Amerika	348	631
Sør Amerika	150	43
Asia	461	523
Andre land	165	53
Totalt	1 970	2 024

Brutto kundefordringer fordelt på kundetype:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Offentlige institusjoner	747	538
Private selskaper	1 223	1 486
Totalt	1 970	2 024

Tap ved verdifall

Aldersfordelte kundefordringer og avsetning for tap på kundefordringer:

NOK millioner	31.12.12		31.12.11	
	Brutto	Avsetning tap på kundefordringer	Brutto	Avsetning tap på kundefordringer
Ikke forfalt	896	-	748	-
Forfalt 1–30 dager	453	(12)	610	(3)
Forfalt 31–90 dager	287	(3)	372	(12)
Forfalt 91–180 dager	194	(3)	147	(8)
Forfalt mer enn 180 dager	140	(137)	147	(147)
Totalt	1 970	(155)	2 024	(170)

Endring i avsetning tap på kundefordringer

NOK millioner	2012	2011
Avsetning 11.	(170)	(165)
Konstaterte tap	13	11
Avsatt	(2)	(22)
Oppløst	4	5
Omregningsdifferanse	-	1
Avsetning 31.12.	(155)	(170)

19 ANLEGGSKONTRAKTER UNDER UTFØRELSE

Konsernets aktivitet består i stor grad av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. For inntektsføring og klassifisering av anleggskontrakter vises til note 3C "Anleggskontrakter/systemleveranser".

Prosjekter under utførelse i tabellen nedenfor er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter fratrukket akkumulert fakturering for alle pågående anleggskontrakter hvor akkumulerte driftsinntekter overstiger akkumulert fakturering. Forskudd fra kunder er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter fratrukket akkumulerte innbetalinger fra kunden for alle pågående anleggskontrakter hvor innbetalinger overstiger akkumulerte driftsinntekter. Prosjektperiodiseringer er nettobeløpet av kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad fratrukket akkumulerte kostnader belastet anleggskontrakten.

Netto anleggskontrakter under utførelse

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Prosjekter under utførelse	1 694	1 239
Forskudd fra kunder	(2 705)	(2 371)
Prosjektperiodiseringer eiendel	1 087	663
Prosjektperiodiseringer forpliktelse	(1 033)	(1 435)
Netto anleggskontrakter under utførelse	(957)	(1 904)

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Anleggskontrakter under utførelse, eiendel	1 327	799
Anleggskontrakter under utførelse, gjeld	(2 284)	(2 703)
Netto anleggskontrakter under utførelse	(957)	(1 904)

Konsernet har anleggskontrakter innenfor tre av forretningsområdene. Innenfor Kongsberg Maritime og Kongsberg Oil & Gas Technologies er hoveddelen av prosjektene av kortere varighet enn to år, og inntekten på de enkelte prosjektene utgjør hver for seg en begrenset andel av de samlede inntekter. For Kongsberg Defence Systems er prosjektene av lengre varighet og samlede inntekter for de enkelte prosjektene utgjør vesentlige beløp i forhold til konsernets aktivitet.

Estimatusikkerhet

Avsetning til tap på fordringer fastsettes ved å legge beste estimat og skjønn til grunn ved vurdering av sannsynligheten for tap på en fordring eller en gruppe av fordringer.

Oppsummering av vesentlige kontraktsdata fremgår nedenfor:

NOK millioner	2012	2011
Samlet ordre under utførelse i perioden	33 120	30 464
Årets driftsinntekter	8 187	6 786
Akkumulerte driftsinntekter	23 685	19 914
Akkumulerte variable kostnader	17 569	14 476
Gjenstående driftsinntekter	9 435	10 551
Mottatte forskudd	2 705	2 371
Gjenstående variabel kost på tapsprosjekter	163	113

Estimatusikkerhet

Inntektsføringen av kontraktene skjer i takt med beregnet fremdrift. Fremdrift beregnes normalt som påløpte tilvirkningskostnader i forhold til forventede totale tilvirkningskostnader. I enkelte tilfeller beregnes fremdrift som en funksjon av påløpte timekostnader, eller oppnådde milepæler. Kontraktenes inntekter er avtalt. Forventede totale tilvirkningskostnader estimeres basert på en kombinasjon av erfaringstall, systematiske estimeringsprosedyrer, oppfølging av effektivitetsmål og beste skjønn. Normalt vil en stor andel av totale tilvirkningskostnader være antall gjenværende timer som ansatte må bruke for å utvikle eller ferdigstille prosjektet. Usikkerheten i estimatene påvirkes av prosjektets varighet og tekniske kompleksitet. Det er etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette danner grunnlaget for vurdering av risiko og resultatuttak i prosjektene. Prosjektene evalueres minimum hvert kvartal.

20 FINANSIELLE INSTRUMENTER

A) Derivater

NOK millioner	Note	31.12.12	31.12.11
<i>Omløpsmidler</i>			
Merverdi valutatermin, kontantstrømsikring		173	78
Merverdi valutaopsjoner, kontantstrømsikring		2	-
Mindreverdi rentebytteavtale, kontantstrømsikring		(1)	-
Merverdi valutaterminer, prosjektsikringer		602	310
Mer-/mindreverdi (-) lånesikringer		5	(3)
Sum derivater omløpsmidler		782	385
<i>Langsiktige forpliktelser</i>			
Mindreverdi rentebytteavtaler knyttet til salg og tilbakeleie	20D	9	6
Sum derivater langsiktige forpliktelser		9	6
<i>Kortsiktige forpliktelser</i>			
Mindreverdi valutatermin, kontantstrømsikringer		-	54
Mindreverdi valutaterminer, prosjektsikringer		44	279
Mer-/mindreverdi (-) lånesikringer		5	(3)
Sum derivater kortsiktige forpliktelser		49	330

B) Valutarisiko og sikring av valuta

For redegjørelse av KONGSBERGs valutarisiko og håndtering av denne se note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko".

KONGSBERGs eksponering for valutarisiko knyttet til balanseførte kundefordringer og leverandørgjeld i amerikanske dollar (USD) og euro (EUR) var som følger, basert på nominelle beløp:

Beløp i millioner	2012		2011	
	USD	EUR	USD	EUR
Kundefordringer	355	28	117	49
Leverandørgjeld	(156)	(13)	(26)	(15)
Netto balanseeksponering	199	15	91	34
Valutaterminkontrakter prosjektsikringer ¹⁾	1 020	349	1 018	312

1) I henhold til KONGSBERGs valutastrategi sikres alle inngåtte kontrakter til funksjonell valuta

Oppgitte valutaterminkontrakter nevnt ovenfor skal sikre alle kontraktfestede valutastrømmer. Det betyr at valutaterminene i tillegg til å sikre balanseførte kundefordringer i utenlandsk valuta også skal sikre gjenstående fakturering på inngåtte kontrakter. KONGSBERG er også eksponert mot andre valutaer, men disse er ubetydelig sammenlignet med eksponeringen i USD og EUR.

Vesentlige valutakurser benyttet i konsernregnskapet gjennom året:

	Gjennomsnittlig kurs		Spotkurs per 31.12.	
	2012	2011	2012	2011
USD	5,84	5,57	5,53	5,99
EUR	7,56	7,78	7,32	7,76

Valutasikring

Per 31.12. hadde konsernet følgende sikringer av utenlandsk valuta, fordelt på sikringskategori:

2012	Bruttoverdi		Total sikret beløp i USD 2012	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.12	Total sikret beløp i EUR 31.12.12	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.12
	i NOK per 31.12.12 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/ mindreverdi(-) i NOK 31.12.12				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Terminforretninger, kontantstrømsikringer ¹⁾	3 272	173	410	5,95	109	7,63
Valutaopsjoner kontantstrømsikringer ¹⁾	140	2	25	5,60	-	-
Sum kontantstrømsikringer	3 412	176	435		109	
Prosjektsikringer (verdisikring) ^{2) 3)}	9 399	558	1 020	5,86	349	8,06
Lånesikringer (verdisikring) ²⁾	656	5	105	-	1	-
Samlet	13 467	738	1 560		459	

2011	Bruttoverdi		Total sikret beløp i USD 2011	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.11	Total sikret beløp i EUR 31.12.11	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.11
	i NOK per 31.12.11 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/ mindreverdi(-) i NOK 31.12.11				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Terminforretninger, kontantstrømsikringer ¹⁾	3 561	24	382	6,04	156	7,98
Valutaopsjoner kontantstrømsikringer ¹⁾	-	-	-	-	-	-
Sum kontantstrømsikringer	3 561	24	382		156	
Prosjektsikringer (verdisikring) ^{2) 3)}	8 063	32	1 018	5,81	312	8,48
Lånesikringer (verdisikring) ²⁾	610	(3)	91	5,98	1	7,82
Samlet	12 234	53	1 491		469	

- Mer- eller mindreverdi knyttet til sikringseffektive kontantstrømsikringer (terminforretninger og valutaopsjoner) innregnes i oppstilling over totalresultat. Den del som ikke er sikringseffektiv blir innregnet over resultatet.
- Verdi i tabellen knyttet til verdi basert på avtalte kurser og netto mer/mindreverdi inkluderer også andre valutaer enn USD og EUR. Lånesikringer er valutasikringer knyttet til lån i utenlandsk valuta.
- Samlet verdiendring på sikrede prosjekter er 526 i løpet av 2012. Derivater anvendt som prosjektsikring har hatt tilsvarende positiv verdi gjennom året, og sikringen har således vært 100 % effektiv. Verdiendring er innregnet i kundefordringer og anleggskontakter under utførelse (eiendel og gjeld).

Virkelig verdi på valutaterminer er i tillegg til valutakursen 31.12. påvirket av forskjellene i renter i de aktuelle valutaene. Rentekurvene som benyttes i verdsettelsen mottas fra Reuters som igjen henter informasjon fra ulike markedsaktører. Det vises forøvrig til note 4 "Virkelig verdi" og note 20 G) "Vurdering av virkelig verdi".

Sensitivitetsanalyse

En styrkning av norske kroner mot USD og EUR per 31.12.12 på 10 % (10 % i 2011) ville ha økt oppstilling over totalresultatet med beløp nevnt i tabellen. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Da KONGSBERG har en sikringsstrategi som i hovedsak sikrer alle kontraktfestede valutastrømmer og fordringer i utenlandsk valuta vil ikke en valutaendring fullt ut påvirke lønnsomheten i inngåtte kontrakter vesentlig selv om valutaen endres. Eventuell endring i verdi på valutaopsjonene er ikke hensyntatt i tabellen nedenfor.

Beregnet egenkapitaleffekt (etter skatt):¹⁾

<i>Beløp i millioner</i>	31.12.12	31.12.11
USD	163	165
EUR	57	87
Totalt	220	252

- 1) Kontantstrømsikring (prognosesikringer) er vurdert til å være 100 % effektive, og all effekt fra en valutakursendring vil således føres mot oppstilling over totalresultat. For prosjektsikringer vil verken oppstilling over totalresultat eller resultat bli påvirket så lenge sikringene er 100 % effektive.

En tilsvarende svekkelse av norske kroner mot ovenstående valutaer ville hatt samme beløpsmessig effekt, men med motsatt fortegn, og med forutsetninger om at alle variabler holdes konstante.

C) Kontantstrømsikringer

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer (prognosesikringer og rentesikringer) forventes å oppstå:

NOK millioner	31.12.12					31.12.11				
	Balanse- ført beløp	Forventet kontant- strøm	2013	2014	2015	Balanse- ført beløp	Forventet kontant- strøm	2012	2013	2014
<i>Valutaterminkontrakter</i>										
Eiendeler	173	177	118	59	-	78	79	76	3	-
Forpliktelser	-	-	-	-	-	(54)	(55)	(40)	(15)	-
<i>Valutaopsjoner</i>										
Eiendeler	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Forpliktelser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Rentebytteavtaler</i>										
Eiendeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forpliktelser	(1)	(1)	(1)	-	-	-	-	-	-	-
Samlet	174	178	119	59	-	24	24	36	(12)	-

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer (prognosesikringer og rentesikringer) forventes å påvirke resultatet:

NOK millioner	31.12.12				31.12.11			
	Balanse- ført beløp	Forventet kontant- strøm	2013	2014 og senere	Balanse- ført beløp	Forventet kontant- strøm	2012	2013 og senere
<i>Valutaterminkontrakter</i>								
Eiendeler	173	177	106	71	78	79	48	31
Forpliktelser	-	-	-	-	(54)	(55)	(33)	(22)
<i>Valutaopsjoner</i>								
Eiendeler	2	2	2	-	-	-	-	-
<i>Rentebytteavtaler</i>								
Eiendeler	-	-	-	-	-	-	-	-
Forpliktelser	(1)	(1)	-	(1)	-	-	-	-
Samlet	174	178	108	70	24	24	15	9

Kontantstrømsikring - sikringsreserve

NOK millioner	2012	2011
Inngående balanse	112	301
<i>Endringer i mer-/ (mindre verdi) i perioden</i>		
- Valutaterminer, opsjonskontrakter og utsatt gevinst ¹⁾	155	(238)
- Rentebytteavtaler	(1)	-
Skatt på poster innregnet direkte i oppstilling over totalresultat	(31)	74
<i>Innregnet gevinst/tap i perioden</i>		
- Valutaterminer, opsjonskontrakter og utsatt gevinst ¹⁾	(44)	(25)
Utgående balanse sikringsreserve ²⁾	191	112

Dersom et forventet prosjekt blir kontraktsfestet og det etableres en prosjektsikring, blir innregnet sikringsreserve overført fra oppstilling over totalresultat til balanseført verdi av det sikrede prosjektet. Dersom en forventet kontantstrøm inntreffer og ikke resulterer i en prosjektsikring innregnes sikringsreserven i resultatregnskapet samtidig med de sikrede transaksjonene.

1) Utsatt gevinst på kontantstrømsikringer utgjør NOK 89 millioner per 31.12.12 (NOK 131 millioner per 31.12.11) henført til prosjekter. Gevinsten oppstår når terminene til prognosesikringene blir realisert og nye terminer inngås for prosjektene. Eventuell gevinst/tap som oppstår, blir utsatt og realiseres i takt med fremdrift.

2) Netto effekt fra kontantstrømsikring før skatt, ført over oppstilling over totalresultatet, utgjør NOK 110 millioner i 2012 (NOK 261 millioner i 2011).

D) Renterisiko knyttet til lån

Beløp NOK millioner	2012					2011				
	Forfall	Nominell rente	Rest-løpetid	Nominelt beløp	Balanse-ført verdi	Forfall	Nominell rente	Rest-løpetid	Nominelt beløp	Balanse-ført verdi
Obligasjonslån KOG 07	10.9.19	4,80 %	6,7	250	250					
Obligasjonslån KOG 06	10.9.17	3,63 %	4,7	500	500					
Obligasjonslån KOG 05	14.4.14	5,58 %	1,3	500	500	14.4.14	6,64 %	2,3	500	500
Obligasjonslån KOG 04						30.3.12	3,39 %	0,2	300	300
Andre langsiktige lån				61	61				70	70
Andre kortsiktige lån									22	22
Sum lån				1 311	1 311				892	892
Lånefasilitet (utrukket låneramme)	1.7.15			1 000		1.7.15			1 000	-

Lånefasilitet per 31.12.12 er en syndikert lånefasilitet på til sammen NOK 1.000 millioner. Avtalen er inngått med fire banker: DNB, Nordea, SEB og Danske Bank. Avtalen har løpetid frem til 2015. Rentebetingelsene er for tiden 3 mnd NIBOR + margin som er avhengig av forholdet mellom netto rentebærende lån/EBITDA og kan være fra 0,20 % til 0,575 %. Lånefasilitetene krever at netto rentebærende gjeld ikke skal overstige tre ganger EBITDA, men kan være opp til 3,5 gang i maksimalt tre kvartaler. Kravene i låneavtalene er oppfylt.

Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs. Rentebetingelsene er tre mnd NIBOR + 3,75 % for lån pålydende NOK 500 millioner med forfall i 2014, 3 mnd NIBOR + 1,80 % for lån pålydende NOK 500 millioner med forfall i 2017, og fastrente på 4,80 % p.a. for obligasjonslån pålydende NOK 250 millioner med forfall i 2019. Lånene er balanseført til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Andre lån er mindre låneopptak i enkelte av konsernets datterselskaper i lokale banker.

Rentebytteavtaler

Beløp NOK millioner	2012				2011	
	Forfall	Rentesats	Pålydende 2012	Mer(+)/ mindreverd(-) 31.12.12	Pålydende 2011	Mer(+)/ mindreverd(-) 31.12.11
Rentebytteavtale, flytende til fast rente ¹⁾	2.1.15	3,4 %	150	(4)	150	(4)
Rentebytteavtale, flytende til fast rente ¹⁾	2.1.15	3,2 %	120	(3)	120	(2)
Rentebytteavtale, fast til flytende rente ²⁾	2.1.18	3 MND NIBOR	247	(2)		
Sum rentebytteavtaler			517	(9)	270	(6)

1) KONGSBERG har inngått rentebytteavtaler fra flytende til fast rente for et nominelt beløp på NOK 270 millioner. Avtalene ble inngått i tilknytning til husleieavtaler inngått ved salg- og tilbakeleieavtaler som omtalt i note 26 "Salg og tilbakeleie". Verdiendringen på rentebytteavtalen innregnes over resultatregnskapet.

2) KONGSBERG har inngått rentebytteavtale fra fast til flytende rente for et nominelt beløp på NOK 247 millioner. Avtalen ble inngått i tilknytning til finansiering av forretningsområdet eiendom for å redusere renteesponeringen. Verdiendringen på rentebytteavtalen innregnes over resultatregnskapet.

Sensitivitetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente

En endring av renten med 50 basispunkter (bp) på balansedagen ville ha økt (redusert) egenkapitalen og resultatet med beløpene vist i tabellen. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for 2011.

Effekt av renteøkning på 50 bp:

NOK millioner	31.12.12 Resultatet	31.12.11 Resultatet
Plasseringer med flytende rente	6	8
Lån med variabel rente	(5)	(4)
Rentebytteavtaler	10	(4)
Kontantstrømsensitivitet (netto)	11	-

E) Likviditetsrisiko

Tabellen viser forfall i henhold til kontrakt for finansielle forpliktelser inkludert rentebetalinger. Forpliktelser som offentlige avgifter og skatter er ikke finansielle forpliktelser og derfor ikke inkludert. Det samme gjelder forskuddsbetalinger fra kunder og periodisering av prosjekter.

31.12.12 NOK millioner	Kontrakts- messige		2017				
	Balanse- ført beløp	kontant- strømmer	2013	2014	2015	2016	og senere
<i>Finansielle forpliktelser som ikke er derivater</i>							
Usikrede obligasjonslån	1 250	(1 460)	(58)	(538)	(30)	(30)	(804)
Andre lån og langsiktige forpliktelser	57	(57)	(45)	(1)	(1)	(1)	(10)
Leverandører	927	(927)	(927)	-	-	-	-
<i>Finansielle forpliktelser som er derivater</i>							
Valutaderivater (brutto mindre verdi)	44	(45)	(33)	(8)	(4)	-	-
Rentebytteavtale	1	(1)	-	-	-	-	(1)
Lånesikring	5	(5)	(5)	-	-	-	-
Totalt	2 284	(2 495)	(1 068)	(547)	(35)	(31)	(815)

31.12.11 NOK millioner	Kontrakts- messige		2016				
	Balanse- ført beløp	kontant- strømmer	2012	2013	2014	2015	og senere
<i>Finansielle forpliktelser som ikke er derivater</i>							
Usikrede obligasjonslån	800	(878)	(336)	(33)	(509)	-	-
Andre lån og langsiktige forpliktelser	70	(70)	(44)	(12)	(5)	(5)	(4)
Leverandører og andre kortsiktige forpliktelser	1 036	(1 036)	(1 036)	-	-	-	-
<i>Finansielle forpliktelser som er derivater</i>							
Valutaderivater (brutto mindre verdi)	333	(339)	(258)	(77)	(4)	(1)	-
Rentebytteavtale	6	(6)	(2)	(2)	(2)	-	-
Lånesikring	3	(3)	(3)	-	-	-	-
Totalt	2 248	(2 332)	(1 679)	(124)	(520)	(6)	(4)

F) Oppsummering finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser fordelt på ulike kategorier for regnskapsmessig behandling av disse per 31.12.12:

2012	Note	Derivarer		Utlån og fordringer	Tilgjengelig for salg	Andre finansielle forpliktelser	Total	Virkelig verdi
		Derivater benyttet som sikring	som ikke kvalifiserer for sikring					
<i>Eiendeler – anleggsmidler</i>								
Investering i aksjer tilgjengelig for salg	16	-	-	-	125	-	125	125
Andre langsiktige eiendeler	17	-	-	155	-	-	155	155
<i>Eiendeler – omløpsmidler</i>								
Derivater	20A	782	-	-	-	-	782	782
Fordringer	18	-	-	2 559	-	-	2 559	2 559
Betalingsmidler	21	-	-	2 509	-	-	2 509	2 509
<i>Finansielle forpliktelser – langsiktige</i>								
Rentebærende lån	20D	-	-	-	-	1 311	1 311	1 290
Derivater	20A	-	9	-	-	-	9	9
Andre langsiktige forpliktelser		-	-	-	-	74	74	74
<i>Finansielle forpliktelser – kortsiktige</i>								
Derivater	20A	49	-	-	-	-	49	49
Leverandører	24	-	-	-	-	927	927	927

2011	Note	Derivarer		Utlån og fordringer	Tilgjengelig for salg	Andre finansielle forpliktelser	Total	Virkelig verdi
		Derivater benyttet som sikring	som ikke kvalifiserer for sikring					
<i>Eiendeler – anleggsmidler</i>								
Investering i aksjer tilgjengelig for salg	16	-	-	-	114	-	114	114
Andre langsiktige eiendeler	17	-	-	144	-	-	144	144
<i>Eiendeler – omløpsmidler</i>								
Derivater	20A	385	-	-	-	-	385	385
Fordringer	18	-	-	2 645	-	-	2 645	2 645
Betalingsmidler	21	-	-	3 083	-	-	3 083	3 083
<i>Finansielle forpliktelser – langsiktige</i>								
Rentebærende lån	20D	-	-	-	-	570	570	583
Derivater	20A	-	6	-	-	-	6	6
Andre langsiktige forpliktelser		-	-	-	-	105	105	105
<i>Finansielle forpliktelser – kortsiktige</i>								
Rentebærende lån	20D	-	-	-	-	322	322	321
Derivater	20A	330	-	-	-	-	330	330
Leverandører	24	-	-	-	-	1 036	1 036	1 036

G) Vurdering av virkelig verdi

Følgende tabell viser konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi:

NOK millioner	Note	2012			2011		
		Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
<i>Eiendeler</i>							
Investeringer i aksjer tilgjengelig for salg ¹⁾	16	69	-	56	58	-	56
Derivative finansielle eiendeler	20A	-	782	-	-	385	-
Sum eiendeler til virkelig verdi		69	782	56	58	385	56
<i>Forpliktelser</i>							
Derivative finansielle forpliktelser	20A	-	58	-	-	336	-
Sum forpliktelser til virkelig verdi		-	58	-	-	336	-

1) For aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg og er inkludert i nivå tre over, har det ikke vært tilgang, avgang eller verdiendring gjennom året.

De forskjellige nivåene har blitt definert som følger:

Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av kvoterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter. Ingen justering foretas med hensyn til disse prisene.

Nivå 2: Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Klassifisering i nivå 2 forutsetter at alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi er observerbare data.

Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av vesentlige data som ikke er basert på observerbare markedsdata.

H) Estimatusikkerhet

KONGSBERG har en rekke finansielle instrumenter som regnskapsføres til virkelig verdi. Når markedsverdier ikke kan observeres direkte gjennom børsnoterte priser, estimeres virkelig verdi ved hjelp av ulike modeller som enten bygger på interne estimater eller input fra banker eller andre markedsaktører. Forutsetninger for slike verddivurderinger inkluderer spotpriser, forwardpriser og rentekurver. Gjennom de siste årene har markedsituasjonen vært slik at verdsettelsen av enkelte finansielle instrumenter har vært basert på

betydelig grad av skjønn. Vurderingene er alltid basert på KONGSBERGs beste estimater, men det er likevel sannsynlig at observerbar markedsinformasjon og forutsetninger vil endres over tid. Slike endringer kan påvirke de beregnede verdier av finansielle instrumenter vesentlig, og dermed resultere i gevinster og tap som vil påvirke framtidige perioders resultatregnskap. Hvordan slike endringer påvirker resultatregnskapet avhenger av type instrument, og hvorvidt det inngår i en sikringsrelasjon.

21 BETALINGSMIDLER

Nominelt beløp i NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Kortsiktig plassering i pengemarkedet	1 153	1 330
Bankinnskudd, driftskonti	1 355	1 753
Sum	2 509	3 083

Bankinnskudd inneholder midler tilknyttet trukket forskuddstrekk fra ansatte.

Det er stilt bankgaranti for disse midlene tilsvarende NOK 253 millioner (NOK 207 millioner i 2011).

Likviditetsstyringen i konsernet håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

22 AKSJEKAPITAL

Aksjekapital

Aksjekapitalen består per 31.12.12 av 120.000.000 aksjer, hver pålydende NOK 1,25.

Utvikling i aksjekapital

	Dato	Antall aksjer	Pålydende NOK	Beløp NOK millioner	Korr. faktor	Aksjekapital NOK millioner
<i>Type utvidelse</i>						
Børsintroduksjon	13.12.93	5 850 000	20	117		117
Rettet emisjon mot ansatte	1996	6 000 000	20	3		120
Aksjesplitt	1997	24 000 000	5		1:4	120
Emisjon	1999	30 000 000	5	30		150
Aksjesplitt	2009	120 000 000	1,25		1:4	150

Oversikt over de største aksjeeierne per 31.12.12

Aksjeeiere	Antall aksjer	%-andel
Staten v/ Nærings- og handelsdepartementet	60 001 600	50,001 %
Folketrygdfondet	10 379 462	8,650 %
Arendals Fossekompagni ASA	9 552 796	7,961 %
MP Pensjon	4 812 800	4,011 %
Skagen Vekst	3 110 267	2,592 %
JP Morgan Chase Bank - nominee	1 984 550	1,654 %
Verdipapirfondet Odin Norden	1 683 238	1,403 %
Verdipapirfondet Odin Norge	1 497 245	1,248 %
Danske Invest Norske Instit. II	1 150 661	0,959 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst	895 244	0,745 %
Sum	95 067 863	79,223 %
Øvrige (eierandel < 0,75 %)	24 932 137	20,777 %
Totalt antall aksjer	120 000 000	100,000 %

Oversikt over de største aksjeeierne per 31.12.12

Antall aksjer	Antall eiere	Antall aksjer	Beholdning %
1-1 000	5 543	1 779 169	1,48 %
1 001-10 000	1 645	4 446 365	3,71 %
10 001-100 000	165	5 243 616	4,37 %
100 001-1 000 000	47	14 358 231	11,97 %
1 000 001-10 000 000	7	23 791 557	19,83 %
Over 10 000 000	2	70 381 062	58,65 %
Sum	7 409	120 000 000	100,00 %

Av 7.409 aksjeeierne per 31.12.12 var 858 utenlandske, med en samlet beholdning på 9,19 %.

Egne aksjer

KONGSBERG har per 31.12.12 en beholdning på 69.804 egne aksjer. Aksjene er kjøpt i henhold til fullmakt gitt på ordinær generalforsamling, og gir rom for tilbakekjøp av inntil 5 % av utestående aksjer.

	Antall
Beholdning egne aksjer per 31.12.11	74 955
Kjøp av egne aksjer	618 736
Egne aksjer avhendet til ansatte	623 887
Beholdning egne aksjer per 31.12.12	69 804

Avhendelsen av egne aksjer er ført til markedsverdi på salgstidspunktet, mens rabatten til de ansatte er kostnadsført som lønn med NOK 12,0 millioner eksklusive arbeidsiveravgift i 2012 og NOK 12,8 millioner eksklusive arbeidsiveravgift i 2011.

Utbytte

Antall aksjer	2012	2011
Betalt utbytte i NOK millioner	450	450
Betalt utbytte i NOK per aksje	3,75	3,75

Styret har foreslått et utbytte for 2012 på NOK 450 millioner. Dette tilsvarer NOK 3,75 per aksje.

23 AVSETNINGER

Langsiktige avsetninger

NOK millioner	Salg og tilbakeleie
1.1.12	126
Avsatt	7
Effekt av diskontering	(3)
Oppløst	(13)
Benyttet avsetning	(3)
31.12.12	114

Langsiktige avsetninger

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendommassen i Kongsberg Teknologipark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. I forbindelse med salg og tilbakeleie ble det inngått fremleieavtaler til lavere leie enn summen av innleie, eier- og rehabiliteringskostnader for de tilbakeleide byggene. Dette netto tapet er vurdert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, og nåverdien av fremtidig tap er avsatt i regnskapet. Det er i tillegg foretatt avsetning knyttet til leiebortfall. Gjenstående avsetningsbehov vurderes hvert kvartal. Effekt av diskontering er kostnadsført som finanskostnader.

Garantiavsetninger

Garantiavsetninger er avsetninger for garantikostnader på avsluttede leveranser. Ubenyttede garantiavsetninger løses opp ved utløp av garantiperioden. Garantiavsetningene er estimert basert på en kombinasjon av erfaringstall, konkrete beregninger og beste skjønn. Garantiperiodene varierer fra ett til to år innenfor Kongsberg Maritime. Garantiperiodene innenfor Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems strekker seg normalt fra ett til fem år, men kan for Kongsberg Defence Systems i enkelte tilfeller være i inntil 30 år.

Kortsiktige avsetninger

NOK millioner	Garanti	Andre	Sum
1.1.12	676	399	1 075
Avsatt	262	101	363
Oppløst	(122)	(130)	(252)
Benyttet avsetning	(152)	(44)	(196)
31.12.12	664	326	990

Andre avsetninger

Avsetninger regnskapsføres når konsernet har en forpliktelse som følge av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig.

Avsetninger gjelder forhold hvor det er uenighet med kontraktspartene, usikkerhet knyttet til produktansvar eller produkter som er i en tidlig livssyklus.

Estimatusikkerhet

Vurderingene er basert på en kombinasjon av erfaringstall, tekniske evalueringer og beste skjønn. Det gjøres evalueringer av estimatene hvert kvartal. Det er betydelig usikkerheter knyttet til disse avsetningene med hensyn til beløp og tid.

24 ANDRE KORTSIKTIGE FORPLIKTELSER

Andre kortsiktige forpliktelser

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Leverandørgjeld	927	1 036
Skyldige offentlige avgifter	307	375
Beregnet betalbar skatt	225	344
Avsatte feriepenger	380	343
Forskudd fra kunder på leveranseprosjekter	293	502
Forpliktelser knyttet til resultatavhengig del av lønn	160	214
Andre poster	1 499	1 014
Sum	3 791	3 828

25 PANTSTILLELSER OG GARANTIER

Pantstillelser

Konsernets låneavtaler, både obligasjonlåneavtalene og avtalen om syndikert kredittfasilitet, er basert på negativ pant.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringsselskaper og av Kongsberg Gruppen ASA (morselskapsgarantier). Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	3 300	4 026

Kongsberg Gruppen ASA har ukommiterte rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringsselskaper.

26 SALG OG TILBAKELEIE

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendoms- massen i Kongsberg Teknologipark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler.

I tillegg til leiebeløpene er KONGSBERG ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene.

Utleiekontraktene har en varighet fra tre måneder til 15 år.

Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 23 "Avsetninger".

NOK millioner	Salgsår	Leiebeløp	Leiebeløp	Leiebeløp	Gjen-	Leiebeløp	Veiet
		innleie	2014	utover	værende	utleie	gjennom-
		2013	-2018	2018	periode	2013	snittlig
					innleie		utleie-
							periode
Avtale 1 – Til sammen 28 000 kvm industri/kontor	1999	32	33	-	2 år	36	2 år
Avtale 2 – Til sammen 38 000 kvm industri/kontor	2001	34	181	-	6 år	36	3,5 år
Avtale 3 – Til sammen 6 000 kvm industri/kontor	2002	6	23	-	5 år	6	3,5 år
Avtale 4 – Til sammen 10 000 kvm industri/kontor	2006	16	88	51	9 år	19	9 år
Avtale 5 – Til sammen 39 000 kvm industri/kontor	2007	56	296	396	12 år	56	12 år
Totalt		144	621	447		153	

For alle avtaler har konsernet forkjøpsrett etter markedsforhold. Konsernet har rett til forlengelse av leieperiodene for minst fem år av gangen. Leiebeløpet er fast med 2,5 % årlig justering på leie for avtale 1, leiebeløpet er fast med 2,25 % årlig justering på leie for avtale 2 og 3. Avtale 4 og 5 justeres med 100 % av endringen i konsumprisindeksen, som er forutsatt lik 2 % årlig. Leien for avtale 1 påvirkes også av rentenivå hvor 100 % er basert på flytende rente etter en reforhandling i 2010. Utleien justeres årlig i henhold til konsumprisindeks.

Avtale 5 ble inngått i forbindelse med det gjennomførte eiendoms- salget i 2007. Kongsberg Maritime AS har inngått en langsiktig leieavtale for hele innleieperioden. Leieavtalen består av to bygg og leiebeløpene justeres årlig i henhold til konsumprisindeks. Konsernet har rett til forlengelse av leieperioden for fem år av gangen til eksisterende vilkår.

27 NÆRSTÅENDE PARTER

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte

Styret foreslår at retningslinjene beskrevet nedenfor legges til grunn for 2013 og frem til generalforsamlingen 2014.

Hovedprinsipper for selskapets lederlønnspolitik

Prinsippene og systemene for godtgjørelse til ledende ansatte fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en evaluering av konsernsjefens lønn og betingelser, samt konsernets resultat- lønnsordning for ledere. Styrets kompensasjonsutvalg forbereder sakene for styret. Konsernsjefen fastsetter godtgjørelsen til øvrige medlemmer av konsernledelsen etter konsultasjon med styrets leder.

Lederlønnene i Kongsberg Gruppen ASA og konsernselskaper ("KONGSBERG") fastsettes ut fra følgende hovedprinsipper:

- Lederlønnen skal være konkurransedyktig, men ikke lønns- ledende, og innenfor denne ramme støtte opp under generell moderasjon i lederlønnutviklingen – selskapet skal tiltrekke seg og beholde dyktige ledere.
- Lederlønnen skal være motiverende – lønnen skal være slik sammensatt at den motiverer for ekstra innsats for stadig forbedring av virksomheten og selskapets resultater.
- Lønnsystemet skal oppfattes som forståelig og akseptabelt både

internt i KONGSBERG og eksternt.

- Lønnsystemet skal være fleksibelt – slik at tilpasning kan skje når behovene endres.
- Lønnsystemet skal fremme samarbeid.

Godtgjørelsen til konsernledelsen skal reflektere deres ansvar for styring, resultater og bærekraftig utvikling av KONGSBERG, og hensynta virksomhetens størrelse og kompleksitet. Ordningene skal forøvrig være transparente og i tråd med prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse.

Andre selskaper i konsernet skal følge hovedprinsippene for lederlønnspolitikken. Det er et mål å koordinere lønnspolitikken i konsernet og de ordningene som benyttes for variable ytelser.

Elementer i lederlønnen – fastlønn og variable ytelser

Utgangspunktet for lønnsfastsettelsen er det samlede nivået av fastlønn og variable ytelser. Fastlønn består av grunnlønn samt faste naturalytelser og pensjonsavtaler. Fra 2012 har styret vedtatt å innføre et langtidsincentiv (LTI) som del av den faste godtgjørelse. Variable ytelser består av resultatavhengig lønn samt aksjeprogram. Det gjøres regelmessig målinger mot relevante markeder for å sikre at den totale kompensasjonen er konkurransedyktig, men ikke ledende.

Grunnlønn

Grunnlønnen skal normalt være hovedelementet i ledernes lønn. Den vurderes normalt en gang i året.

Faste naturalytelser

Ledende ansatte vil normalt tildeles naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger, så som fri telefon, fri bredbånds-oppkobling, aviser, firmabil/bilordning og parkering. Det gjelder ingen særskilte begrensninger for hvilke naturalytelser som kan avtales.

Pensjonsordninger

Ledende ansatte skal normalt ha pensjonsordninger som sikrer dem en pensjonsutbetaling som står i forhold til lønnsnivået de har i arbeid. I hovedsak oppfylles dette ved medlemskap i KONGSBERGs kollektive hovedpensjonsordning for lønn inntil 12G.

Konsernets kollektive hovedpensjonsordning er innskuddsbasert. Innskuddene er 0 % av lønn mellom 0G og 1G, 5 % av lønn fra 1G til 6G og 8 % av lønn fra 6G til 12G. Midlene kan valgfritt fordeles mellom tre spareprofiler med henholdsvis 30, 50 og 80 % aksjer. Ordningen ble innført per 1.1.08. Arbeidstakere som var 52 år eller eldre på konverteringstidspunktet ble stående i en lukket ytelsesplan.

Ledere med grunnlønn over 12G har i tillegg pensjonsopptjening for den del av lønnen som overstiger 12G gjennom en driftsbasert innskuddsordning. Innskuddet er 18 % av den del av grunnlønnen som overstiger 12G, og investeringsvalgene de samme som i hovedordningen. Denne ordningen vil videreføres i 2013.

Medlemmer som var 52 år eller eldre per 1.1.08 ble stående i en lukket, driftsbasert ytelsesplan. Det er innført et tak på pensjons-givende lønn (maksimalt pensjonsgrunnlag) på NOK 2.750.000, som inflasjonsprisindekseres i tråd med konsumprisindeksen per 1.1.09 og deretter 1.1. hvert år.

En av direktørene i konsernledelsen er tilknyttet de gamle ytelsesplanene. Konsernsjefen har en egen avtale om alderspensjon ved 67 år, som inklusive folketrygden (forutsatt full opptjening) og KONGSBERGs tjenestepensjon gir en samlet ytelse på NOK 1.200.000 fra 67 til 77 år og NOK 1.000.000 fra 77 år og livet ut. Pensjonen reguleres årlig i takt med utbetalte pensjoner fra Folketrygden, dvs pt med alminnelig lønnsvekst minus 0,75 %.

Det er inngått og kan inngås avtaler om tidligere fratreden. KONGSBERG ønsker imidlertid å begrense bruken av slike avtaler. KONGSBERG innførte med virkning fra 1.1.09 nye regler for tidligpensjon, i tråd med daværende eiermelding fra Staten. Reglene innebærer mulighet for fratreden fra 65 år, men med gjensidig rett for KONGSBERG og ansatt i konsernledelsen til å kreve tidligpensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt minimum 15 års opptjening. Dersom ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening i den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år. Selskapet startet vurdering av omlegging av tidligpensjonsordningen i 2012 og vil videreføre dette i 2013.

En av direktørene i konsernledelsen har eldre avtale om fristilling fra arbeidspunktet fra fylte 60 år. Forutsatt minst 10 års opptjeningstid er ytelsen 90 % av lønn fra 60 år, med 10 % nedtrapping per år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år. Tilsvarende har tre andre konserndirektører avtaler om at de kan fratruke fra 62 år. Forutsatt minst 15 års opptjeningstid er ytelsen 65 % av lønn frem til fylte 67 år. Disse eldre ordningene ble avvirket henholdsvis i 2006 og 2008. Konsernsjefen har en avtale om tidligpensjon på NOK 1.400.000 per år fra fylte 65 år til 67 år. Konsernsjefen og KONGSBERG kan gjensidig kreve fratreden med tidligpensjon fra 63 eller 64 år, og da med henholdsvis NOK 1.300.000 eller NOK 1.350.000 per år frem til fylte 65 år. Tidligpensjonen reguleres årlig i takt med utbetalte pensjoner fra Folketrygden.

Langtidsincentiv (LTI)

Fra og med 2012 har styret, som en del av den faste godtgjørelse, innført et langtidsincentiv i form av godtgjørelse på 25 % og 15–20 % av årlig grunnlønn for henholdsvis konsernsjef og øvrig konsernledelse. Første utbetaling kan komme i 2013. Begrunnelsen for ordningen er å være konkurransedyktig med sammenlignbare selskaper. For å kunne utbetales, må KONGSBERG ha positivt driftsresultat (EBIT) i foregående år. Deltagerne i ordningen vil være forpliktet til å investere nettobeløpet etter skatt i KONGSBERG-aksjer, som kjøpes i markedet og eies i en bindingstid på tre år. Deltagere som på eget initiativ slutter i selskapet vil, for aksjer som ikke oppfyller tre-årskravet, måtte tilbakebetale et beløp som tilsvarer aksjeverdi etter skatt på oppsigelsestidspunktet. Ordningen vil ikke gi grunnlag for pensjon. For de som omfattes av ordningen vil maksimal opptjening av årlig resultatlønn reduseres fra 75 % til 60 % av grunnlønn. Ordningen vil bli evaluert årlig.

Resultatavhengig del av lønn

KONGSBERGs øverste ledelse og viktigste beslutningstakere skal på en direkte måte ha sine økonomiske interesser knyttet til utvikling og forbedring av KONGSBERG. Med dette formål vedtok styret i 2006 en resultatlønsordning som omfatter ca 90 ledere. Målet med ordningen er at ledere som presterer bra over tid skal oppnå en gjennomsnittlig resultatlønn på 20–30 % av fastlønn. Resultatlønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Ordningen videreføres i 2013.

Resultatlønsordningen baseres på tre uavhengige komponenter – endring i EBITA, oppnådd driftsmargin (hvis over 10 %) og personlige, ikke-finansielle mål. Ordningen skiller mellom opptjent resultatlønn som inngår i en resultatlønsbank (banken) for den enkelte deltaker og utbetalt resultatlønn som utbetales fra banken. Årets opptjente resultatlønn, positiv eller negativ, godskrives banken hvoretter 1/3 av eventuell positiv saldo utbetales når regnskapet er endelig godkjent av styret.

Endring i årets EBITA, justert for 10 % kalkulatorisk rente på endret kapitalbruk (justert EBITA), er den tyngste driver i resultatlønsordningen. Måling skjer vektet på eget ansvarsområde og overordnede nivåer. Opptjent resultatlønn blir således positiv ved fremgang i justert EBITA. Ved tilbakegang i justert EBITA kan opptjent resultatlønn bli negativ og spise av tidligere opparbeidet bank.

Årlig opptjening til bank kan maksimalt utgjøre 75 % av grunnlønn, mens årlig utbetaling maksimalt kan utgjøre 50 % av grunnlønn. Ved innføring av LTI, vil som nevnt ovenfor, maksimal opptjening av årlig resultatlønn utgjøre 60 % for de som omfattes av LTI-ordningen. Saldo i banken vil ikke bli utbetalt ved fratredelse ut av konsernet før pensjonering. Banken virker utjevne over tid, stimulerer til langsiktighet og gjør at deltagerne ikke bare har oppside, men også nedside.

Resultatlønsordningen gir ikke grunnlag for pensjon og vurderes årlig av kompensasjonsutvalget og styret for å påse at den virker etter hensikten og nødvendige justeringer foretas.

Godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utviklingen av aksjekursen

Ledende ansatte har mulighet til å delta fullt ut i KONGSBERGs rabatterte aksjespareordning på samme vilkår som for alle ansatte i konsernet. KONGSBERG har ingen ordning for tildeling av aksjeopsjoner eller andre instrumenter knyttet til selskapets aksjer. Det er ingen planer om å innføre slike ordninger.

Sluttvederlagsordninger

For å ivareta KONGSBERGs behov for til enhver tid å sikre at sammensetningen av ledere er i overensstemmelse med virksomhetens behov er det inngått og kan inngås avtaler om sluttveder-

lagsordninger. Sluttvederlagsordninger er søkt utformet slik at de vil oppfattes som akseptable internt og eksternt og gir for avtaler inngått fra 2011 ikke rett til sluttvederlag som i verdi overstiger lønn og godtgjørelser i mer enn 6 måneder. Før 2011 ga ordningen inntil 12 måneders sluttvederlag. Det er inngått slike avtaler for direktørene i konsernledelsen innenfor rammen av arbeidsmiljøloven. Konsernsjefen har en avtale som ivaretar KONGSBERGs behov for å kunne be konsernsjefen fratre umiddelbart dersom dette anses å være i KONGSBERGs interesse. Ut over den gjensidige oppsigelsestiden på 6 måneder kan konsernsjefen opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder og forutsatt at det er KONGSBERG som ønsker at han fratrer.

Redegjørelse for regnskapsåret 2012

Lederlønnspolitikken er for regnskapsåret 2012 blitt gjennomført i tråd med ovennevnte og retningslinjene som ble behandlet av

KONGSBERGs ordinære generalforsamling i 2012.

Etter ordinært lønnsoppgjør den 1.12 er konsernsjefens grunnlønn oppregulert med 4,1 % til 3.720.000 per år (4,5 % i 2011). For den øvrige konsernledelse er grunnlønn oppjustert med gjennomsnittlig 4,1 % (5,7 % i 2011). I tillegg kommer resultatavhengig del av lønn som beskrevet over, som ga utbetalinger som angitt nedenfor.

I konsernregnskapet for 2012 er det beregnet opptjent resultatavhengig lønn for ledende ansatte på NOK -1 millioner, (-1 % av lønsmassen for deltakerne i ordningen) eksklusive arbeidsgiveravgift (NOK 29 millioner i 2011, tilsvarende 25 %). Det er i 2012 utbetalt NOK 37 millioner, (tilsvarende 32 % av lønsmassen for deltagerne i ordningen) eksklusive arbeidsgiveravgift (NOK 39 millioner for 2011, tilsvarende 36 %). Det er ikke inngått eller endret noen avtaler om godtgjørelser som har vesentlige virkninger for KONGSBERG eller aksjeeierne i det foregående regnskapsår.

Godtgjørelser og andre fordeler spesifisert på medlemmene av konsernledelsen for 2012 og 2011 ¹⁾

Konsernledelse	År	Utbetalt resultatavhengig del av lønn			Sum utbetalte ytelser	Estimat årets pensjonsopptjening ⁴⁾	Utestående beløp billån/lån	Antall aksjer
		Lønn inklusive feriepenger	inkl feriepenger ²⁾	Andre fordeler innberettet i regnskapsåret ³⁾				
Walter Qvam, konsernsjef	2012	3 676	1 350	298	5 324	1 948	-	5 197
	2011	3 525	1 531	286	5 342	1 885	-	4 808
Hans-Jørgen Wibstad, finansdirektør, begynte i stillingen 1.1.12	2012	2 065	80	333	2 478	182		389
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	2012	1 905	847	462	3 214	878	376	14 773
	2011	1 823	883	443	3 149	654	440	14 384
Johnny Løcka, konserndirektør konsernfunksjoner	2012	1 607	645	507	2 759	371	495	957
	2011	1 581	695	663	2 939	357	562	568
Hilde Øygarden, konserndirektør strategi og analyse, begynte i stillingen 1.1.12	2012	1 268	508	350	2 126	133	265	4 031
	2011							
Even Aas, konserndirektør, Samfunnskontakt	2012	1 408	646	315	2 369	403	-	10 981
	2011	1 354	656	306	2 316	340		10 592
Arne Solberg, finansdirektør, sluttet i stillingen 31.12.11	2012							
	2011	1 782	864	243	2 889	214	586	31 084
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til ledelsen i morselskapet	2012	11 929	4 076	2 265	18 270	3 915	1 136	36 328
	2011	10 065	4 629	1 941	16 635	3 450	1 588	61 436
Geir Håøy, adm. direktør, Kongsberg Maritime	2012	2 100	624	218	2 942	363	490	631
	2011	1 902	572	214	2 688	232	-	242
Harald Ånnestad, adm. direktør, Kongsberg Defence Systems	2012	2 118	864	715	3 697	542	418	3 573
	2011	2 002	960	683	3 645	524	481	3 184
Egil Haugsdal, adm. direktør, Kongsberg Protech Systems	2012	2 177	864	780	3 821	628	475	9 589
	2011	2 045	960	845	3 850	521	543	9 200
Pål Helsing, adm. direktør, Kongsberg Oil & Gas Technologies	2012	2 190	496	517	3 203	572	678	-
	2011	2 132	347	432	2 911	534	-	-
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til konsernledelsen	2012	20 514	6 924	4 495	31 933	6 020	3 197	50 121
	2011	18 146	7 468	4 115	29 729	5 261	2 612	74 062

1) Godtgjørelse og andre fordeler til medlemmene av konsernledelsen er basert på deres periode som ansatt i konsernledelsen.

2) Utbetalt resultatavhengig del av lønn i 2012 utgjør 1/3 av saldo i resultatlønnbank, som er kostnadsført i perioden 2007-2011.

Resultatavhengig del av lønn kostnadsføres det året den er beregnet og overført til resultatlønnbank. Resterende del av beregnet resultatavhengig del av lønn utbetales i senere år, men er betinget av fortsatt ansettelse i selskapet og blir påvirket av fremtidig måloppnåelse. Årets beregnede og kostnadsførte resultatavhengige lønn utgjør totalt NOK 0,3 millioner for 2012 (NOK 3,9 millioner for 2011). Feriepenger er knyttet til utbetalt resultatavhengig lønn året før.

3) Andre fordeler enn kontanter gjelder kostnadsført rabatt på aksjer gitt i forbindelse med aksjeprogrammet gitt til alle ansatte, telefon/ADSL, bilordninger og kompensasjon for skattepliktig del av pensjon og forsikringer, samt andre trekkpliktige ytelser.

4) Det er for 2011 foretatt en justering med den andel pensjonsopptjening som er knyttet til ITP (innskudds tjenestepensjonsordning) under 12G for de personer i konsernledelsen dette påvirker.

Aksjer eid av, og godtgjørelser til styrets medlemmer

	År	Antall aksjer		Fast styregodtgjørelse	Godtgjørelse for utvalgsmøter	Total styregodtgjørelse	Antall styremøter ²⁾
Finn Jebsen, styreleder	2012	20 000	(gjennom selskapet Fateburet AS)	385 667	33 000	418 667	12
	2011	20 000		372 667	28 550	401 217	11
Erik Must ¹⁾ , styremedlem	2012	524 600	(eid personlig og gjennom selskapet Must Invest AS)	193 000	28 200	221 200	12
	2011	524 600	(eid personlig og gjennom selskapet Must Invest AS)	186 667	23 800	210 467	11
John Giverholt, styremedlem	2012	3 200		193 000	48 600	241 600	9
	2011	3 200		186 667	48 000	234 667	11
Anne-Lise Aukner, styremedlem, nestleder fra 1.5.11	2012	-		211 667	42 600	254 267	10
	2011	-		198 667	42 000	240 667	8
Kai Johansen, styremedlem	2012	-		193 000	34 200	227 200	11
	2011	-		186 667	42 000	228 667	11
Roar Marthiniusen, styremedlem	2012	4 657		193 000	28 200	221 200	12
	2011	4 268		186 667	23 800	210 467	11
Helge Lintvedt, styremedlem	2012	-		193 000	-	193 000	12
	2011	-		186 667	-	186 667	11
Irene Waage Basili, styremedlem fra 1.5.11	2012	-		193 000	-	193 000	11
	2011	-		126 000	-	126 000	8
Roar Flåthen, fast varamedlem fra 1.5.12	2012	-		130 000	-	130 000	3
Arve Stengelsrud, varamedlem	2012	-		9 800	-	9 800	1
Benedicte Berg Schilbred, nestleder, frem til 30.4.11	2011	-		66 667	-	66 667	3
Samlet godtgjørelse til styret	2012	-		1 895 134	214 800	2 109 934	
	2011	-		1 697 336	208 150	1 905 486	

1) Erik Must er styreformann i Arendals Fossekompagni ASA som eier 9.552.796 aksjer i Kongsberg Gruppen.

2) Det er avholdt 12 styremøter i 2012 (11 styremøter i 2011).

Transaksjoner med nærstående parter

Staten som største eier

Staten ved Nærings- og handelsdepartementet er KONGSBERGs største eier (50,001 % av aksjene i Kongsberg Gruppen ASA). Staten ved Forsvarsdepartementet utgjør en viktig kunde for konsernet. Salg til Forsvaret er regulert av EØS avtalen og Anskaffelsesregelverket for Forsvaret, som sikrer likeverdig behandling av alle tilbydere. KONGSBERGs tilgodehavende overfor statlige kunder er NOK 81 millioner per 31.12.12, mens gjeldsposter overfor statlige leverandører utgjør NOK 2,3 millioner per 31.12.12. KONGSBERG har i 2012 fakturert statlige kunder med NOK 977 millioner. Varer og tjenester kjøpt fra statlige leverandører i 2012 utgjør NOK 62 millioner.

Det ble i 2010 inngått en avtale om statlig garanti med Nærings- og handelsdepartementet i forbindelse med bygging av komposittfabrikk. Garantien er gitt på vilkår dersom norske myndigheter beslutter ikke å anskaffe kampfly. Rammen på garantien er på inntil NOK 737 millioner med en kontragaranti på NOK 240 millioner ved et eventuelt tilbakekjøp av bygg og anlegg.

28 GODTGJØRELSE TIL REVISOR

NOK tusen	2012				2011			
	Mor-selskap	Datter-selskaper i Norge	Datter-selskaper i utlandet	Sum 2012	Mor-selskap	Datter-selskaper i Norge	Datter-selskaper i utlandet	Sum 2011
<i>Konsernrevisor Ernst & Young</i>								
Lovpålagt revisjon	772	5 609	885	7 266	594	4 572	951	6 117
Andre attestasjonstjenester	-	176	-	176	10	89	298	397
Skatterådgivning	143	923	2 464	3 530	62	699	1 461	2 222
Andre tjenester utenfor revisjonen	364	95	-	459	573	28	-	601
Sum honorar Ernst & Young	1 279	6 803	3 349	11 431	1 239	5 388	2 710	9 337
<i>Andre revisorer</i>								
Beregnet revisjonshonorar		442	1 842	2 284	-	21	1 115	1 136

29 KJØP AV VIRKSOMHET

Samlet oppkjøp 2012

KONGSBERG har i løpet av 2012 kjøpt opp enkelte virksomheter av mindre størrelse. Følgende merverdier er foreløpig beregnet tilført konsernet gjennom disse oppkjøpene:

NOK millioner	Innregnede verdier ved overtagelse	Justering av virkelig verdi	Bokført verdi før oppkjøp
Immatrielle eiendeler eksklusive goodwill	18	18	-
Andre eiendeler	20	-	20
Gjeld	(6)	-	(6)
Netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser	32	18	14
Goodwill ved kjøp	38		
Totalt vederlag inkludert kontantvederlag og estimert tilleggsvederlag	70		
Estimert tilleggsvederlag	-		
Kontanter overtatt	-		
Netto utgående kontantstrøm	70		

Goodwill som oppstår i den foreløpige merverdiallokeringen er hovedsakelig relatert til kompetanse, kapasitet, markedstilgang, nettverk, synergier, distribusjonskanaler og geografisk plassering.

Det er ikke utarbeidet proformattall for kjøp gjennomført i løpet av året da disse tallstørrelsene er uvesentlige ift konsernets regnskap.

30 OVERSIKT OVER KONSERNSELSKAPER

Følgende selskaper er konsolidert:

Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel		Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel	
		31.12.12	31.12.11			31.12.12	31.12.11
Kongsberg Gruppen AS	Norge	Mor	Mor	Kongsberg Oil & Gas Technologies Ltd.			
Kongsberg Defence & Aerospace AS	Norge	100	100	(tidligere Kongsberg Process Simulation Ltd.)	Storbritannia	100	100
Kongsberg Spacetec AS	Norge	100	100	GeoAcoustics Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Satellite Services AS	Norge	50	50	Kongsberg Hungaria Engineering Service			
Kongsberg Norspace AS	Norge	100	100	Development and Trading Llc	Ungarn	100	100
Kongsberg Oil & Gas Technologies AS	Norge	100	100	KM Greece AE	Hellas	100	100
Kongsberg Drilling Management Solutions AS	Norge	100	100	KM Tech LLC	Russia	100	100
Kongsberg Teknologipark AS	Norge	100	100	Gallium Visual Systems Inc.	Canada	100	100
Kongsberg Næringseiendom AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Simulation Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Canada Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	Norge	100	100	Kongsberg Mesotech Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	Norge	100	100	Kongsberg Protech Systems Canada Corporation Inc.	Canada	100	100
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Simulation Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	Norge	100	100	Simrad North America Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 8 AS	Norge	100	100	Kongsberg Underwater Technology Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 9 AS	Norge	100	100	Kongsberg Protech Systems USA Corporation Inc.	USA	100	100
Kongsberg Seatex AS	Norge	100	100	Kongsberg Oil & Gas Technologies Inc.	USA	100	100
Vehicle Tracking and Information Systems AS	Norge	100	100	Geo Acoustics Inc.	USA	100	100
Nerion AS	Norge	100	100	Seaflex Riser Technology Inc.	USA	100	100
Kongsberg Maritime AS	Norge	100	100	GlobalSim Inc.	USA	100	100
Lodic AS	Norge	55	55	Hydroid Inc.	USA	100	100
Kongsberg Norcontrol IT AS	Norge	100	100	Gallium Visual Systems Inc.	USA	100	100
Kongsberg Maritime Engineering AS	Norge	100	100	Kongsberg Integrated Tactical Systems Inc.	USA	100	100
Portside AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime do Brasil S.A.	Brasil	80	80
Kongsberg Evotec AS	Norge	100	100	KM Traning do Brasil LTDA	Brasil	100	100
Advali AS	Norge	100	0	KOGT do Brazil S.A.	Brasil	100	100
Kongsberg Maritime Srl.	Italia	100	100	KM Mexico S.A. de CV	Mexico	100	100
Simrad Srl	Italia	100	100	Kongsberg Asia Pacific Ltd.	Norge	100	100
Kongsberg Maritime Holland BV	Nederland	100	100	Kongsberg Maritime Hoi Tung Holding Ltd.	Kina	90	90
Kongsberg Maritime Poland Sp.z o.o.	Polen	100	100	Kongsberg Maritime China (Shanghai) Ltd.	Kina	100	100
Kongsberg Defence Sp.zo.o.	Polen	100	100	Kongsberg Maritime China (Zhenjiang) Ltd.	Kina	56,2	56,2
Simrad Spain SL	Spania	100	100	Kongsberg Maritime China (Jiangsu) Ltd.	Kina	100	100
Kongsberg Maritime Sweden AB	Sverige	100	100	Kongsberg Maritime Korea Ltd.	Sør-Korea	96,9	96,9
Kongsberg Defence Oy	Finland	100	100	Kongsberg Norcontrol IT Pte. Ltd.	Singapore	100	100
Kongsberg Maritime GmbH	Tyskland	100	100	Kongsberg Maritime Pte. Ltd.	Singapore	100	100
Kongsberg Reinsurance Ltd.	Irland	100	100	GeoAcoustics Asia Pacific Pte Ltd.	Singapore	100	100
Kongsberg Norcontrol IT Ltd.	Storbritannia	100	100				
Seatex Ltd.	Storbritannia	100	100				
Kongsberg Maritime Holding Ltd.	Storbritannia	100	100				
Kongsberg Maritime Ltd.	Storbritannia	100	100				
Simrad Leasing Ltd.	Storbritannia	100	100				

Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel		Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel	
		31.12.12	31.12.11			31.12.12	31.12.11
Kongsberg Process Simulation PVT Ltd.	India	Fusjonert	100	Digimaker PVT	India	100	-
GeoAcoustics India	India	100	100	Kongsberg Defence Ltd.	Saudi Arabia	100	100
Kongsberg Maritime India Pvt. Ltd.	India	Fusjonert	70	KM Middle East DMC	Dubai	70	70
Kongsberg Maritime India Pvt. Ltd. (SRD Engineering PVT)	India	91	100	Kongsberg Protech Systems Australia Pty Ltd.	Australia	100	100
Kongsberg Oil & Gas Technologies PVT Ltd.	India	100	100	Kongsberg Oil & Gas Technologies	Australia	100	-
				KM Malaysia	Malaysia	100	-

31 INVESTERINGER I FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Kongsberg Satellite Services AS er konsolidert proporsjonalt etter bruttometoden. Sammenfattet finansiell informasjon om det felleskontrollerte selskapet:

NOK millioner	Drifts- inntekter	Års- resultat	Anleggs- midler	Omløps- midler	Egen- kapital	Langsiktige forpliktelser	Kortsiktige forpliktelser
Kongsberg Satellite Services AS 50 % (Tromsø)	208	45	204	51	196	49	10

Tabellen ovenfor viser KONGSBERGs andel av de nevnte postene. Selskapet er ikke børsnotert, og det foreligger derfor ingen observerbare markedsverdier.

32 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Oppkjøp av Apply Nemo AS(nå Kongsberg Nemo AS)

Kongsberg Oil & Gas Technologies AS (KOGT), et heleid datterselskap av Kongsberg Gruppen ASA har med virkning fra 8.1.13 overtatt 100 % av aksjene i Apply Nemo AS. Apply Nemo AS er en uavhengig leverandør av avanserte engineeringtjenester, produkter og løsninger for olje- og gassinstallasjoner på havbunnen. Oppkjøpet vil styrke Kongsberg Oil & Gas Technologies' tilbud og kapasitet i subsea olje- og gassmarkedet. Selskapet har hovedkontor i Oslo og er etablert både i Nordsjøen og i Australia. Selskapet har 172 ansatte. Aksjene i Apply Nemo AS er overtatt for NOK 340 millioner. Prosessen med å allokere kjøpesummen er igangsatt, men ikke avsluttet, slik at nedenfor presenteres foreløpig merverdiallokering.

Foreløpig allokering av vederlaget for kjøp av Apply Nemo AS:

NOK millioner	Innregnede verdier ved overtagelse	Justering av virkelig verdi	Bokført verdi før oppkjøp
Immatrielle eiendeler eksklusive goodwill	135	130	5
Goodwill fra tidligere oppkjøp	-	(71)	71
Andre eiendeler	114	-	114
Gjeld	(154)	(36)	(118)
Netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser	95	23	72
Goodwill ved kjøp	245		
Totalt vederlag inkludert kontantvederlag og estimert tilleggsvederlag	340		
Estimert tilleggsvederlag	-		
Kontanter overtatt	(11)		
Netto utgående kontantstrøm	329		

Goodwill som oppstår i den foreløpige merverdiallokeringen er hovedsakelig relatert til kompetanse, kapasitet og synergier.

RESULTAT OG BALANSE

Kongsberg Gruppen ASA

RESULTATREGNSKAP 1.1.–31.12.

NOK millioner	Note	2012	2011
Driftsinntekter	9	202	193
Lønnskostnad	4, 5	(106)	(117)
Avskrivning		(2)	(2)
Annen driftskostnad	4	(116)	(123)
Sum driftskostnader		(224)	(242)
Driftsresultat		(22)	(49)
Renter fra konsernselskaper		52	51
Nedskrivning aksjer		(5)	(22)
Valutakursgevinst/(-tap)		(2)	13
Renter til konsernselskaper		(46)	(59)
Annen rentekostnad		(6)	(6)
Andre finansinntekter / (kostnader)		8	(2)
Mottatt konsernbidrag		400	700
Netto finansposter		401	675
Ordinært resultat før skattekostnad		379	626
Skattekostnad	6	(110)	(189)
Årsresultat		269	437
<i>Disposisjoner og egenkapitaloverføringer</i>			
Foreslått utbytte		(450)	(450)

BALANSE PER 31.12.

NOK millioner	Note	2012	2011
EIENDELER			
<i>Anleggsmidler</i>			
Utsatt skattefordel	6	57	65
Varige driftsmidler		8	7
Aksjer i datterselskaper	3	2 215	2 215
Andre aksjer		53	57
Langsiktige fordringer på datterselskaper	9	1 809	1 525
Andre langsiktige fordringer		46	46
Sum anleggsmidler		4 188	3 915
<i>Omløpsmidler</i>			
Fordringer på datterselskaper	9	486	799
Andre kortsiktige fordringer		33	30
Betalingsmidler		1 141	1 318
Sum omløpsmidler		1 660	2 147
Sum eiendeler		5 848	6 062
EGENKAPITAL OG GJELD			
<i>Egenkapital</i>			
Aksjekapital		150	150
Sum innskutt egenkapital		150	150
Annen egenkapital		883	1 067
Sum opptjent egenkapital		883	1 067
Sum egenkapital	2	1 033	1 217
<i>Langsiktig gjeld</i>			
Pensjonsforpliktelser	5	187	189
Gjeld til kredittinstitusjoner	7	1 250	500
Annen langsiktig gjeld		39	39
Sum langsiktig gjeld		1 476	728
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Avsatt utbytte		450	450
Gjeld til kredittinstitusjoner			300
Kortsiktig gjeld til datterselskaper	9	2 266	1 644
Annen kortsiktig gjeld		186	289
Trekk konsernkonti		437	1 434
Sum kortsiktig gjeld		3 339	4 117
Sum egenkapital og gjeld		5 848	6 062

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kongsberg Gruppen ASA

NOK millioner	2012	2011
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>		
Resultat før skatt	379	626
Avskrivninger	2	2
Nedskrivning finansielle eiendeler	5	22
Betalte skatter	(193)	(193)
Endring tidsavgrensninger, m.v.	(1)	41
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	192	498
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>		
Kjøp av varige driftsmidler	(4)	(2)
Netto kontantstrøm fra (brukt i) investeringsaktiviteter	(4)	(2)
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>		
Opptak av lån	450	-
Utbetaling av utbytte	(450)	(450)
Netto inn- utbetaling av kjøp / salg av egne aksjer	(19)	(19)
Endring mellomværende konsernselskaper	651	(279)
Endring trekk konsernkonti	(997)	(230)
Netto kontantstrøm fra (brukt i) finansieringsaktiviteter	(365)	(978)
Netto økning (reduksjon) i betalingsmidler	(177)	(482)
Betalingsmidler i begynnelsen av året	1 318	1 800
Betalingsmidler ved årets slutt	1 141	1 318

NOTER

Kongsberg Gruppen ASA

1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk i Norge.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

Datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som

knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt.

Kortsiktige plasseringer

Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Pensjoner

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning per 1.1.08 for alle ansatte under 52 år. Ansatte som var 52 år og eldre på overgangstidspunktet ble fortsatt værende i ytelsesordningen. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forventet sluttlønn. Beregningen er basert på en rekke forutsetninger herunder diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra Folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttegjort.

Kontantstrømpstilling

Kontantstrømpstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Betalingsmidler omfatter kontantbeholdning, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer.

2 EGENKAPITALAVSTEMMING

NOK millioner	Aksje- kapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.10	150	1 103	1 253
Årets resultat	-	437	437
Transaksjoner med egne aksjer	-	(6)	(6)
Utbytte for 2011	-	(450)	(450)
Estimatavvik pensjoner	-	(17)	(17)
Egenkapital per 31.12.11	150	1 067	1 217
Årets resultat	-	269	269
Transaksjoner med egne aksjer	-	(6)	(6)
Utbytte for 2012	-	(450)	(450)
Estimatavvik pensjoner	-	3	3
Egenkapital per 31.12.12	150	883	1 033

Øvrig informasjon om selskapets aksjekapital er gitt i note 22 "Aksjekapital og overkurs" til konsernregnskapet.

3 AKSJER I DATTERSELSKAP

NOK millioner	Anskaffelses- tidspunkt	Forretnings- kontor	Eier-/stemme andel %	Balanseført verdi 31.12.
Kongsberg Defence & Aerospace AS	1997	Kongsberg	100	506
Kongsberg Teknologipark AS	1987	Kongsberg	100	5
Kongsberg Holding AS	1987	Kongsberg	100	-
Kongsberg Basetec AS	1992	Kongsberg	100	106
Kongsberg Maritime AS ¹⁾	1992	Kongsberg	89	1 101
Kongsberg Forsvar AS	1995	Kongsberg	100	-
Norsk Forsvarsteknologi AS	1987	Kongsberg	100	-
Kongsberg Næringsseidom AS	1997	Kongsberg	100	198
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	2005	Kongsberg	100	48
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	2006	Kongsberg	100	25
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	2006	Kongsberg	100	24
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	2007	Kongsberg	100	68
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	2007	Kongsberg	100	130
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	2007	Kongsberg	100	-
Kongsberg Næringsbygg 8 AS	2011	Kongsberg	100	-
Kongsberg Næringsbygg 9 AS	2011	Kongsberg	100	-
Nerion AS	2002	Trondheim	100	-
Kongsberg Hungaria KFT ²⁾	2003	Budapest	10	-
Kongsberg Reinsurance LTD	2001	Dublin	100	4
Sum				2 215

1) De resterende aksjene i Kongsberg Maritime AS er eiet av Kongsberg Basetec AS med 11 %.

2) De resterende aksjene i Kongsberg Hungaria KFT er eiet av Kongsberg Defence & Aerospace AS med 90 %.

4 LØNSKOSTNADER OG GODTGJØRELSER

Vedrørende lønn og godtgjørelse til konsernledelsen og styrets medlemmer vises det til note 27 "Nærstående parter" i konsernregnskapet

Godtgjørelse til revisor

NOK tusen	2012	2011
<i>Konsernrevisor Ernst & Young</i>		
Lovpålagt revisjon	772	594
Andre attestasjonstjenester	-	10
Skatterådgivning	143	62
Andre tjenester utenfor revisjonen	364	573
Sum honorar Ernst & Young	1 279	1 239

Lønnskostnader

NOK millioner	2012	2011
Lønn	73	70
Arbeidsgiveravgift	12	12
Pensjon	18	15
Andre ytelser	3	20
Totale lønnskostnader	106	117

5 PENSJONER

KONGSBERG har en tjenestepensjonsordning, som består av en innskuddsordning og ytelsesordning. Tjenestepensjonsordningen gjelder alle ansatte i konsernet i Norge.

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning per 1.108 for alle ansatte under 52 år. Innskuddssatsene er 0 % av lønnsgrunnlaget opp til 1G, 5 % av lønnsgrunnlaget mellom 1G og 6G, og 8 % av lønnsgrunnlaget fra 6G og opp til 12G. De ansatte kan påvirke forvaltningen av midlene gjennom tre investeringsvalg, med henholdsvis 30, 50 og 80 % aksjer i porteføljen. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert innskuddsordning for lønn mellom 12G og 15G. Bedriftens innskudd i denne ordningen er 18 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G, oppad begrenset til 15G. For ledende ansatte gjelder egne vilkår. Dette er beskrevet i note 27 "Nærstående parter" i konsernregnskapet. De ansatte har samme investeringsvalg i tilleggordsordningen som i hovedordningen. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Ved overgang til innskuddsordning 1.108 ble ansatte som på overgangstidspunktet var 52 år og eldre fortsatt værende i ytelsesordningen. Ordningen er forsikret gjennom DNB Livsforsikring. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra Folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen fra ytelsesordningen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsstid. Gitt en beregnet folketrygdpensjon basert på Folketrygdens regler før 1.111 og full opptjening gir ordningen ca 65 % av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenestepensjonsdelen med 50 % livsvarig. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert ytelsesordning for lønn mellom 12G og 15G. For ledende ansatte gjelder egne vilkår. Dette er beskrevet i note 27 "Nærstående parter" i konsernregnskapet. Den kollektive driftsbaserte ytelsesordningen tilsvarer ca 65 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G inntil fylte 77 år, deretter reduseres ytelsen til 50 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G. Denne tilleggsordningen ble lukket i forbindelse med overgang til innskuddsbasert pensjon.

Risikodekning

Uførepensjon fra bedriften skal gi et tillegg til antatt uførepensjon fra folketrygden slik at samlet utbetaling kan gi ca 65 % av pensjonsgrunnlaget. Det utbetales et tillegg på 10 % av uførepensjon til hvert barn inntil 6 barn under 21 år. Utbetalingen er avhengig av uføregrad og muligheten for full opptjening.

Tidligpensjon

Det ble i 2009 innført nye regler for tidligpensjon for nyansatte ledere i konsernledelsen. Reglene innebærer tidligpensjon senest fra 65 år, men med gjensidig rett for selskapet og ansatt i konsernledelsen å kreve tidligpensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt minimum 15 års opptjening. Dersom en ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening for den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år.

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets slutt.

Forøvrig vises til note 9 "Pensjoner" i konsernregnskapet.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner i ytelsesordningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	31.12.12	31.12.11
Diskonteringsrente	3,75 %	2,60 %
Forventet avkastning	3,75 %	4,10 %
Lønnsregulering	3,00 %	2,75 %
G-regulering	3,50 %	3,25 %
Pensjonsregulering	2,25 %	0,10 %
Frivillig avgang	4,50 %	4,50 %

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

NOK millioner	2012	2011
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6	5
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	4	4
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(1)	(1)
Periodisert arbeidsgiveravgift	1	1
Årets netto pensjonskostnad	10	9
Kostnader ved innskuddsplaner	8	6

NOK millioner	2012	2011
Sum brutto pensjonsforpliktelser	(207)	(208)
Brutto verdi av pensjonsmidlene	43	42
Netto pensjonsforpliktelser	(164)	(166)
Arbeidsgiveravgift	(23)	(23)
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser / midler	(187)	(189)

6 SKATT

Skattekostnad

NOK millioner	2012	2011
Betalbar skatt	103	193
Endring utsatt skatt	7	(4)
Skatteinntekt/-kostnad	110	189

NOK millioner	2012	2011
Resultat før skatt	379	626
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	106	175
Nedskrivning av aksjer	1	6
Andre permanente forskjeller	3	8
Skatteinntekt/-kostnad	110	189

Utsatt skatt og utsatt skattefordel

NOK millioner	2012	2011
Pensjon	52	53
Annet	5	12
Regnskapsført utsatt skattefordel	57	65

Endring i utsatt skatt som er regnskapsført rett mot egenkapitalen er som følger:

NOK millioner	31.12.12	31.12.11
Pensjoner	1	(6)
Sum	1	(6)

7 RENTEBÆRENDE LÅN OG LÅNERAMMER

Per 31.12.12 hadde konsernet følgende lån og lånerammer:

	Forfall	Nominell rente	Restløpetid	Nominelt beløp	Balanseført verdi
Obligasjonslån KOG 07	10.9.19	4,80 %	6,7	250	250
Obligasjonslån KOG 06	10.9.17	3,63 %	4,7	500	500
Obligasjonslån KOG 05	14.4.14	5,58 %	1,3	500	500
Sum lån				1 250	1 250
Lånefasilitet (uttrukket låneramme)	1.7.15			1 000	-

Lånefasilitet per 31.12.12 er en syndikert lånefasilitet på til sammen NOK 1.000 millioner. Avtalen er inngått med fire banker: DnB, Nordea, SEB og Danske Bank. Avtalen har løpetid frem til 2015. Rentebetingelser er 3 mnd NIBOR + margin som er avhengig av forholdet mellom netto rentebærende lån/EBITDA og kan være fra 0,20 % til 0,575 %. Lånefasilitetene krever at netto rentebærende gjeld ikke skal overstige tre ganger EBITDA, men kan være opp til 3,5 gang i maksimalt tre kvartaler. Kravene i låneavtalene er oppfylt. Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs.

Rentebetingelsene er 3 mnd NIBOR +3,75 % for lån pålydende NOK 500 millioner med forfall i 2014, 3 mnd NIBOR +1,80 % for lån pålydende NOK 500 millioner med forfall i 2017, og fastrente 4,8 % p.a. for lånet pålydende NOK 250 millioner med forfall i 2019. Lånene er balanseført til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemethode.

All opplåning i konsernet er sentralisert til Kongsberg Gruppen ASA og håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

8 GARANTIER

Kongsberg Gruppen ASA har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Teknologipark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler.

I tillegg til leiebeløpene er Kongsberg Gruppen ASA ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra tre måneder til 15 år. Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 23 "Avsetninger" til konsernregnskapet.

Samlet leiebeløp som morselskapet har garantert for, knyttet til salg og tilbakeleie avtalene, er NOK 1.212 millioner.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

NOK millioner	2012	2011
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	3 300	4 026

Kongsberg Gruppen ASA har ukommiterte rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringselskaper.

9 NÆRSTÅENDE PARTER

Driftsinntekter

NOK millioner	2012	2011
Kongsberg Maritime AS	80	71
Kongsberg Oil & Gas Technologies AS	9	6
Kongsberg Defence & Aerospace AS	96	107
Andre	7	5
Sum driftsinntekter nærstående	192	189
Driftsinntekter eksternt	10	4

Driftsinntekter nærstående parter er hovedsaklig fakturering av konsernfelleskost og forsikringer.

Langsiktige fordringer nærstående parter

NOK millioner	2012	2011
Kongsberg Næringsseiendom AS	100	126
Kongsberg Teknologipark AS	20	40
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	79	89
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	68	48
Kongsberg Norcontrol IT AS	10	10
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	68	80
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	33	50
Kongsberg Maritime Engineering AS	25	25
Kongsberg Oil & Gas Technologies AS	437	379
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	105	10
Kongsberg Evotec AS	167	15
Kongsberg Gallium Ltd	53	80
Kongsberg Defense Corporation	74	97
Hydroid Inc	357	387
Kongsberg Maritime Holding Ltd	39	40
Kongsberg Oil & Gas Technologies INC	10	6
Kongsberg Protech Systems Canada Corp	20	-
Kongsberg Maritime Hoi Tung Holding Ltd	44	-
Kongsberg Maritime Training LTDA	10	-
Kongsberg Maritime Middle East DMCCO	9	13
Kongsberg Integrated Tactical systems Inc (KITS)	58	-
Kongsberg Maritime Hellas AS	5	6
Andre selskaper	18	24
Totalt	1 809	1 525

Kortsiktig gjeld nærstående parter

NOK millioner	2012	2011
Kongsberg Maritime AS	-	656
Kongsberg Norcontrol IT AS	-	25
Kongsberg Seatex AS	204	124
Kongsberg Defence & Aerospace AS	1 950	750
Kongsberg Spacotec AS	17	25
Kongsberg Maritime Inc	8	9
Global Sim Inc	19	12
Kongsberg Underwater Technology Inc	17	18
Kongsberg Reinsurance Ltd	40	15
Andre selskaper	11	10
Totalt	2 266	1 644

Kortsiktige fordringer nærstående parter

NOK millioner	2012	2011
Kongsberg Maritime AS	293	595
Kongsberg Oil & Gas Technologies AS	3	3
Kongsberg Defence & Aerospace AS	77	146
Kongsberg Seatex AS	60	-
Kongsberg Basetec AS	40	40
Andre	13	15
Totalt	486	799

10 VALUTASIKRINGER

Per 31.12. hadde konsernet følgende sikringer av utenlandsk valuta, fordelt på sikringskategorier:

2012	Bruttoverdi		Total sikret beløp i USD	Gj.snittlig sikret kurs i USD	Total sikret beløp i EUR	Gj.snittlig sikret kurs i EUR
	i NOK per 31.12.12 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/mindreverdi(-) i NOK 31.12.12				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Terminforretninger, kontantstrømsikringer	3 272	173	410	5,95	109	7,63
Valutaopsjoner kontantstrømsikringer	140	2	25	5,60		
Sum kontantstrømsikringer	3 412	175	435		109	
Prosjektsikringer (verdisikring)	9 399	558	1 020	5,86	349	8,06
Lånesikringer (verdisikring)	656	5	105	-	1	-
Valutasikringer	13 467	738	1 560		459	

2011	Bruttoverdi		Total sikret beløp i USD	Gj.snittlig sikret kurs i USD	Total sikret beløp i EUR	Gj.snittlig sikret kurs i EUR
	i NOK per 31.12.11 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/mindreverdi(-) i NOK 31.12.11				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Terminforretninger, kontantstrømsikringer	3 561	24	382	6,04	156	7,98
Valutaopsjoner kontantstrømsikringer	-	-	-	-	-	-
Sum kontantstrømsikringer	3 561	24	382		156	
Prosjektsikringer (verdisikring)	8 063	32	1 018	5,81	312	8,48
Lånesikringer (verdisikring)	610	(3)	91	5,98	1	7,82
Valutasikringer	12 234	53	1 491		469	

Valutafordringer nærstående parter

2012	Bruttoverdi		Total sikret beløp	Gj.snittlig sikret kurs	Total sikret beløp	Gj.snittlig sikret kurs
	i NOK per 31.12.12 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/mindreverdi(-) i NOK 31.12.12				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Kongsberg Maritime, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	2 393	146	323	5,94	59	7,86
Kongsberg Maritime Engineering, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	-	-	-	-	-	-
Kongsberg Oil & Gas Technologies, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	46	2	8	5,76	-	-
Kongsberg Defence System, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	399	12	45	5,84	19	7,40
Kongsberg Protech System, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	432	14	34	5,95	31	7,35
Kongsberg Protech System, Valutaopsjoner, kontantstrømsikringer	140	2	25	5,60		
Sum kontantstrømsikringer	3 410	175	435		109	
Kongsberg Maritime, Prosjektsikringer	4 008	192	567	5,84	74	7,65
Kongsberg Maritime Engineering, Prosjektsikringer	-	0	2	5,58		
Kongsberg Oil & Gas Technologies, Prosjektsikringer	25	1	4	5,73	0	
Kongsberg Defence System, Prosjektsikringer	3 516	295	216	5,85	261	7,69
Kongsberg Protech System, Prosjektsikringer	1 254	30	118	5,75	18	7,53
Kongsberg Satellite Service, Prosjektsikringer	433	30	55	5,94	12	7,81
Kongsberg Spacetec	16	0	-	-	2	7,47
Andre selskaper	16	1	-	-	1	7,45
Valutasikringer	12 677	724	1 396		477	
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
2011	Bruttoverdi		Total sikret beløp	Gj.snittlig sikret kurs	Total sikret beløp	Gj.snittlig sikret kurs
	i NOK per 31.12.11 basert på avtalte kurser	Netto mer(+)/mindreverdi(-) i NOK 31.12.11				
<i>Beløp i millioner</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Kongsberg Maritime, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	2 416	18	292	6,00	80	8,19
Kongsberg Maritime Engineering, Terminforretninger, kontantstrømsikringer						
Kongsberg Oil & Gas Technologies, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	103	(0)	16	6,04	1	7,90
Kongsberg Defence System, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	648	(8)	67	5,93	33	7,98
Kongsberg Protech System, Terminforretninger, kontantstrømsikringer	392	15	8	5,95	43	7,76
Kongsberg Protech System, Valutaopsjoner, kontantstrømsikringer						
Sum kontantstrømsikringer	3 558	24	382		156	
Kongsberg Maritime, Prosjektsikringer	3 427	(136)	508	5,73	66	7,92
Kongsberg Maritime Engineering, Prosjektsikringer	82	(2)	14	5,86		
Kongsberg Oil & Gas Technologies, Prosjektsikringer	45	0	6	5,80	1	8,15
Kongsberg Defence System, Prosjektsikringer	3 288	214	128	5,86	289	8,04
Kongsberg Protech System, Prosjektsikringer	1 408	(50)	229	5,87	(13)	7,81
Kongsberg Satellite Service, Prosjektsikringer	336	1	41	6	(10)	8
Kongsberg Spacetec	13	(0)	0	-	(1)	8
Andre selskaper	0	(0)	-			
Valutasikringer	12 157	51	1 308		488	

ERKLÆRING TIL ÅRSREGNSKAP

Kongsberg Gruppen ASA

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1.1.12 til 31.12.12, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet og at opplysninger i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står overfor.

Kongsberg, 21. mars 2013

Finn Jepsen
Styrets leder

Anne-Lise Aukner
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Irene Waage Basili
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthiniusen
Styremedlem

Helge Lintvedt
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Walter Qvam
Konsernsjef

REVISJONSBERETNING FOR 2012

Til generalforsamlingen i
Kongsberg Gruppen ASA

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS
Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, P.O.Box 20, NO-0051 Oslo
Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf.: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01
www.ey.no
Medlemmer av Den norske Revisorforening

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av oppstilling over finansiell stilling per 31. desember 2012, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og konsernsjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og konsernsjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og konsernsjef finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er selskapsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2012 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2012 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og konsernsjef har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

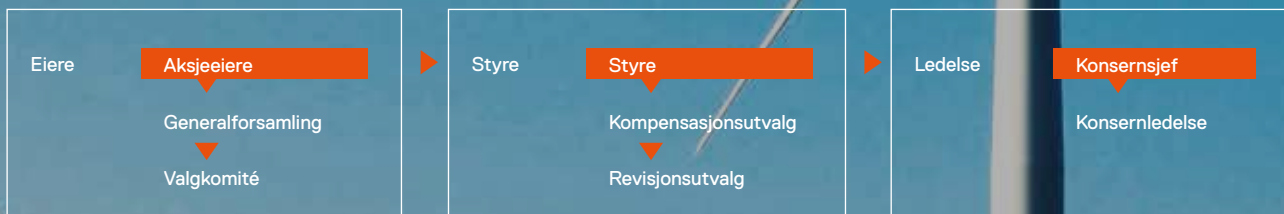
Oslo, 21. mars 2013
ERNST & YOUNG AS

Anders Gøbel
statsautorisert revisor

VIRKSOMHETS- STYRING

KONGSBERG's MODELL FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Generalforsamlingen velger fem eierrepresentanter til styret etter innstilling fra valgkomiteen. Velges for to år.

Overordnet ansvar for strategi og forvaltning av selskapet. Gir råd og fører tilsyn med daglig ledelse.

Strategi og operativ ledelse.

REDEGJØRELSE OM FORETAKSSTYRING

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke interessentenes verdier gjennom å drive lønnsom, vekstorientert industriell utvikling i et langsiktig og internasjonalt perspektiv.

God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping og redusere risikoen ved virksomheten, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Konsernet skal nå sine mål gjennom å videreutvikle førsteklasses kompetansemiljøer og levere ledende systemer, produkter og tjenester i sine internasjonale markedssegmenter og gjennom å drive virksomheten etisk, miljømessig og samfunnsmessig ansvarlig. KONGSBERG er notert på Oslo Børs og er underlagt norsk verdipapirlovgivning og børsreglement.

Hva vi legger i begrepet

Konsernets verdigrunnlag og etiske retningslinjer er et grunnleggende premiss for KONGSBERGs eierstyring og selskapsledelse. Eierstyring og selskapsledelse omhandler problemstillinger og prinsipper knyttet til rollefordelingen

mellom styringsorganene i et selskap, og det ansvar og den myndighet som er tillagt hvert av organene. God eierstyring og selskapsledelse kjennetegnes ved et ansvarlig samspill mellom eiere, styret og ledelse sett i et langsiktig, verdiskapende og bærekraftig perspektiv. Det krever et effektivt samarbeid, definert ansvars- og rollefordeling mellom aksjeeiere, styret og daglig ledelse, respekt for selskapets øvrige interessenter og en åpen og pålitelig kommunikasjon med omverdenen.

Hvordan temaet har vært behandlet i 2012

Temaet eierstyring og selskapsledelse er gjenstand for årlige vurderinger og diskusjoner i konsernets styre. Blant annet blir konsernets styringsdokumenter gjennomgått og revidert årlig, og teksten til dette kapitlet i årsrapporten blir grundig behandlet i styret.

KONGSBERGs POLICY

KONGSBERG er underlagt rapporteringskrav om eierstyring og selskapsledelse etter regnskapsloven § 3-3b samt "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse", jf. løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper pkt. 7. Regnskapsloven er tilgjengelig på www.lovdato.no. "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse", sist revidert 23.10.12, er tilgjengelig på www.nues.no.

Denne redegjørelsen vil i henhold til allmennaksjeloven § 5-4 bli gjenstand for behandling på ordinær generalforsamling i KONGSBERG den 3.5.13. Konsernets etterlevelse og eventuelle avvik fra anbefalingen skal kommenteres og gjøres tilgjengelig for konsernets interessenter. Ovennevnte er besluttet i konsernets styre. Den norske stat, som eier 50,001 prosent av konsernet, legger også til grunn at alle selskaper hvor staten har eierandel, følger anbefalingen. I og med at staten har en eierandel på 50,001 prosent, forholder konsernet seg også til Stortingsmelding

nr. 13 (2006–2007) – "Eiermeldingen", Stortingsmelding nr 13 (2010–2011) – "Aktivt eierskap", statens 10 eierprinsipper for god eierstyring og til OECDs retningslinjer vedrørende statlig eierskap og eierstyring. Disse retningslinjene er gjengitt på konsernets nettsider; www.kongsberg.com

Følgende elementer er bærende i KONGSBERGs policy innenfor området eierstyring og selskapsledelse:

- KONGSBERG skal føre en åpen, pålitelig og relevant kommunikasjon med omverdenen om selskapets virksomhet og forhold knyttet til eierstyring og selskapsledelse.
- KONGSBERG skal ha et styre som er selvstendig og uavhengig av konsernets ledelse.
- Det skal legges vekt på at det ikke foreligger interessekonflikter mellom eiere, styret og administrasjonen.
- KONGSBERG skal ha en klar arbeids-

deling mellom styret og administrasjonen.
• Alle aksjeeiere skal behandles likt.

Konsernets samfunnsansvar ses på som en integrert del av prinsippene for god eierstyring og selskapsledelse. Det er i tråd med statens syn slik det fremkommer i "Eiermeldingen".

VEDTEKTER

KONGSBERG GRUPPEN

- § 1 Selskapets navn er Kongsberg Gruppen ASA. Selskapet er et allmennaksjeselskap.
- § 2 Selskapets forretningskontor er i Kongsberg.
- § 3 Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper.
- § 4 Selskapets aksjekapital er NOK 150.000.000,- fordelt på 120.000.000 aksjer pålydende NOK 1,25. Selskapets aksjer skal være registrert i Verdi-papirsentralen.
- § 5 Styret skal ha fra fem til åtte medlemmer. Inntil fem medlemmer og inntil to varamedlemmer velges av generalforsamlingen. Tre medlemmer og varamedlemmer for disse velges ved direkte valg av og blant de ansatte etter forskrifter fastsatt i medhold av aksjelovens bestemmelser om de ansattes representasjon i allmennaksjeselskapers styre.
- § 6 Selskapets firma tegnes av styrets leder alene, eventuelt nestleder og et av styremedlemmene i fellesskap.
- § 7 Generalforsamlinger holdes i Kongsberg eller i Oslo, og innkalles skriftlig med minst 21 dagers varsel. Dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen trenger ikke sendes til aksjeeierne dersom dokumentene er gjort tilgjengelige for aksjeeierne på selskapets internett-sider. Dette gjelder også dokumenter som etter lov skal inntas i eller vedlegges innkallingen til generalforsamlingen. En aksjeeier kan likevel kreve å få tilsendt dokumenter som gjelder saker som skal behandles på generalforsamlingen.
- § 8 Den ordinære generalforsamlingen skal:
1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte.
  2. Behandle andre saker som etter lov eller vedtektene hører under generalforsamlingen.
  3. Velge aksjonærenes medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre.
  4. Velge medlemmene til valgkomitéen.
  5. Velge én eller flere revisorer etter forslag fra generalforsamlingen.
  6. Fastsette styrets godtgjørelse og godkjenne godtgjørelse til revisor.
  7. Behandle styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.
- I innkallingen kan fastsettes at aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen, skal melde seg innen en frist som angis i innkallingen. Fristen kan ikke utløpe tidligere enn fem dager før generalforsamlingen. Generalforsamlingens møter ledes av styrets leder, eller om han har forfall, av nestleder. Har begge forfall, velger generalforsamlingen en møteleder.
- § 9 Valgkomiteen består av tre medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. Medlemmene av valgkomiteen, herunder lederen, velges av den ordinære generalforsamlingen. Valgkomitéen avgir innstilling til generalforsamlingen om valg av medlemmer til valgkomiteen. Funksjonstiden er to år. Etter innstilling fra styret fastsetter generalforsamlingen godtgjørelsen til valgkomiteens medlemmer. Valgkomiteen avgir sin innstilling til generalforsamlingen om valg av, og godtgjørelse til, medlemmer og varamedlemmer til styret. Styrets leder uten å ha stemmerett, innkalles til minst ett møte i valgkomitéen før valgkomiteen avgir sin endelige innstilling.

NORSK ANBEFALING

Nedenfor gjennomgås i detalj hvert enkelt punkt i den norske anbefalingen. Gjennomgangen tar utgangspunkt i siste reviderte versjon av anbefalingen fra 23.10.12. For fullstendig oversikt over anbefalingen med kommentarer, se Oslo Børs: www.oslobors.no/ob/cg eller NUES (norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse): www.nues.no

Opplysninger som KONGSBERG plikter å gi etter regnskapsloven § 3-3b om redegjørelse for foretaksstyring, er hensyntatt i denne redegjørelsen og følger anbefalingens systematikk der dette er naturlig. Nærmere beskrivelse av plasseringen til de punkter det etter regnskapsloven § 3-3b skal gis opplysninger om, følger nedenfor:

1. "en angivelse av anbefaling og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge": Redegjørelsens avsnitt "Kongsbergs Policy"
2. "opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelig": Redegjørelsens avsnitt "Kongsbergs Policy"
3. "en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1": Redegjørelsens avsnitt "Avvik fra anbefalingen"
4. "en beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen": Redegjørelsens pkt. 10, Risikostyring og internkontroll.
5. "vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5": Redegjørelsens pkt. 6, Generalforsamling.
6. "sammensetning til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelt arbeidsutvalg for disse organer, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid": Redegjørelsens pkt. 8, Styre - sammensetning og uavhengighet og pkt. 9, Styrets arbeid.
7. "vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer": Redegjørelsens pkt. 8, Styre - sammensetning og uavhengighet.
8. "vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis": Redegjørelsens pkt. 3, Selskapskapital og utbytte.

Avvik fra anbefalingen

Etter konsernets egen vurdering har vi avvik fra anbefalingen på ett hovedpunkt:

Punkt 6 – Generalforsamling

Det er to avvik innen dette punktet. Normalt har ikke hele styret deltatt på generalforsamlingen. Saker til behandling i generalforsamlingen har til nå ikke skapt behov for dette. Styrets leder er alltid til stede for å svare på eventuelle spørsmål. Øvrige styremedlemmer deltar etter behov.

Fra konsernets side er dette vurdert til å være tilstrekkelig.

Det andre avviket refererer til vedtektens § 8, som fastslår at generalforsamlingens møter ledes av styrets leder. Dersom styrets leder har forfall ledes generalforsamlingen av styrets nestleder. Har begge forfall, velger generalforsamlingen møteleder. Dette er et avvik i forhold til anbefalingen om uavhengig møteledelse. Ordningen er vedtatt av selskapets eiere gjennom enstemmig vedtak i generalforsamlingen og har så langt fungert tilfredsstillende.

Beskrivelsen er i hovedtrekk strukturert etter anbefalingen. I tillegg er det, slik det anbefales, gitt en høyere detaljeringsgrad på enkelte punkter. Punkt 16, "Ledelsen og interne prosedyrer", omfattes ikke av anbefalingen. Vi har valgt å ta dette med, da vi anser det som et sentralt punkt i diskusjonen rundt eierstyring og selskapsledelse.

---

1 REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Konsernet har utarbeidet en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og styret har besluttet at "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" skal følges.

Konsernets visjon er "World Class – through people, technology and dedication". Verdiene som skal støtte opp under visjonen er: Målbevisst, Nyskapende, Samarbeidsorientert og Pålitelig. Verdiene er viktige for å utvikle en sunn og sterk bedriftskultur og gjennom det legge grunnlag også for god foretaksstyring. Nærmere omtale og klargjøring av verdigrunnlaget finnes på konsernets nettsider; www.kongsberg.com og i konsernets bærekraftsrapport for 2012.

Konsernets etiske retningslinjer ble vedtatt av styret i februar 2013. De bygger i stor grad på internasjonale initiativ og retningslinjer knyttet til samfunnsansvar som konsernet har sluttet seg til, blant annet UN Global Compact, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper og ILO konvensjonene. Retningslinjene omhandler blant annet temaene menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, klima og miljø, korrupsjon, vårt forhold til kunder, leverandører og agenter, habilitet og taushetsplikt. De gjelder for konsernets styremedlemmer, ledere, medarbeidere, alt innleid personell, konsulenter, agenter og lobbyister og andre som opptrer på vegne av KONGSBERG.

Se nærmere beskrivelse i bærekraftrapport for 2012

Konsernets policy for samfunnsansvar vedtas av styret. En ny revidert policy ble vedtatt av styret i 2012. Policyen er en integrert del av konsernets øvrige strategiprosesser. Konsernets policy og strategi for samfunnsansvar er nærmere omtalt i konsernets bærekraftrapport og på konsernets nettsider.

2 VIRKSOMHETEN

Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper. Ovennevnte fremgår av selskapets vedtekter § 3. Selskapets vedtekter finnes på konsernets nettsider, www.kongsberg.com

Konsernets mål og hovedstrategier omtales i konsernets årsrapport og på konsernets nettsider, www.kongsberg.com.

3 SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Egenkapital

Konsernets egenkapital 31.12.12 var på NOK 6.274 millioner (NOK 5.484 millioner), hvilket utgjorde 38,6 (35,1) prosent av totalkapitalen. Styret anser dette å være tilfredsstillende. Selskapets behov for soliditet vurderes til enhver tid i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil.

Utbyttepolitikk

Konsernet vil tilstrebe et årlig utbytte over tid på ca 30 prosent av konsernets årlige overskudd fra ordinær drift, etter skatt. Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra styret. Forslaget er den øverste grense for hva generalforsamlingen kan vedta.

For 2011 ble det utbetalt et utbytte på NOK 3,75 per aksje, og styret foreslår overfor generalforsamlingen at utbyttet for 2012 blir NOK 3,75 per aksje tilsvarende en utbytteandel på 33,9 prosent.

Kapitalforhøyelse

Det foreligger ikke emisjonsfullmakter gitt til styret.

Kjøp av egne aksjer

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å kjøpe opptil 10 prosent av egne aksjer. På den ordinære generalforsamlingen 7.5.12 fikk styret fullmakt til å kjøpe egne aksjer for inntil et høyeste pålydende beløp på NOK 7,5 millioner. Dette utgjør fem prosent av aksjekapitalen. Fullmakten kan benyttes flere ganger og gjelder frem til neste ordinære generalforsamlingen, likevel senest til 30.6.13. Styrets erverv av egne aksjer kan etter denne fullmakten bare skje mellom en minstepris på NOK 25 og en høyeste pris på NOK 250 per aksje. Konsernet eier per 31.12.12 til sammen 69.804 (74.955) aksjer i eget selskap.

Aksjene er innkjøpt til aksjespareordning for samtlige ansatte og i forbindelse med selskapets langtidsincentiv (LTI) ordning, men kan også avhendes i markedet. Aksjene under konsernets aksjespareordning tilbys alle ansatte til redusert pris (-20 prosent), og har en bindingstid på ett år fra det tidspunktet de ble ervervet.

4 LIKEBEHANDLING AV AKSJEIEERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Aksjeklasse

Konsernets aksjer består kun av A-aksjer. Hver aksje gir en stemme. Pålydende pr aksje er NOK 1,25. Vedtektene inneholder ingen begrensninger i forhold til stemmerett. Alle aksjer har lik rett.

Transaksjoner i egne aksjer

Styrets fullmakt til erverv av egne aksjer forutsetter at ervervet skal skje i markedet. Avhendelse av ervervede aksjer skal kunne skje i markedet, som oppgjør ved kjøp av virksomhet, samt til aksjeordning for konsernets ansatte.

Transaksjoner med nærstående

Styret er ikke kjent med at det i 2012 har forekommet transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse som kan betegnes som ikke uvesentlige transaksjoner. Dersom en slik situasjon skulle oppstå, vil styret sørge for at det blir foretatt en uavhengig verddivurdering av tredjepart. Se forøvrig note 27 til årsregnskapet for 2012.

Retningslinjer for styremedlemmer og ledende ansatte

Konsernets etiske retningslinjer omtaler temaet under punktet interessekonflikt. Tilsvarende gjelder for styrets instruks punkt 8 – uavhengighet og inhabilitet. Her går det frem at styret skal handle uavhengig av særinteresser. Uavhengighet i denne sammenheng har styret definert som følger:

- Styremedlemmer skal normalt ikke motta annen godtgjørelse enn styrehonoraret og honorar for arbeid i styreutvalg. Ved avvik fra hovedregelen skal dette godkjennes av et samlet styre og protokollføres. Ved vesentlig transaksjon mellom selskapet og styremedlem eller Konsernsjef, skal det innhentes uavhengig vurdering fra tredjepart.

- Styrets medlemmer skal innformere det samlede styret om eventuelle relasjoner med eller interesser i KONGSBERGs vesentlige forretningsforbindelser eller transaksjoner.
- Styrehonoraret skal ikke være resultatavhengig og opsjoner skal ikke tildeles styremedlemmene.
- Kryssrelasjoner mellom styremedlemmer, Konsernsjef eller den øvrige administrasjonen skal unngås.
- Styremedlemmene skal ikke ha, eller representere, vesentlige forretningsmessige rela-sjoner med konsernet.

Dersom et styremedlem er i tvil om egen habilitet, skal spørsmålet tas opp til behandling i et samlet styre. Konklusjonen på habilitetsspørsmålet skal protokollføres.

Staten som kunde og aksjeeier

Den norske stat har en eierandel på 50,001 prosent av KONGSBERG og er samtidig en betydelig kunde, spesielt med hensyn til leveranser til det norske Forsvaret. Forholdet til Forsvaret er av rent forretningsmessig art og berøres ikke av eierforholdet.

Konsernet avholder kvartalsvise møter med staten, representert ved Nærings- og handelsdepartementet. Temaene som tas opp på disse møtene, er først og fremst konsernets økonomiske utvikling og orientering om strategiske spørsmål knyttet til KONGSBERG. Statens forventninger til avkastning og utbytte blir også kommunisert. Disse "én til én"-møtene med staten er på linje med hva som er vanlig mellom et aksjeselskap og dets største aksjeeiere. Møtene håndteres innenfor rammen som er gitt i selskaps- og verdipapirlovgivningen, ikke minst med tanke på likebehandling av aksjeeierne. En gang i året avholdes det et eget møte om samfunnsansvar.

Kravet om likebehandling av aksjeeierne begrenser muligheten for utveksling av informasjon mellom selskapet og departementet. Staten som aksjeeier får vanligvis ikke tilgang til mer informasjon enn det som er offentlig tilgjengelig for andre aksjeeiere. Det forhindrer imidlertid ikke at det kan tas opp forhold som er av samfunnsmessig

betydning. Under spesielle omstendigheter hvor statens medvirkning er påkrevd og regjeringen må innhente fullmakt fra Stortinget, vil det tidvis være nødvendig å gi departementet insideinformasjon. I slike tilfeller er staten underlagt alminnelige regler for behandling av slik informasjon.

5 FRI OMSETTELIGHET

Aksjene er fritt omsettelige, med unntak av ansattes kjøp av aksjer til redusert pris og aksjer tildelt under selskapets langtidsincentiv (LTI) ordning, se punkt 3 og 12. Vedtektene har ingen begrensninger på omsetteligheten.

6 GENERALFORSAMLING

Gjennom generalforsamlingen er aksjeeierne sikret deltakelse i organet som er den øverste myndighet i selskapet. Selskapets vedtekter vedtas her. Aksjeeiere som representerer minimum 5 prosent av aksjene, kan kreve ekstraordinær generalforsamling.

Innkalling

Generalforsamlingen blir normalt avholdt innen 1. juni hvert år. I 2013 er datoen fastsatt til 3.5.13. Innkalling sendes normalt ut tre uker i forkant. Det er én uke tidligere enn lovens minimumskrav (to uker). Saksdokumentene inklusive valgkomiteens begrunnede innstilling dersom nye medlemmer skal velges eller eksisterende er på valg, er tilgjengelig på konsernets nettsider minimum 21 dager før generalforsamlingen avholdes. Det legges vekt på at saksdokumentene inneholder all nødvendig informasjon slik at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles. Selskapets vedtekter fastslår at påmeldingsfristen ikke kan

KONGSBERG leverer avanserte og pålitelige teknologiske løsninger som bidrar til sikkerhet, trygghet og effektivitet i komplekse operasjoner og under ekstreme forhold.

utløpe tidligere enn fem dager før avholdelse av generalforsamlingen. Det er et mål å legge denne fristen tettest mulig opp til møtedato.

Alle aksjeeiere som er registrert i verdipapirsystemet (VPS) mottar innkallingen og har rett til å fremme forslag og avgi stemme direkte eller via fullmakt. Finanskalender blir offentliggjort på konsernets nettsider.

Påmelding og fullmakt

Påmeldingen skjer via skriftlig tilbakemelding, telefaks eller internett. Styret ønsker å legge forholdene til rette slik at flest mulig av aksjeeierne gis anledning til å delta. Aksjeeiere som ikke kan møte, blir oppfordret til å stille med fullmektig. Det er utarbeidet et eget fullmaktsskjema som gjør at fullmaktene skal kunne knyttes til hver enkelt sak. Det er oppnevnt en person som kan stemme for aksjeeierne som fullmektig. På generalforsamlingen deltar representanter fra styret, minst én representant for valgkomiteen og revisor. Fra administrasjonen deltar som et minimum konsernsjef og finansdirektør.

I 2012 ble generalforsamlingen avholdt 7. mai, og 80,8 prosent (78,7) av den samlede aksjekapital var representert. Til sammen 98 (97) aksjeeiere var til stede eller representert ved fullmakt.

Dagsorden og gjennomføring

Dagsorden fastsettes av styret, hvor hovedpunktene følger av vedtektenes § 8. Samme paragraf fastslår også at generalforsamlingens møter ledes av styreleder. Konsernsjefen gjennomgår status for konsernet. Protokollen fra generalforsamlingen gjøres tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

7 VALGKOMITÉ

Konsernets vedtekter § 9 fastslår at konsernet skal ha en valgkomité. Komiteens oppgaver er regulert i en egen

instruks vedtatt av generalforsamlingen. Denne ble sist revidert på ordinær generalforsamling 8.5.07.

Hovedoppgaven er å avgi innstilling til selskapets generalforsamling om valg av medlemmer og varamedlemmer til styre. Innstilling er begrunnet og skal særskilt angi innstilling på styreleder.

I tillegg skal valgkomiteen fremme forslag til godtgjørelse til styrets medlemmer og varamedlemmer, og foreta en årlig evaluering av styrets arbeid.

Komiteen består av tre medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. Generalforsamlingen velger samtlige medlemmer til valgkomiteen, herunder lederen. Det er valgkomiteen selv som innstiller overfor generalforsamlingen om valg av medlemmer til komiteen. Funksjonstiden er to år, hvilket betyr at komiteens medlemmer er på valg i 2014. Valgkomiteens godtgjørelse fastsettes av generalforsamlingen etter innstilling fra styret.

Sammensetning

Nåværende komité ble valgt på ordinær generalforsamling 7.5.12 og består av:

- Knut J. Utvik, avdelingsdirektør, Nærings- og handelsdepartementet (gjenvalg)
- Alexandra Morris, porteføljeforvalter ODIN Forvaltning (gjenvalg)
- Sverre Valvik, administrerende direktør, Arendals Fossekompagni ASA (gjenvalg). Valvik er valgt til leder av komiteen.

Ingen av komiteens medlemmer er representant for daglig ledelse eller styret. Flertallet av medlemmene anses å være uavhengig av daglig ledelse og styret. Sverre Valvik er administrerende direktør i Arendals Fossekompagni ASA, hvor KONGSBERGs styremedlem Erik Must indirekte har en betydelig eierandel. Valgkomiteen anses å ha en sammensetning som reflekterer interessene til aksjeeierfelleskapet.

Informasjon om valgkomiteen, skjema for å gi innspill på kandidater til styret og frister er gjort tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

Venstre: Høy kompetanse og deling av kunnskap er viktige forutsetninger for konkurranseevnen.

Høyre: En betydelig andel av KONGSBERGs verdiskaping består i utvikling av høyteknologiske løsninger til det nasjonale og internasjonale markedet.

8 STYRE – SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

På generalforsamlingen i 1999 ble det vedtatt å avvikle bedriftsforsamlingen. Bakgrunnen var en avtale mellom arbeidstakerorganisasjonene og konsernet som innebar at antall ansatte representanter i styret ble økt fra to til tre.

Styrets sammensetning

Styret består av åtte medlemmer, og har i dag følgende sammensetning; Finn Jebesen (styreleder), Anne-Lise Aukner (nestleder), Erik Must, John Giverholt, Irene Waage Basili. Roar Flåthen ble på generalforsamlingen 7.5.12 valgt inn som fast møtende varamedlem av styret. Roar Marthiniusen, Kai Johansen og Helge Lintvedt er styremedlemmer valgt av og blant de ansatte. Detaljert informasjon om det enkelte styremedlem finnes på våre nettsider www.kongsberg.com.

Deltakelse på styremøte og styrekomiteer i 2012:

Deltakelse i møter	Styremøte	Revisjons- utvalg	Kompensa- sjonsutvalg
Finn Jebesen	12		4
Anne-Lise Aukner	10	5	
Erik Must	12		4
John Giverholt	9	5	
Irene Waage Basili	11		
Roar Flåthen, ny fra mai 2012 (varamedlem)	3		
Roar Marthiniusen	12		4
Kai Johansen	11	4	
Helge Lintvedt	12		

Det legges vekt på at det samlede styret skal ha kompetanse innen styrearbeid og selskapets hovedvirksomhet.

I tillegg skal styrets medlemmer ha kapasitet til å utføre sine oppgaver. Ifølge selskapets vedtekter skal antall styremedlemmer være mellom fem og åtte. Konsernsjefen er ikke styremedlem.

Styret velges for to år av gangen. Generalforsamlingen velger styrets leder. Det fremgår av instruks for valgkomiteen. Finn Jebesen er valgt til styrets leder.

Styrets uavhengighet

Alle aksjeeiervalgte styremedlemmer anses som selvstendige og uavhengige av konsernets administrative ledelse. Tilsvarende gjelder i forhold til vesentlige forretningsforbindelser. Arendals Fossekompagni ASA, hvor Erik Must direkte og indirekte har en betydelig eierandel, hadde ved årsskiftet en eierandel i Kongsberg Gruppen ASA på 7,96 (7,96) prosent. Styret gir uttrykk for at det er positivt at langsiktige aksjeeiere er representert i styret. Det blir lagt vekt på at det ikke skal foreligge interessekonflikter mellom eiere, styret, administrasjonen og selskapets øvrige interessenter.

Blant de aksjeeiervalgte styremedlemmene er det tre menn og to kvinner, det vil si en kvinneandel på 40 prosent.

Valg av styre

Generalforsamlingen velger de fem aksjeeiervalgte representantene til styret. Valgkomiteen utarbeider en innstilling på aksjeeieres kandidater til styret i forkant av valget. Innstillingen blir sendt aksjeeierne sammen med innkallingen til generalforsamlingen. Vedtak om styrets sammensetning skjer ved simpelt flertall. Staten eier i dag i overkant av 50 prosent av aksjene, og kan i prinsippet utøve kontroll over valget av aksjeeiernes styremedlemmer. Tre av styrets medlemmer velges ved direktevalg av og blant de ansatte i konsernet.

Medlemmene velges for to år av gangen med mulighet for gjenvalg. Samtlige aksjonærvalgte ordinære styremedlemmer er på valg i 2013.

Styremedlemmenes aksjeholdning

De aksjeeiervalgte styremedlemmene har per 31.12.12 følgende beholdning av aksjer i konsernet:

Finn Jebesen, styrets leder, eier 20.000 aksjer gjennom sitt heleide selskap Fateburet AS. Erik Must eier 124.600 aksjer personlig og 400.000 aksjer gjennom Must Invest AS. John Giverholt eier 3.200 aksjer personlig.

De ansattvalgte styremedlemmene har følgende beholdning av KONGSBERG aksjer per 31.12.12 Roar Marthiniusen eier 4.657 personlig.

9 STYRETS ARBEID

Styrets oppgaver

Styret har det overordnede ansvaret for forvaltning av konsernet og for å føre tilsyn med daglig ledelse og konsernets virksomhet. Dette innebærer at styret har ansvaret for å etablere kontrollsystemer og ansvaret for at konsernet drives i samsvar med fastsatt verdigrunnlag, etiske retningslinjer og eiernes forventninger til en samfunnsansvarlig drift. Styret skal først og fremst ivareta alle aksjeeiernes interesser, men det har også et ansvar for selskapets øvrige interessenter.

Hovedoppgavene består i å bidra til at konsernet blir konkurransedyktig, og at det utvikler seg og skaper verdier. Videre skal styret delta i utformingen av, og vedta konsernets strategi, utføre nødvendige kontrollfunksjoner og sikre at konsernet er tilfredsstillende ledet og organisert. Styret setter mål for finansiell struktur og vedtar selskapets planer og budsjetter. Saker av stor strategisk eller økonomisk betydning for konsernet blir behandlet i styret. I saker av vesentlig karakter hvor styreledere eller andre styremedlemmer har vært aktivt engasjert vil dette bli opplyst om i saksbehandlingen og behandlet av styret i hvert enkelt tilfelle. Oppgavene er ikke statiske, og fokuseringen vil være avhengig av konsernets behov i øyeblikket. Styret ansetter konsernsjef, etablerer vedkommendes arbeidsinstruks og fullmakter, og foretar lønnsfastsettelse.

Styreinstruks

Styrets instruks er omfattende og ble sist revidert 11.2.11. Instruksen omfatter følgende punkter; innkalling til

styremøte, innkallingsfrist, forutgående saksbehandling, styremøtet, styrets beslutninger, føring av protokoll, styrets kompetanse og saker som skal styrebehandles, styrets og daglig leders arbeidsdeling, forholdet mellom datterselskap og morselskap, uavhengighet og inhabilitet, hovedprinsipper for styrets arbeid ved en eventuell selskapsøvertakelse, fortrolighet og taushetsplikt, forholdet til lovgivning, vedtekter og instruksjer.

Styret kan i enkeltsaker vedta å fravike instruksen.

Instruks for konsernsjefen

Det er gjennomført en klar arbeidsdeling mellom styret og daglig ledelse. Styreleder har ansvaret for at styrearbeidet gjennomføres på en effektiv og korrekt måte i henhold til de oppgaver styret har.

Konsernsjefen har ansvaret for selskapets operative ledelse. Styret har utarbeidet en egen instruks for konsernsjefen, sist revidert 17.2.10.

Finansiell rapportering

Styret mottar månedlige økonomirapporter hvor selskapets økonomiske og finansielle status kommenteres. Rapporten er en finansiell fremstilling av hva som har skjedd i konsernets operative og administrative funksjoner i gjeldende periode. I forbindelse med driftsrapportering gjennomføres det møter i de enkelte enhetene hvor driften gjennomgås. Forretningsområdene presenterer sine driftsrapporter for konsernledelsen i et separat møte etter at rapportering er foretatt.

Økonomirapporten danner grunnlag for intern styring og kommunikasjon om status og nødvendige tiltak. Kvartalsvise økonomirapporter blir gjennomgått på styremøtene, og disse danner grunnlaget for den eksterne finansielle rapporteringen.

Møteinnkalling og møtebehandling

Styret fastsetter hvert år faste styremøter. Normalt avholdes det åtte møter. I tillegg blir det innkalt til ekstra møter etter behov. I 2012 ble det avholdt 12 styremøter. Styremøtene hadde 93 (97) prosent møtedeltakelse i 2012.

Alle styrets medlemmer mottar regelmessig informasjon om selskapets operasjonelle og finansielle utvikling i god tid før de fastsatte styremøtene. I tillegg mottar styremedlemmene månedlige driftsrapporter. Selskapets forretningsplan, strategi og risiko er regelmessig gjenstand for gjennomgang og vurdering av styret. Styrets medlemmer har fri tilgang til å konsultere konsernledelsen dersom de føler behov for det. Styret utarbeider og fastsetter en årlig plan med fastlagte temaer for styremøtene. Normalt er det konsernsjefen som foreslår agendaen til hvert enkelt styremøte. Den endelige agendaen blir besluttet i samråd mellom konsernsjef og styrets leder.

På styremøtene deltar foruten styremedlemmene selv; konsernsjef, finansdirektør, øvrige konserndirektører etter behov, samt juridisk direktør (styresekretær). Øvrige deltakere blir innkalt etter behov.

Styret vedtar saker av vesentlig betydning for konsernet. Dette dreier seg blant annet om godkjenning av års- og kvartalsregnskaper, strategi og strategiske planer, godkjenning av betydelige investeringer, godkjenning av betyde-

lige kontrakter, samt godkjenning av betydelige oppkjøp og salg av virksomheter.

Nye styremedlemmer orienteres om konsernets gjeldende strategi og historiske forhold relatert til konsernets aktuelle situasjon.

Taushetsplikt – kommunikasjon mellom styret og aksjeeiere

Styrets forhandlinger og protokoller er i prinsippet konfidensielle, med mindre styret bestemmer noe annet eller at det er åpenbart at det ikke er behov for slik behandling. Dette følger av styreinstruksen.

Kompetanse

Hele styret har gjennomført program for å gi medlemmer innsikt i konsernets aktivitet. I den forbindelse gjennomføres det reiser til ulike deler av konsernets virksomhet. Formålet med reisene er å øke styrets innsikt i de forretningsmessige aktivitetene i området.

Habilitet

Styret forholder seg til reglene om inhabilitet slik de fremgår av Allmennaksjeloven (ASAL) § 6–27 og i styrets egen instruks. I 2012 har ett styremedlem avstått på grunn av inhabilitet i en sak.

Bruk av styrekomiteer

Styret opprettet i 2005 to underutvalg, et revisjonsutvalg og et kompensasjonsutvalg.

For begge utvalgene gjelder at de virker som saksforberedende organer for styret og er bare ansvarlig overfor det samlede styret i selskapet og har kun innstillende myndighet overfor dette.

Styrets revisjonsutvalg

Revisjonsutvalget skal støtte styret i utøvelse av sitt ansvar for regnskapsrapportering, revisjon, intern kontroll, etterlevelse av adferdsregler og den samlede risikostyring. I 2012 har utvalget hatt fokus på selskapets risikostyring. Utvalget er sammensatt av to aksjeeiervalgte styremedlemmer og ett styremedlem fra de ansattevalgte. Eksternrevisor deltar normalt på møtene. Konsernsjef og øvrige styremedlemmer har rett til å delta etter eget ønske. I løpet av 2012 ble det avholdt fem (seks) møter.

Medlemmer: John Giverholt (leder), Anne-Lise Aukner, Kai Johansen. Mandat for revisjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

Styrets kompensasjonsutvalg

Utvalget har oppgaver knyttet til konsernsjefens betingelser, prinsipielle spørsmål knyttet til lønnsnivå, bonussystem, pensjonssystemvilkår, ansettelsesavtaler og liknende for ledende ansatte, samt øvrige forhold tilnyttet kompensasjon som utvalget finner er av særlig betydning for konsernet. Utvalget er sammensatt av styrets leder, ett aksjeeiervalgt styremedlem og ett ansattevalgt styremedlem. Konsernsjefen har rett til å delta i utvalgets møter når han ønsker, unntatt ved behandling av hans personlige forhold. I løpet av 2012 ble det avholdt fire (fire) møter.

Medlemmer: Finn Jebsen (leder), Erik Must,

Roar Marthiniusen. Mandat for kompensasjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

Styrets egen-evaluering

Hvert år har styret et utvidet møte der styret evaluerer sitt og konsernsjefens arbeid. I denne forbindelse vurderer også styret seg selv i forhold til anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Styret har så langt ikke funnet det hensiktsmessig å benytte eksterne personer i egnevalueringen. Styrets egnevaluering gjøres tilgjengelig for valgkomiteen. Det gjennomføres årlige, individuelle samtaler mellom styrets leder og de øvrige styremedlemmene.

---

10 RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

Styrets ansvar og formål med internkontroll

KONGSBERG bygger sitt internkontroll- og risikostyrings-system for finansiell rapportering på det internasjonale anerkjente rammeverket COSO.

Konsernet har etablert en desentralisert styringsmodell med delegert resultatansvar. Kontrollmiljøet er derfor distribuert i henhold til konsernets styringsmodell, og det er den enkelte enhets ansvar å påse at det er tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å gjennomføre en forsvarlig internkontroll.

Det er etablert et overordnet styringsdokument hvor krav til internkontroll er beskrevet og gir rammebetingelser for enhetenes ansvar.

Administrasjonen utarbeider månedlige økonomirapporter som oversendes styremedlemmene.

I tillegg utarbeides kvartalsvise økonomirapporter. Ved avleggelse av konsernets finansielle kvartalsrapport gjennomgår revisjonsutvalget rapporten i forkant av styremøtet. Revisor deltar i revisjonsutvalgets møter og møter hele styret ved avleggelse av foreløpig årsregnskap, og ellers ved behov.

Styrets årlige gjennomgang og rapportering

Den årlige gjennomgangen av de strategiske planene i styret danner grunnlaget for styrets behandling og beslutninger av saker gjennom året. Gjennomgang av konsernets risik er en del av denne årlige gjennomgangen. I tillegg foretas det en kvartalsvis gjennomgang av mer operative risiki. HMS-forhold gjennomgås kvartalsvis av styret.

Styret foretar også en årlig gjennomgang av viktige styringsdokumenter i konsernet for å sikre at disse er oppdaterte og dekker relevante områder. Risikovurdering og status på konsernets arbeid med compliance og samfunnsansvar rapporteres årlig til styret.

I konsernets årsberetning beskrives selskapets finansielle stilling og risikoaspekter på en grundig måte.

Etterlevelse av verdigrunnlag, etikk og samfunnsansvar

I 2011 ble vårt reviderte verdigrunnlag introdusert, og samtidig ble KONGSBERGs etiske retningslinjer revidert.

I KONGSBERG legger vi vekt på at våre verdier og etiske retningslinjer skal være en integrert del av forretningsvirksomheten. Vi forventer at våre ansatte og samarbeidspartnere utviser en høy etisk standard og etterlever gjeldene regler.

I 2012 har arbeidet fortsatt med å utvikle vårt anti-korrupsjons program for bruk av tredje-parter, og rutiner for å følge opp etterlevelse av samfunnsansvar i leverandørkjeden.

Konsernet har compliance funksjoner både på konsernnivå og i forretningsområdene. På samme måte som for finansiell rapportering er internkontrollen etablert i henhold til en desentralisert styringsmodell. KONGSBERGs compliance-program koordineres og overvåkes fra konsernnivå.

Det er etablert rutiner for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold.

Konsernet har et etisk råd hvis formål er å bidra til høy etisk bevissthet, god atferd og å sikre et godt omdømme for KONGSBERG.

---

11 GODTGJØRELSE TIL STYRET

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse. Forslag til godtgjørelse fremsettes av leder for valgkomiteen. For 2012 utgjorde den totale godtgjørelsen til styret NOK 1.895.134 (NOK 1.697.336). Godtgjørelsen fordeler seg som følger: Styreleder NOK 385.667 (NOK 372.667), styrets nestleder NOK 211.667 (NOK 198.667), øvrige styremedlemmer NOK 193.000 (NOK 186.667).

I tillegg mottar revisjonsutvalgets medlemmer NOK 8.700 (NOK 8.400) per møte, maksimalt NOK 43.500 (NOK 42.000) per år. Utvalgets leder mottar NOK 9.900 (NOK 9.600) per møte, maksimalt NOK 49.500 (NOK 48.000) per år. Kompensasjonsutvalgets medlemmer mottar NOK 7.400 (NOK 6.000) per møte, maksimalt NOK 37.000 (NOK 30.000) per år. Utvalgets leder mottar NOK 8.600 (NOK 7.200) per møte, maksimalt NOK 43.000 (NOK 36.000) per år.

Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller liknende. Det er ikke utbetalt godtgjørelse ut over ordinært styrehonorar. Ingen av styrets aksjeeiervalgte medlemmer har oppgaver for selskapet ut over styrevervet, og ingen har avtale om pensjonsordning eller etterlønn fra selskapet.

---

12 GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Retningslinjer

Styret har utarbeidet egne retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte. Konsernsjefens betingelser fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en grundig vurdering av lønn og annen godtgjørelse til konsernsjef. Vurderingen baseres på

markedsundersøkelser for tilsvarende stillinger.

Strukturen i belønningssystemet for de øvrige medlemmene av konsernledelsen fastsettes av styret, og legges frem for generalforsamlingen til orientering. Betingelsene fastsettes av konsernsjefen etter konsultasjon med styrets leder.

Styrets holdninger når det gjelder lederlønninger, er at de skal være konkurransedyktige og motiverende, men ikke ledende når det gjelder nivå.

Belønningssystemet består av basislønn, bonus-, pensjons-, etterlønsordning og naturalytelser.

Resultatavhengig godtgjørelse

Styret vedtok et nytt bonussystem for ledende ansatte i 2006. Resultatavhengig godtgjørelse er knyttet til resultatutvikling, resultatmargin og ikke-finansielle mål. Utbetaling av resultatavhengig lønn kan maksimalt utgjøre 50 prosent av grunnlønn. Nærmere beskrivelse av systemet er gitt i note 27 til årsregnskapet for 2012. Totalt har konsernet 93 (92) ledere som omfattes av et belønningssystem med et individuelt prestasjonselement.

Langtidsincentiv (LTI)

Styret vedtok i 2012 å innføre en langtidsincentiv ordning (LTI) som en del av den faste godtgjørelsen for konsernsjef og øvrige medlemmer av konsernledelsen. Godtgjørelsen utgjør 25 prosent av årlig grunnlønn for konsernsjef og 15–20 prosent for øvrige medlemmer av konsernledelsen. Begrunnelsen for dette er å være konkurransedyktig med sammenlignbare selskaper. Nærmere beskrivelse av systemet er gitt i note 27 til årsregnskapet for 2012.

Betingelser

Godtgjørelse til konsernledelsen og styret er beskrevet i note 27 til årsregnskapet for 2012.

13 INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Årsregnskap og årsberetning – periodisk rapportering

Konsernet legger normalt frem et foreløpig årsregnskap i februar. Fullstendig regnskap sammen med årsberetning og årsrapport sendes aksjeeiere og øvrige interessenter i mars/april. Ut over dette rapporteres regnskapstall kvartalsvis. Konsernets finanskalender gjøres kjent gjennom konsernets internettsteder og i årsrapporten. Konsernets rapport om samfunnsansvar finnes på konsernets nettsider (pdf utgave), sammen med øvrig informasjon knyttet til samfunnsansvar, samt i et begrenset antall papirkopier. Rapporten er verifisert av tredjepart.

Det er en selvfølge at alle aksjeeiere blir behandlet likt.

Annen markedsinformasjon

Det arrangeres åpne investorpresentasjoner i forbindelse med at års- og kvartalsresultater for konsernet blir lagt frem. Her gjennomgår konsernsjefen resultater og kommenterer markeder og fremtidsutsikter. På disse presentasjonene deltar også konsernets finansdirektør,

tidvis også øvrige medlemmer fra konsernledelsen.

Presentasjonene i forbindelse med års- og kvartalsresultater gjøres tilgjengelige på konsernets nettsider samtidig med presentasjonen. Års- og halvårsresultat presenteres også via webcast. Ut over dette holdes det løpende dialog og presentasjoner for analytikere og investorer.

Konsernet anser det som svært viktig å informere eiere og investorer om konsernets utvikling og økonomiske og finansielle status. Det blir lagt vekt på at aksjemarkedet får lik og samtidig informasjon. I samtale med aksjeeiere og analytikere legges varsomhetsprinsippet i forhold til fordeling av informasjon til grunn.

Konsernet har et eget direktiv for "investor relation", som blant annet omhandler kommunikasjon med investormarkedet og hvordan kurssensitiv informasjon skal behandles. Styret har utarbeidet egne retningslinjer for kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.

14 SELSKAPSOVERTAKELSE

Konsernet har ingen forsvarsmekanismer mot aksjeoppkjøp i sine vedtekter, og har heller ikke iverksatt andre tiltak som begrenser muligheten for å kjøpe aksjer i selskapet. Den norske stat eier 50,001 prosent av aksjene. Omsetteligheten av disse aksjene er avhengig av vedtak i Stortinget. Styrets instruks inneholder et punkt som omhandler hovedprinsippene for hvordan styret skal opptre ved eventuelle overtakelsestilbud. Her heter det blant annet at styret skal bidra til at aksjeeierne i KONGSBERG blir behandlet likt og at virksomheten ikke blir unødig forstyrret.

Dersom det fremmes et bud på selskapet, skal styret avgi en uttalelse med en begrunnet vurdering av budet og ved behov skal det også avgis en uavhengig vurdering av tredjepart.

Vurderingen skal blant annet ta hensyn til hvordan et eventuelt oppkjøp vil innvirke på den langsiktige verdiskapingen i KONGSBERG.

Dersom det fremmes et bud på selskapets aksjer, vil selskapet ikke begrense andre å fremme tilsvarende bud på selskapets aksjer, med mindre dette åpenbart kan begrunnes i selskapets og aksjeeiernes felles interesse. Selskapet vil i tilfelle bud på selskapets aksjer offentliggjøre informasjon som er informasjonspliktig i henhold til lover og regler for selskaper notert på Oslo Børs.

15 REVISOR

Revisors forhold til styret

Konsernets revisor blir valgt av generalforsamlingen. Hovedtrekkene i revisors planlagte arbeid legges frem for revisjonsutvalget en gang i året.

Revisor deltar alltid under styrets behandling av det foreløpige årsregnskapet. Styret blir i den forbindelse orientert om det foreløpige årsregnskapet og saker som opptar

revisor spesielt, herunder eventuelle uenigheter mellom revisor og administrasjonen. Revisor deltar i tillegg i revisjonsutvalgsmøtene.

Revisjonsutvalget avholder årlige møter med revisor hvor det gjennomgår en rapport fra revisor som omhandler selskapets regnskapsprinsipper, risikoområder og interne kontrollrutiner.

Minimum en gang i året avholdes møte mellom revisor, styrets revisjonsutvalg og styret uten at konsernsjef eller andre fra ledelsen er til stede.

Revisor har lagt frem for styret en skriftlig erklæring på oppfyllelse av fastsatte uavhengighetskrav, jfr. revisorloven.

Konsernet har styrebehandlet retningslinjer for det forretningsmessige forholdet mellom revisor og konsernet.

Konsernets revisortjenester ble lagt ut på anbud fra og med regnskapsåret 2010. Generalforsamlingen vedtok å videreføre samarbeidet med revisjonsselskapet Ernst & Young som konsernrevisor. Noen mindre selskaper i konsernet bruker andre revisjonsselskaper. Det ble samtidig foretatt skifte av ansvarlig partner. I tillegg til ordinær revisjon har selskapet utført rådgivning innen områdene regnskap, skatt og due diligence. Det vises til note 28 i konsernregnskapet.

Styret vil med jevne mellomrom vurdere om revisor i tilstrekkelig grad utøver en tilfredsstillende kontrollfunksjon og revisors øvrige konkurransedyktighet.

derfor en desentralisert styringsform som gir de enkelte enheter handlefrihet med dertil hørende ansvar.

Executive Steering Group (ESG)

Konsernet har fra om med 2013 opprettet "Executive Steering Group" (ESG) for hvert enkelt forretningsområde, hvis formål er å effektivisere beslutnings- og oppfølgingsprosedyrer blant annet ved å flytte flere av de sentrale beslutninger knyttet til det enkelte forretningsområde til det aktuelle forretningsområdes ESG. ESG ledes av konsernsjef (CEO). Øvrige faste medlemmer er konserndirektør finans (CFO), og konserndirektør for forretningsutvikling. I tillegg deltar 2–3 øvrige direktører fra konsernselskapet etter sak. Deltakere på ESG består av leder for det aktuelle forretningsområdet, samt hele eller deler av vedkommendes ledergruppe.

Interne styrer

Konsernets datterselskaper har egne styrer, som består av interne ledere og ansatte. Administrerende direktør i eierselskapet, eller den administrerende direktør bemyndiget, vil være styrets leder i datterselskapene. Oppnevning av styre og styrets arbeid i datterselskaper skal skje i henhold til konsernets prinsipper for god eierstyring.

Retningslinjer for aksjehandel

Selskapet har nedfelt interne retningslinjer for handel i selskapets aksjer. Disse retningslinjene blir jevnlig oppdatert i henhold til de til enhver tid gjeldende lover og regler. Konsernet har interne retningslinjene for primærinnvidere som blant annet pålegger intern klareringsplikt med konsernsjefen før det kjøpes eller selges KONGSBERG-aksjer.

16 LEDELSEN OG INTERNE PROSEDYRER

Dette punktet omfattes ikke av anbefalingen.

Konsernsjefen

Styret har vedtatt instruks for konsernsjefen, ref punkt 9.

Konsernledelsen

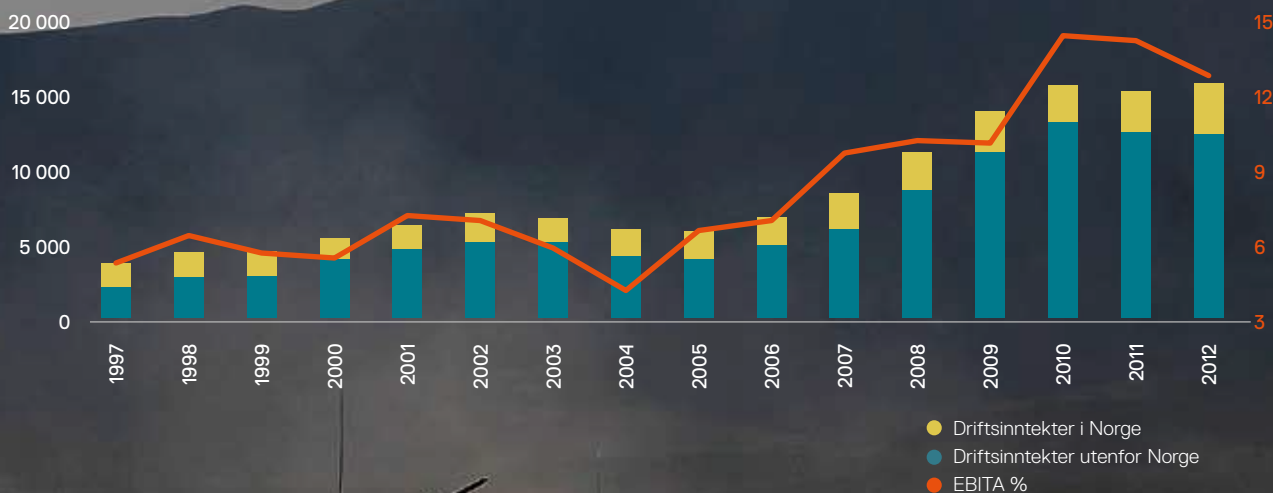
Konsernledelsen består for tiden av 11 personer. Foruten konsernsjefen består ledelsen av finansdirektør, direktører for de fire forretningsområdene Kongsberg Maritime, Kongsberg Oil & Gas Technology, Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems, konserndirektør forretningsutvikling, konserndirektør samfunnskontakt, konserndirektør strategi og analyse, konserndirektør konsernfunksjoner og corporate compliance officer. Konsernsjefen utnevner medlemmer til konsernledelsen.

Konsernledelsens hovedoppgave er den operasjonelle drift av konsernet, hvor det er konsernets totalitet som er førende for de avgjørelser som tas. Konsernledelsens øvrige oppgaver knytter seg blant annet til strategisk utvikling av konsernet, evaluering og utvikling av konsernets forretningsområder og forhold av prinsipiell betydning for konsernet. Konsernledelsen gjennomfører årlig en evaluering av eget arbeid og arbeidsform.

Ledelsen møtes regelmessig og har ellers jevnlig kontakt på operasjonell basis. Ledelsen gjennomfører månedlig resultat- og budsjettoppfølging med de resultatansvarlige enheter i konsernet. Konsernet følger det overordnede prinsippet med forpliktelse på avtalt mål og praktiserer

AKSJONÆR- INFORMASJON

HISTORISK UTVIKLING
I DRIFTSINTEKTER OG EBITA

AKSJER OG FORHOLDET TIL AKSJEEIERNE

Kursen på KONGSBERG-aksjen endte ved årsslutt på NOK 124,50. Inkludert utbytte på NOK 3,75, ble avkastningen i 2012 på 10,6 prosent. Hovedindeksen (OSEBX) på Oslo Børs hadde i samme periode en positiv utvikling på 15,4 prosent.

Aksjeeierpolitikk

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke interessentenes verdier gjennom lønnsom og vekstorientert industriell utvikling, i et langsiktig og internasjonalt perspektiv. God virksomhetsstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping og redusere risikoen ved virksomheten, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Konsernet skal nå sine mål gjennom videreutvikling av førsteklasses kompetansemiljøer, leveranser av ledende systemer, produkter og tjenester i sine internasjonale markedssegmenter, samt gjennom å drive virksomheten etisk, miljømessig og samfunnsmessig ansvarlig. Veksten skal skje gjennom egen utvikling og oppkjøp innenfor utvalgte strategiske

markedssegmenter. Innenfor satsingsområdene skal konsernet være blant de ledende i verden.

KONGSBERG skal ha en profil som sikrer troverdighet og forutsigbarhet i aksjemarkedet. Aksjonærene skal sikres en langsiktig, konkurransedyktig avkastning som står i forhold til risiko. Selskapets mål er at utbytte, over tid, skal utgjøre 30 prosent av selskapets nettoresultat.

Aksjekursutvikling i 2012

KONGSBERGs markedsverdi økte gjennom året fra NOK 13.920 millioner til NOK 14.940 millioner (7,3 prosent). KONGSBERG ble notert på Oslo Børs 13.12.93, og hadde da en markedsverdi på NOK 643 millioner. Aksjekursen har gjennom 2012 økt med NOK 8,50.

Utbytte og resultat per aksje

NOK	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004 ¹⁾	2003 ²⁾
Ordinært resultat per aksje	11,05	11,93	12,46	6,83	4,86	4,04	2,08	1,80	0,92	1,06
Utbytte	3,75	3,75	3,75	2,00	1,38	1,25	0,63	0,54	0,50 ³⁾	0,33

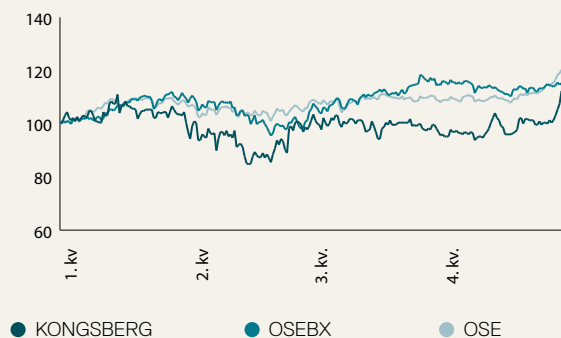
1) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS og selget av fritidsbåtvirksomheten

2) Utbytte for 2004 ble foreslått med utgangspunkt i resultatet før resultatbelastningen på 150 millioner kroner knyttet til NSM-prosjektet

3) Ikke justert for effekter i forbindelse med overgang til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP og inkluderer fritidsbåtvirksomheten

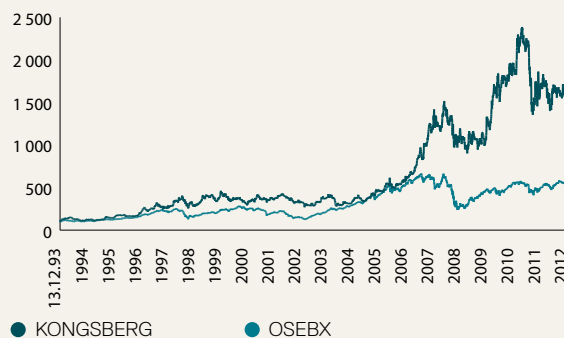
KURSUTVIKLING 2012

NOK (Indeksert til NOK 100 per 1.1.12)

KURSUTVIKLING FRA BØRSINTRODUKSJON

NOK (Indeksert til NOK 100 ved børsintroduksjon)

(7,3 prosent). Aksjekursen endte på NOK 124,50 ved årsslutt, opp fra NOK 116 ved årsslutt 2011.

Hovedindeksen (OSEBX) og Industriindeksen (OSE20GI) på Oslo Børs hadde gjennom 2012 en positiv utvikling på henholdsvis 15,4 prosent og 20,2 prosent.

Aksjekapital

Kongsberg Gruppen ASA har en aksjekapital på NOK 150 millioner fordelt på 120 millioner aksjer, pålydende NOK 1,25 per aksje. Det er én aksjeklasse og ingen stemmebegrensninger knyttet til aksjene. Ved årsslutt 2012 eide KONGSBERG totalt 69.804 egne aksjer.

Selskapets mål er at utbytte, over tid, skal utgjøre 30 prosent av selskapets nettoresultat.

Ansatte som aksjonærer

Det anses som fordelaktig at ansatte eier aksjer i KONGSBERG, og aksjeprogram for samtlige ansatte gjennomføres årlig. Sommeren 2012 ble aksjeprogrammet gjennomført for 16. gang, og alle fast ansatte fikk tilbud om å kjøpe aksjer i selskapet med 20 prosent rabatt. Totalt ble det solgt 623.887 aksjer til rabatterte kurs NOK 77,20 per stk fordelt på 1.821 ansatte.

Ved årsslutt 2012 eide mer enn 2.300 ansatte over 3,5 millioner KONGSBERG-aksjer. Dette tilsvarer nesten tre prosent av selskapets aksjer.

Investor relations

KONGSBERG skal gi aksjemarkedet relevant og utfyllende informasjon som grunnlag for en balansert og korrekt verdisetning av aksjen. Konsernet legger vekt på en åpen dialog med aksjemarkedet og media. Dette ivaretas gjennom børsmeldinger, pressemeldinger og andre medietiltak, samt gjennom presentasjoner for analytikere og investorer.

Selskapets hjemmeside, www.kongsberg.com, har en egen seksjon som omhandler informasjon for investorer. Denne inneholder konsernets årsrapporter, kvartalsrapporter og selskapspresentasjoner. Gjennom 2012 har KONGSBERG organisert og gjennomført presentasjoner og møter med eiere og potensielle investorer i både inn- og utland. KONGSBERG ønsker å være tilgjengelige for alle markedsaktører, og deler av ledelsen er til stede på de fleste møter. De kvartalsvise selskapspresentasjonene webcastes direkte via internett. KONGSBERG vant i 2012 prisene for beste selskap og beste investor relations officer i klasse Mid Cap i IR Nordic Markets-kåringen. I tillegg vant selskapet NUES-prisen for beste rapportering innen eierstyring og selskapsledelse for rapporteringen i 2011.

I november 2012 avholdt KONGSBERG sin årlige kapitalmarkedsdag på Kongsberg. Arrangementet, hvor store deler av konsernledelsen holdt presentasjoner, og produktet ble demonstrert, var svært god besøkt. Det vil også bli gjennomført en kapitalmarkedsdag i 2013.

Historisk aksjeinformasjon

NOK	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Børsverdi per 31.12. (i millioner)	14 940	13 920	15 960	10 590	9 840	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180
Endring i løpet av året	7,3 %	(12,8 %)	50,7 %	7,6 %	(3,2 %)	93,7 %	41,1 %	25,3 %	(6,6 %)	17,1 %
Sluttkurs per 31.12.	124,50	116,00	133,00	88,25	82,00	84,75	43,75	31,00	24,75	26,50
Sluttkurs 1. handelsdag	113,50	135,00	91,25	82,25	84,75	42,50	31,25	24,75	26,00	22,63
Høyeste sluttkurs	127,50	164,00	135,00	88,25	104,25	86,25	43,75	33,00	29,00	27,50
Laveste sluttkurs	96,25	93,00	80,75	62,00	66,75	41,75	30,50	22,75	19,19	18,50
Gjennomsnittlig sluttkurs	112,59	132,31	113,50	72,80	85,10	60,88	36,45	27,09	23,05	22,24
Antall aksjer omsatt (i 1 000)	9 927	13 698	14 024	12 029	12 230	16 938	11 960	21 188	31 444	46 944
I prosent av frie aksjer ¹⁾	16,5 %	22,8 %	23,4 %	20,0 %	20,4 %	28,2 %	19,9 %	35,3 %	52,4 %	78,2 %
Antall transaksjoner	28 949	37 189	25 836	9 310	14 810	5 158	1 980	3 345	4 552	4 329
Antall handelsdager	251	253	252	251	252	250	225	247	252	238

1) Av aksjer i omlop. Statens andel på 50,001 prosent (60 001 600 aksjer) er holdt utenfor.

Oversikt over KONGSBERGs 20 største aksjonærer per 31.12.12

Aksjeeiere	Antall aksjer	%-andel
Staten v/ Nærings- og handelsdepartementet	60 001 600	50,00 %
Folketrygdfondet	10 379 462	8,65 %
Arendals Fossekompagni ASA	9 552 796	7,96 %
MP Pensjon	4 812 800	4,01 %
Skagen Vekst	3 110 267	2,59 %
JP Morgan Chase Bank - nominee	1 984 550	1,65 %
Verdipapirfondet Odin Norden	1 683 238	1,40 %
Verdipapirfondet Odin Norge	1 497 245	1,25 %
Danske Invest Norske Instit. II	1 150 661	0,96 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst	895 244	0,75 %
BNP Paribas Secs services Paris	848 070	0,71 %
Reassure Limited	828 000	0,69 %
Montague Place Custody Services	691 470	0,58 %
The Northern Trust co.	628 662	0,52 %
Orkla ASA	566 676	0,47 %
Odin Offshore	455 500	0,38 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	440 031	0,37 %
State Street Bank & Trust co.	414 238	0,35 %
KLP AksjeNorge Indeks VPF	409 989	0,34 %
Must Invest AS	400 000	0,33 %
Sum	100 750 499	83,96 %
Øvrige (eierandel < 0,33 prosent)	19 249 501	16,04 %
Totalt antall aksjer	120 000 000	100,00 %

Fordeling av aksjeeiere etter beholdningsstørrelse

Antall aksjer	Antall eiere	Antall aksjer	Beholdning %
1 - 1 000	5 543	1 779 169	1,48 %
1 001 - 10 000	1 645	4 446 365	3,71 %
10 001 - 100 000	165	5 243 616	4,37 %
100 001 - 1 000 000	47	14 358 231	11,97 %
1 000 001 - 10 000 000	7	23 791 557	19,83 %
Over 10 000 000	2	70 381 062	58,65 %
Sum	7 409	120 000 000	100,00 %

Kursdata per kvartal i 2012

Beløp i NOK	4. kvartal 2012	3. kvartal 2012	2. kvartal 2012	1. kvartal 2012
Startkurs	108,50	112,50	107,00	116,00
Sluttkurs	124,50	108,50	112,50	107,00
Avkastning i perioden	15 %	(4 %)	5 %	(8 %)
Høyeste sluttkurs	127,50	117,50	114,50	126,00
Laveste sluttkurs	106,50	107,00	96,25	107,00
Gjennomsnittlig sluttkurs	112,65	113,13	106,25	117,76
Median	111,75	113,50	107,00	118,00
Volum (i 1000 aksjer)	2 786	1 995	2 738	2 407

FINANSKALENDER

Offentliggjøring av kvartalsresultater

1. kvartal 2013 – 30. april
2. kvartal 2013 – 13. august
3. kvartal 2013 – 31. oktober

Ordinær generalforsamling – 3. mai
Kapitalmarkedsdag 2013 – 7. november

Ticker kode: KOG (Oslo Børs)

INVESTOR RELATIONS KONTAKTER

Jan Erik Hoff

Vice President Investor Relations and Reporting

Telefon: (+47) 32 28 83 30

Mobil: (+47) 991 11 916

E-mail: jan.erik.hoff@kongsberg.com

Tor Egil Kili

Manager Investor Relations

Telefon (+47) 32 28 90 29

Mobil: (+47) 982 14 019

E-mail: tor.egil.kili@kongsberg.com

ADRESSER

Hovedkontoret er lokalisert på Kongsberg.

Kongsberg Gruppen ASA

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1000
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 82 01
E-post office@kongsberg.com
Org. no. 943 753 709

www.kongsberg.com

Kongsberg Maritime AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 483
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 50 00
Telefaks: (+47) 32 28 50 10
E-post: km.office@kongsberg.com

Kongsberg Oil & Gas Technologies

Hamangskogen 60
1338 Sandvika
Telefon: (+47) 67 80 48 00
Telefaks: (+47) 67 80 48 30
E-post: kogt.sales@kongsberg.com

Kongsberg Defence Systems

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 86 20
E-post: kda.office@kongsberg.com

Kongsberg Protech Systems

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Telephone: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 86 20
E-post: kps.marketing@kongsberg.com

Kongsberg Gruppen ASA
Kirkegårdsveien 45
Postboks 1000
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
E-post: office@kongsberg.com

www.kongsberg.com

WORLD CLASS – through people, technology and dedication

